

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Geceleri, Sokaklarda

Öyküler (1925-1930)

Cesare
Pavese

3. BASKI

Çeviri: ŞEMSA GEZGİN

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

♥ can
modern

Can Modern

Geceleri, Sokaklarda - Öyküler (1925-1930), Cesare Pavese

İtalyanca aslından çeviren: Şemsa Gezgini

Cesare Pavese'nin "Lotte di giovani", "Una domenica", "Per le strade, di notte", "Brividi bui di sogno", "Fischi e clamori", "Una breve opera. Un trittico", "Spasimi d'ali", "Il poeta e il gatto nero", "Il poeta e il suo doppio", "La trilogia delle macchine: I. L'avventuriero fallito, II. Il cattivo meccanico, III. Il pilota malato", "Arcadia", "Vita notturna ovvero il dialogo dell'amicizia perduta" adlı öykülerinden derlenmiştir.

© 2015, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2015

3. basım: Mayıs 2021, İstanbul

Bu kitabın 3. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Emrah Serdan

Editör: Nükhet Polat

Düzeltili: Ebru Aydın

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Arı Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 44009

ISBN 978-975-07-2486-2

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514 Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

CESARE PAVESE
GECELERİ, SOKAKLARDA
ÖYKÜLER (1925-1930)

ÖYKÜ

İtalyanca aslından çeviren
Şemsa Gezgin

Cesare Pavese'nin Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

***Tepedeki Ev*, 1995**

***Leuko ile Söyleşiler*, 1996**

***Yoldaş*, 1996**

***Ay ve Şenlik Ateşleri*, 1997**

***Senin Köylerin*, 1998**

***Güzel Yaz*, 1998**

***Yalnız Kadınlar Arasında*, 1998**

***Ağustosta Tatil*, 1999**

***Tepelerdeki Şeytan*, 2000**

***Yaşama Uğraşı / Günlükler (1935-1950)*, 2000**

***Geceleri, Sokaklarda*, 2015**

CESARE PAVESE, 9 Eylül 1908'de Torino yakınlarında, Santo Stefano Belbo köyünde doğdu. Yaz aylarını köydeki çiftliklerinde geçirdiği için köy ve çevresindeki kırlar, tepeler Cesare Pavese'nin ilk şiirlerine ve olgunluk döneminin en başarılı romanı olan *Ay ve Şenlik Ateşleri*'ne esin kaynağı oldu. Torino Üniversitesi'nde edebiyat okudu. İngiliz ve Amerikan edebiyatıyla yakından ilgilendi. 1933'te kurulan Einaudi Yayınevi'nde görev aldı, antifaşist çalışmaları yüzünden 1935'te tutuklandı, bir yıl hapis yattı. 1950'de yazarlık hayatının doruğuna ulaştı ama özel hayatında yalnız ve sorunluydu. 1950'de *Güzel Yaz (Tepelerdeki Şeytan, Yalnız Kadınlar Arasında ve Güzel Yaz'ın bir arada yayımlandığı kitap)* adlı kitabına verilen Strega Ödülü'nü aldıktan sonra Torino'da bütün özel kâğıtlarını yok etti ve bir otel odasında uyku hapi alarak yaşamına son verdi.

ŞEMSA GEZGİN, İstanbul'da doğdu. İÜ Edebiyat Fakültesi İtalyan Dili ve Edebiyatı mezunu. 1984-1991 yılları arasında aynı bölümde araştırma görevlisi olarak, sonra Roma Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğretim görevlisi olarak çalıştı. 2008'de Italo Calvino'nun *Sen "Alo" Demeden Önce* adlı yapıtının çevirisiyle *Dünya Kitap* dergisinin Yılın Çeviri Kitabı Ödülü'nü aldı. Yapıtlarını dilimize kazandırdığı başlıca İtalyan yazarlar arasında Umberto Eco, Alessandro Baricco, Maurizio Maggiani sayılabilir. Ayrıca Orhan Pamuk'un, Oğuz Atay'ın ve Nedim Gürsel'in bazı yapıtlarını İtalyanca'ya çevirdi.

İçindekiler

Gençlerin Savaşimleri	11
Bir Pazar Günü	27
Geceleri, Sokaklarda	31
Düşsel Karanlık Ürpertiler	37
Islıklar ve Bağırışmalar	63
Küçük Bir Yapıt. Bir Triptik.	69
Kanat Çırpışları	75
Şair ile Kara Kedi	83
Şair ve İkizi	85
Makinelerle İlgili Üçleme	91
I. Başarısız Serüvenci	93
II. Kötü Tamirci	103
III. Hasta Pilot	113
Arkadia	125
Gece Yaşamı ya da Yitirilmiş Bir	
Arkadaşlığın Diyaloğu	159

GENÇLERİN SAVAŞIMLARI

Yaşamımın sevinçlerini ve acılarını dile
getirdiğim sayfalar. *Şimdi, bunları yazarken*
(III. bölümden sonra) 17 yaşındayım.

Yükseklere ulaşabilecek miyim? Yoksa bu yaptığım,
bana asla bir şey vermeyecek ve acı çektirecek
verimsiz bir çaba mı?

15 Aralık 1925

Kente geri dönmek için evde son hazırlıklar yapılıyordu; çünkü ekim ayının ilk günleri gelip çatmıştı.

Odalarda valizler ve çamaşır yığınları arasında dolaşmaktan sıkılınca dışarı çıkıp tepenin eteğindeki patikada yavaş yavaş yürümeye başladım. Gece yağan yağmur yüzünden yerler hâlâ çamur içindeydi; günbatımının zayıf ekim güneşi de toprağın kurummasına yetmemişti. Yerde kahverengi ve sarımsı kuru yapraklar vardı, ara ara esen soğuk rüzgârla birlikte kestane ağaçlarının ıslak dallarından yine yapraklar düşüyor ve yolun iki kenarında birikiyordu. Uzaklarda, tepelerin üstünde parça parça sis bulutları dolaşıyordu.

O ölmekte olan doğada ellerim arkamda, başım önümde, kaşlarım çatık, düşüncelere dalmış yürüyordum.

Yaz boyunca yaptığım gibi dikkatimi bir konuya vermeye çalışıyor, günlerin hiçbir başarı kaydedemeden akıp gitmesinin bende yarattığı sürekli yılgınlık hissini yenmek için biraz düşünmeye zorluyordum kendimi.

Ama aklım her zamanki gibi başka şeylere takılıyor ve derin bir düşünce üzerinde duramıyordu: Bunun üzerine içim içimi yiyor, kendimi zorlayınca boynum kasılıyor, iki büklüm, ağlayacak gibi oluyordum.

Bu halde yürürken ara sıra başımı kaldırıp bakıyor ve o kır manzarasında güzel, yüce bir şeyler olduğunu hissediyordum; ama ne olduğunu tam olarak anlayamadığım ve onu kelimelere dökemediğim için çok üzüliyordum.

Gördüklerimden zevk almaya çalışıyordum ama hiçbir şey içimdeki uyuşukluğu geçirmiyordu. Yolun açık kısımlarından üzerime serin bir rüzgâr esiyordu ama (bu) beni pek ilgilendirmiyordu. Her güzellik, her şiir karşısında beceriksizliğimden ürkmüş, her şeyde bir hiç olduğumdan emin, öfkeyle yürüyordum. Huyumun özelliklerini uzun uzun düşünüyor, çok büyük kusurlarını görüyor ama onları gidermeyi ciddi bir biçimde düşünecek gücü kendimde bulamayınca sonsuz bir yorgunluk ve rahatsızlık duyuyordum. İnsanüstü bir zafer hayal ediyor; ama en ufak bir üne bile sahip olamayacağım kaygısıyla perişan oluyordum.

Vasat biri olmaktan o kadar korkuyordum ki, herkesten habersizce ölmeyi yeğleyecek durumdaydım; başarısız denemelerime tanık olacak kâğıttan bile utanıyordum.

Başarılı olacaksam tamam, ileri! Ne pahasına olursa olsun, hemen; ama yarı yolda duracaksam neden başlayacaktım ki? En iyisi kenara çekilmek, herkes tarafından unutulmak, hatta kendi kendini unutmak.

Yavaş adımlarla yürüyor ve o yaz son kez göreceğim yerlere bakıyordum.

Çevredeki bütün tepeleri tanıyordum; çizgileri, çi-

çeklerinin kokuları bende hem mutlu hem de hüzünlü anılar çağırıştırıyordu.

Şurada ansızın aklıma gelen bir fikirle zihnim canlanmıştı; orada ise uzun ve acı saatler geçirmiş, yararsız şeyler yapmanın yorgunluğundan usanmıştım; başka yerlerde de yüreğimin coşkulu bir esinle dolduğunu hissetmiş ve geleceğe umutla bakmıştım.

Ama şimdi, bir şey yapamamış olmanın verdiği o her zamanki sıkıntıyla da olsa, orada geçireceğim son gün olduğunu düşünerek ara ara hoş bir telaş ve kaygı duyuyordum. Üç aylık yalnızlığımın tanıdığı olan yerlere son kez baktım; ertesi gün kente dönecektim, orada yoğun bir yaşam girdabı saracaktı beni, biliyordum. Kendimi arkadaşlarımla karşılaştırıp ruhumun edindiği kazanımları anlamak için sabırsızlanıyor, uzun süren yalnızlığım boyunca bana acı vermiş duygu ve düşünceleri kentte yeniden yaşamak istiyordum.

Tepeler sessizdi. Dar patika hafif yokuş yukarı ilerliyordu, tepeye vardığımda karşıma çıkacak sonsuz manzaranın beni biraz olsun sarsacağını umarak yürümeye devam ettim. Yer, sıırıslıklam bir yaprak örtüsüyle kaplıydı ve ayağım içine daldıkça kemiklerime işleyen soğuk bir nem hissediyordum. Ağaçların yukarı kıvrılan yapraklı dalları, yolun sonunda sanki koyu bir tonoz oluşturmuştu; o karanlıkta kendimi daha da hüzünlü ve isteksiz hissettim.

Yine de kısa sürede tepeye çıktım: Boğucu sıcakların kuruttuğu, kahverengiye çalan bir çayır ve rüzgârın sert soluklarıyla titreyen tek tük çalılar vardı.

Oradan çevredeki tüm tepeler görülebiliyordu; güçlü yamaçları kırmızımsı ve çıplak bağlarla kaplı büyük tepelerdi bunlar: uzakta, akşamın buğusunda mavileşen düzlükler. Ayaklarımın altında, aşağıdaki vadide, evlerin bacalarından tüten beyaz dumanlar soğuk havada yayılıyordu.

Ve alacakaranlıkta, güneşin gri bulut yığınları arasına gömüldüğü tepelerin üzerinde ara ara pas rengine çalan, hastalıklı bir kırmızı hâlâ parlıyordu.

Manzaraya bakınca yüreğimin daraldığını hissettim. Ve doğanın o yoğun can çekişmesi karşısında, soğuk rüzgâr o tepeyi silip süpürürken ve beni sanki ateşlenmişim gibi titretirken ölüm düşüncesine kapıldım. Bir kez daha çevreme baktım ve gözüm bir an o ölü ışıktaki yavaş yavaş sönen alacakaranlığa takıldı. Hüzünlenip geri döndüm.

Aşağıdaki tepeler kararıyordu. Burun deliklerimi açtığım zaman nemli havada kestaneliklerin acı, ıslak toprağın da tatlı kokusunu duyuyordum. O sırada başımın üstündeki solgun, ışısız, uçsuz bucaksız gökyüzünde yandaki tarladan ilk cırcırböceğinin zayıf ve titrek ötüşü yankılandı.

“Aa, G.! Döndün mü Torino’ya? Nasılsın?”

“Geçen gün geldim, S. Ona yardım et, buna yardım et derken evde yapacak çok işim oldu; vakit bulur bulmaz da sana geldim.”

“İyi, çıkalım o zaman biraz: Neredeyse akşam olacak, sohbet etmek için bir saatten fazla zamanımız var.”

İssız sokağa çıktık ve yan yana caddeye doğru yürüdük. Yolun kenarındaki hintkestanesi ağaçlarının artık seyrekleşmiş yaprakları kırmızıya dönmüştü; büyük kentlerdeki sonbahar hüznünü iyi tanımlayan, kasvetli ama güçlü bir renk.

“Bu yaz çok şey yaptın mı?” diye ansızın sordum.

“Doğru, daha sana söylemedim. Ekimde geçirdiler beni. Ama bütün yaz oturup ders çalışmak zorunda kaldım.”

Canım sen sınavın olmasaydı da çalışırdın, öyle değil mi? Kim bilir kaç kitap bitirdin! Böyle devam edersen iyi bir öğretmen olursun, benden söylemesi.

İçimden böyle alay etmek geçince başımı eğip sustum. Sonra yavaşça, neredeyse zorlanarak şöyle dedim:

“Öğretmen ya da memur olacağımı bilsem hemen kendimi öldürürüm. Öyle bir yaşam, hep kapalı, her şey hep aynı, aman! Geberip gitmek daha iyi.”

“Peki senin yaşamın da böyle değil mi? Kütüphaneden hiç çıkmıyorsun.”

“Ama yazmayı öğrenmek için, kendimi, düşüncelerimi geliştirmek için yapıyorum bunu.”

“Hayır canım. Okuyarak aklını başkalarının fikirleriyle doldurmaktan başka bir şey yapmıyorsun. Dinle: Benim iki ya da üç düşüncem olabilir ama biliyorum ki sadece bana ait düşünceler onlar, sadece ben düşündüm onları; senin elli-yüz düşüncen olabilir ama oradan buradan edindiğin şeyler onlar, hepsini bir araya getirsen de benim bir tek düşüncemin sahip olduğu değere sahip olamazlar.”

“E o zaman kitaplar hiçbir işe yaramaz! Neden yazıyorlar ki?”

“Ne bileyim ben! Okumanın, istemeden de olsa çalmak, ölü, önceden düşünülmüş fikirleri aşırarak olduğuna gün geçtikçe daha çok inanıyorum.”

Yarı çıplak, kırmızımsı ağaçlarla kaplı caddenin kenarından yürüyorduk, soğuk akşam karanlığı çökmek üzereydi. Uzaklara giden yolların sonunda, çevredeki tüm evlere tatlı bir ışık saçan morla karışık pembemsi bir gökyüzü açılıyordu.

Susuyorduk. Düşüncemi savunmamın verdiği gururla doluydu içim ama S.nin haklı olduğu kuşkusunu da atamıyordum içimden. O uzun, kemikli kafasından çıkan düşünceler aslında özgündü; oysa benimkiler oradan buradan toplanmış düşünceler gibi geliyordu bana.

Bu geçici kızgınlığıma bir de hiç aklımdan çıkmayan bir düşünce ekleniyordu: “Bir gün biraz ışık bulma umu-duyla şimdi tozlu kâğıtların altında köstebek gibi yaşıy-
orum. Ya hiç ulaşamazsam o ışığa?”

S. birden sessizliği bozdu: “Bu yaz çok şey yaptın mı, diye soruyordun bana. Çok resim yaptım. En iyilerini sana göstereceğim. Sen şiir yazdın mı?”

“Az, hemen hemen hiçbir şey yazmadım sayılır. Şim-dilik sadece alıştırmaya yapıyor, hazırlanıyorum. Bir gün kendimi güçlü hissedersen bir şeyler deneyeceğim.”

“Ya, bekle o günü! O günü görmeden öleceksin. Bari o günün gelmesi için çaba harca, ağlayıp durma, görür-sün bak kısa zamanda başaracaksın.”

“Ben de zaten çaba harcayacağım günü bekliyorum.”

S., “Bekleme boşuna. Çaba harcayacağın günün gel-mesi için çaba harca,” diye takıldı.

“Hayır, hayır. Biliyorum, bu bir kısırdöngü ama ne yapabilirim ki? Seyrek esinleniyorum ve esin kaynakları da az ve zayıf, bu yüzden de istekten ölmüyorum. Peki sen hep nasıl kendinden bu kadar emin olabiliyorsun?”

“Ben her zaman, sürekli düşünürüm. Hem nedendir bilmem, tüm güzel şeylerin karşısında alevlenirim ben. Benim için çok doğal bir şey bu.”

“Ah, tabii! Sen bunun için yaratılmışsın. Ellerin mo-delleri resmetmeyi kendiliğinden biliyor. Belki sen yaşa-mında başka bir şey yapamazsın. Oysa ben! Ben iki yıl doğabilimlerine bayıldım, sonra pullara, sonra gökbilime... Şimdi de edebiyata âşık oldum. Kim bilir bu aşk daha ne kadar sürecek? Bazı günler kendimi boş hissediyorum, bomboş; sadece kafamda o acımasız tekrar yankılanıyor: Yapmak! Yapmak! Oysa öyle gülünç ki! Ne fikirlerim var ne de duygularım, yine de yapmak istiyorum, yazmak... Ama ne?”

Hava kararmaya başlamıştı. Tüm sokaklarda ansızın

yanan sokak lambaları çevreye geniş ışık demetleri yayıyordu. Arada bir tramvayların gürültüsü geliyor, ardından da rayların üzerinde uzayan gıcırtı sesi duyuluyordu.

Karşı kaldırımdan çok şık, düzgün yüz çizgilerine sahip iki hanımefendi hızla geçti; gözucuyla dalgın dalgın onları izledim...

S., "Her sanatsal yapının altında bir düşünce olmalı," diye yeniden söze başladı, "ancak o zaman güç kazanır."

Sözleri karşısında yüreğimin daraldığını hissettim. Çektiğim acının büyük olduğunu düşünüyordum ama o bunu neredeyse hiç anlamamış gibiydi; umutsuz sözlerim karşısında açıkça bilgiçlik taslamıştı.

"Haklısın," diye yanıtladım, S.nin sözlerini ölçüp biçmeyi aklımdan bile geçirmedi.

Kendinden emin, diye düşünüyordum öfkeyle, kendinden emin, akli berrak, hiçbir kararsızlığı yok. Ne yaptığını ve nereye gittiğini biliyor. Çok zeki, belki de bir dâhi. Benim ne işim var burada? Ona kafa tutmaya çalışıyorum, benden üstün olduğu düşüncesiyle ürperiyorum ama her zaman o galip geliyor. Onun sıradan bir öykünmecisinden başka bir şey değilim. Sanatı kendime mal etmişim ama her şeyi ondan öğrendim.

O ilerleyecek, başarılı olacak, üne kavuşacak, bense karanlıkta kalıp kıvranmaya devam edeceğim. Of! Neden böyle bir yaşam süreyim ki?

Yarı karanlık yolda sessiz, başım önümde, yorgun, umutsuz yürüyordum.

Sonra düşüncelerin ağırlığını atmaya çalışarak başımı kaldırdım:

"Acaba bu yıl lise birde çok kişi olacak mıyız? Orta son sınavlarında çok kişiyi bütünlemeye bıraktılar."

"Yine kızlar olacak, bu da güzel bir eğlence. Ama doğru ya, P. böyle şeylerle uğraşmaz. Bunlar sana göre fazla dünyevi uğraşlar. Sen kapanıp ders çalışacaksın, biz de altımıza edeceğiz."

Gülümsemeye çalıştım ama içim kan ağlıyordu. S., insanı hem sinir eden hem de aşağılayan o alaycı gülümsemesiyle bana bakıyordu. Kızlar hakkında cinsel açıdan konuşmaya asla cesaret edemediğim için utanır gibi oldum; bunun nedeni aklımın bazı platonik kitaplarla dolu olmasıydı. Bu konuda da kendimi çekingen, öykünmeci olarak görüyordum. Dişlerimi sıkarak içimden, Korkak! Korkak! Bir işe yaramazsın sen! diye tekrar ettim.

S. sonunda ıssız kısa yolda durup giriş kapımızın önünde oyalanarak, “Sevgili P., geldin. Geri dönüp bana biraz eşlik eder misin?” dedi.

“Hayır, geç oldu. Bizimkiler belki sofraya oturmuştur bile. Gitmem gerek. Ama merak etme, bu yıl tartışacak çok zamanımız olacak. Hatta yorulacağız bile.”

St.’nin dudaklarında hafif bir gülümseme belirdi: “Pekâlâ, yarın okulda görüşürüz.”

“Sağlıcakla kal.”

Okuldan son öğrenciler çıkıyordu.

Hava kararmaya başladığı için herkes acele ediyordu.

İçlerinden iri, gürbüz bir öğrenci, gruba yönelerek, “Hoşça kal, S.! Eve kadar bana eşlik edecek misin, P.?” dedi.

“Hoşça kal.”

“Hoşça kal, Stura! Seninle geliyorum, L.”

Kısa bir selamlaşmadan, iki çift laf ettikten sonra herkes kendi yoluna dağıldı.

P., “Bu akşam yapacak hiçbir işim yok; onun için seninle gelebilirim,” dedi.

Tam o sırada bir arkadaşları arkalarından koşup geldi ve L.’nin omzuna vurarak, “Ben de biraz sizinle yürüyeyim,” diye bağırdı. “L., sen uzakta mı oturuyorsun?”

“Dora Nehri'nin ötesinde, Segre'ciğim. Yol biraz uzun ama istersen gelebilirsin.”

P., “L., sen Torinolu değil misin?” diye sordu.

“Hayır, değilim. Yaklaşık bir ay önce Cenova'dan geldim. Hep orada oturduk.”

Ve zihninde doğduğu kent, binlerce gürültüsüyle cıvıl cıvıl yaşamı ve denize uzanan limanı canlandı.

L., “Bir yandan artık orada yaşamadığım için üzülüyorum, diğer yandan da bu değişiklik hoşuma gidiyor. Keşfetmeye başladığım yeni bir kent var önümde. Sen *buraların eskisisin*, söylesene, Torino'da yaşamaya değer mi?” diye sözlerine devam etti.

P., “Ne aradığına bağlı. Sen Cenovalısın, eğer deniz istiyorsan Torino tabii ki sana uygun bir yer değil,” diye yanıtladı.

S., “Burada kentin onurunu yücelten güzel kadınlar var. Siz Cenova'da bunun ne olduğunu bilmezsiniz,” dedi.

P., “Ben Torinolu kadınlarda olağanüstü bir şey bulmuyorum,” diye karşı çıktı.

S., “Hadi canım sen de! Kadınlardan anlamıyorsun da ondan,” diye karşılık verdi. “Şuna baksana,” dedi ve kaldırımında onlara doğru yürüyen, güzel bir kürk giymiş, gözlerini yerden ayırmayan, giysisinin kıvrımları altındaki kışkırtıcı vücuduyla dikkat çeken genç bir kadını gösterdi. “Şu bacaklara bak!” diye ekledi. P. yüzünü buruşturdu. Arkadaşının belki de alışkın olmadığı bu sözleri duymasından utanıyordu. Ama L. gözucuyla kadına baktı ve tam yanından geçerken, “Pek güzel!” dedi. Kadın başını eğdi, o sırada S. yüksek sesle, “Boynundan aşağısı!” diye ekledi.

Bunun üzerine L., “Okuldaki o döküntülerden daha iyidir tabii!” dedi.

S., “Baştan çıkmayalım diye bilerek seçmişler onları,” diye açıkladı. “Bana müsaade, hoşça kalın.”

“Bize eşlik ettiğin için teşekkür ederiz.” Kravatını düzelterek uzaklaştı.

İki arkadaş bir süre konuşmadan yollarına devam ettiler.

L. ansızın söze başladı: “Onun kızların peşinden koşmaktan başka bir iş yapmadığını düşünüyorum. Sen tanıyorsun onu, söyle, sence haklı değil miyim?”

“Haklısın. Üstüne başına özen göstermekten başka bir şey yapmaz, şakacıdır da. Ama ciddi bir şeyler yaptığını sanmıyorum.”

L. uzun boylu, soluk yüzlü, kalkık yakasının içine hafifçe gizlenmiş, kaçırdığı bir düşünceyi yakalamak istermiş gibi duran arkadaşına sabit bakarak hızlı hızlı, “Peki sen ciddi bir şeyler yapıyor musun? İyi söyledin de, peki sen nelere hazırlanıyorsun?” diye sordu.

“Neye hazırlanacağım ki? Çalışıyorum, şimdilik.”

L. “Anladım da ne iş yapıyorsun? Hayatta ne yapacaksın?” diye yeniden ısrarla sordu.

“Özellikle yeğlediğim bir şey yok şimdilik. Hiçbir şey çekmiyor beni. Hep aynı şeyi yaparsam sıkılırim. Ama bir şeyler bulacağım.” O tür sorulara verdiği basmakalıp cevabıydı bu; ama yüreği duracak gibi olmuştu. Hayatta ne yapmak istediğini biliyor muydu sanki? Ya düşersem, ya asla bir şey yapamazsam? diye tekrar ediyordu içinden acıyla.

L., “Ben ne yapacağıma karar verdim,” dedi. “Bir kere liseyi, bana hiçbir şey vermeyen, insanın çürüdüğü şu aptal liseyi bitirmem gerek ama bir gün özgür olursam bir gemide, bir transatlantikte daha değişik, yeni bir hayata atılmak isterim.”

P., “Bakıyorum senin planın da benimkisi gibi belli,” diye gülümsedi.

“Hayır, sen yapacak bir şey bulamadığını, ne yapacağını bilmediğini, senin için fark etmediğini söyledin...

Ben ne yapacağımı fazlasıyla biliyorum, yapacak çok şeyim var.”

“Bu yüzden ikimiz de hiçbir şey yapmıyoruz.”

“Ah, Cenova’da demir atıp kısa bir süre kaldıktan sonra yola çıkan ve aylarca geri dönmeyen o güzel gemilerin birinde olmak isterdim ama babam engelledi beni! Bürosunda çalışayım, ileride yerine geçeyim diye avukat olmamı istiyor ama bütün hayatım boyunca bir büronun içinde nasıl yaşarım ben?”

Yine de ne yapıp edip başarmak istiyorum. Tüm yaşamım söz konusu.”

“Başarırısın, görürsün bak! Ben olsam annem babamla konuşur izin isterdim.”

“Seninkilerle konuşulabilir ama benim babamla değil!”

İkisi de kaygılı, düşünceli, sohbetlerine devam etti.

L., “Sana sorduğum soruya yanıt vermedin: Bu kentte kalmaya değer mi?” diye yeniden konuşmaya başladı.

“Verdim. Duruma bağlı.”

“Hangi duruma?”

“Ne aradığına bağlı, kente ne yönden ilgi duyduğuna bağlı.”

“Yeni olsun, hareketli ve canlı olsun. Onu etkinliklerle dolduracak güçlü istekler olsun. Ne bileyim, sanırım Londra, New York ve başka kentler de öyledir: tıpkı Cenova Limanı gibi.”

“İstekten söz ettin. O halde bir kentin değerini orada yaşayan insanlara bağlıyorsun. Haklısın, bunu hiç düşünmemiştim.”

“Tabii. Kentler ne kadar dinamikse onları o kadar beğeniyorum. İçinde yaşayan insanların eylemlerini, o yaşam girdabını düşünmeye bayılıyorum! Yapmak, yapmak: Dünyanın sahip olduğu en güzel şey.”

L., böyle konuşmaktan büyük bir sevinç, anlatıla-

maz bir memnuniyet duyuyordu: Kendisine bir türlü rahat vermeyen, yeni yeni keşfetmeye başladığı yaşama atılma isteği ve alışılmış bağlara karşı duyduğu bir yorgunluk, bir tahammülsüzlük sarmıştı içini: okul, ev; hep aynı tekdüze, sıkıcı bağlar. Her şeyden kurtulmak, özgür olmak ve bir şeyler yapmak, dünyada bazı şeyleri denemek istiyordu; bir tren istasyonunun karman çorman rayları üzerinde akıp giden trenlerin ya da denizin sonsuzluğuna açılan gemilerle dolu bir limanın karşısında duyacağı ürpertiyle haz almak istiyordu.

P. onun yanında kendini kötü hissetti; yeni keşfettiği o güçlü karakterden korkmuş gibiydi. Arkadaşının ondan daha istekli bir biçimde bir düşün peşinden koştuğunu hissediyor ve onun karşısında kendini daha kötü, küçük hissediyordu. “Ben veremliler gibi şiirler mırıldanıp durayım hâlâ, kim ne yapsın o önemsiz şeyleri,” diye geçirdi içinden. Kendisinden, hatta arkadaşından da güçlü insanlara gelince, belki de o anda hayal bile edemeyeceği çok büyük şeylere hazırlanıyorlardı! Ve öyle bir umutsuzluğa, öyle bir bezginliğe kapıldı ki ağlayacak gibi oldu.

L., “Seni daha yeni tanıdım ama sanki eski bir dostla konuşur gibiyim,” diye yeniden sohbete başladı.

P. onun sevimli yüzüne bakıp da kararlı ifadesini görünce allak bullak oldu.

Kısa bir süre sonra sarı ışıklı ve kapısı dumanlı, fotoğraf ve afişlerle kaplı küçük bir sinemanın önünden geçtiler.

L., “İşte, sinemaya giden bütün insanlar, merkezdeki şu lüks sinemalara gidenler bile, güzel aktrisi, güzel sahneleri görmek isterler: Ama beni bu tür şeyler fazla ilgilendirmiyor. Bazen sinemaya Amerika’nın büyük binalarını, kalabalık sokaklarını, o muhteşem halkının yaşamını görmek için giderim. Hayatımın zevklerinden biridir bu,” dedi.

P., "Ama bazen aktris gerçekten güzel oluyor," dedi.

"Haklısın. Belki abarttım ama güzel aktrisler benim için ikincil öneme sahiptir... Aa! Dora kıyısına geldik bile."

"Dinle, bir türlü gelemediğimize göre ben artık geri döneyim."

"Benden ayrılmak mı istiyorsun? Tabii, daha eve kadar koşman gerektiğine göre..."

İki genç, geldikleri yola arkalarını dönerek bir an nehrin kenarındaki korkuluğa dayandı.

Gözlerinin önünde gri evlerden ve kocaman fabrikalardan oluşan bir yığın vardı; yığın, ara sıra arabaların küçük farlarıyla aydınlanıyordu ve gökyüzüne yükselen bacalardan, sisi daha da yoğunlaştıran isli, siyahımsı duman sarmalları çıkıyordu.

O yığının arkasında, büyük bir fırında kızarmış gibi duran kırmızımsı bir gökyüzü uzanmıştı; ama akşamla birlikte yavaş yavaş rengini yitiriyordu.

Aşağıda, korkuluğun altındaki nehir, gölgede uğuldayarak akıp gidiyordu. L., bir an bakışını ateşten gökyüzüne uzanan karşısındaki o yapılara dikti; düşünceliydi. P. de yanında durmuş aynı yöne bakıyordu ama dalgın ve şaşkıındı: L.nin o manzara karşısında heyecanlandığını ve kendisinin algılayamadığı bir şeyi algıladığını hissediyordu. Orada öylece kaldı; sessizliği bozmak, arkadaşının dikkatini dağıtmak istemiyordu.

Hava kararınca o ıssız sokaklarda ve koyu nehrin üzerinde soğuk bir rüzgâr esmeye başlamıştı. P. paltosunun cebinden çıkarmadığı halde ellerinin donduğunu hissediyordu.

Sonunda L. dönüp, "Hadi o zaman, gidelim," dedi.

"Tamam, hoşça kal."

"Ah, Pav., buraya kadar benimle geldiğin için teşekkür ederim! Yarın okulda görüşmek üzere."

“Hoşça kal,” dedi ve uzaklaştı.

P. yalnız kalınca bir an çevresine baktı, sonra nehre arkasını dönüp hızlı adımlarla kent merkezine doğru yürüdü.

Arkadaşından işittiği sarsıcı sözleri aklı karışık bir şekilde uzun uzun düşündü.

Ateşli ve gücünün neredeyse hiç bilincinde olmayan bir kişi daha çıkmıştı karşısına. (Kendisi gibi) heyecanla bir ülkünün peşinden giden bir genç daha.

“Ben de bazen kendimi çok yükseklerde görüyorum! İşte St. gibi coşkulu ruha sahip ve kendinden emin biri daha; ve tabii ki benden daha güçlü biri. Benden mi? Ama ben bir hedefe ulaşmak için mücadele etmiyorum ki! Hem de uzun zamandır: Kıvranıp duruyorum sadece; öylesine, sırf bir sinir ağına sahip olduğum için.”

O düşüncenin verdiği kaygıyla adımlarını hızlandırdı; içine kapanıp başını öne eğmişti.

Dişlerini sıkarak, “Kim bilir daha kaç kişi, belki de benden genç olan kaç kişi hayatta gayret edip kazancak,” diye mırıldandı.

“Kendimi bir şey sanıyorum ama belki de abartıyorum. Hayır, büyüklük taslayamam, çok zayıfım, çok fazla bocalıyorum. Şimdi de öyle. Neden kendime böyle eziyet ediyorum?”

İki büküm olmuştu, sonra ısınmak için tüm bedenini kastı. Yoğun sisin içinden vitrinlerin ışığı üzerine geliyordu; adımlarını sıklaştırdı, soğuğu hissetmemek, hiçbir şey hissetmemek için, o geçici eylemle kendini tatmin etmek için neredeyse koşmaya başlamıştı.

“Hasta küçük şair, işte benim adım bu. Herkes ne diyor? Ah, gençlerin hepsi şiir yazar ama sonra akıllarını başlarına toplayıp gerçek yaşama dönerler! Benim de mi sonum böyle olacak? Bütün düşlerim kentsoylu bir yaşamın tekdüzeliğinde mi yitip gidecek?

Keşke ağlamaya, bağırmaya, şeytana uymaya değse ama değmez!

Benim sonum da herkesinki gibi mi olacak?"

Daha fazlasını duymamak, tedirginliğini biraz gidermek için ansızın yavaşladı ve başını kaldırıp alçak sesle popüler bir şarkı mırıldanmaya başladı; ruhunu yakan fırtınayı o ritimde dindirmeye çalışıyordu.

Sonra hiçbir şeye odaklanmamaya çalışarak boş boş, dikkatsizce, düşünmeden etrafa şöyle bir göz gezdirerek yeniden yürümeye başladı.

Vitrinlerin ve araba farlarının ışıklarıyla dolu kalabalık kemer altına yöneldi ve bir an önce eve varıp yemeğin tadında kendini unutmak için adımlarını hızlandırdı.

Ayakların sürtünme sesleri ve o bağrıış çağrıışın arasında genç kızlar geçiyordu; hareket halindeki bedenler arasında duyduğu yorgunluğa, dar giysiler içindeki dolgun bir vücutla ya da saf bir yüzle karşılaştığında arzu ve gizem duygusu karışıyordu.

Öylece şaşkın ve büyülenmiş gibi kalabalığın arasında yürüyordu.

Biraz ileride, kemer sütunlarının birinin altında, gölgede, neredeyse sokağın kenarında üstü başı yırtık pırtık, pislik içinde yaşlı bir adam soğuktan titriyordu. Elindeki tozlu şapkayı uzatıyor ve kısık sesle, soğuktan büzülmüş ve iki büklüm bir halde, karmaşık dua sözcükleri mırıldanıyordu.

P., adamın yanından geçti, durmaya cesaret edemedi. Karşısındaki manzara onu çok etkilemişti.

Aklına şu düşünce geldi: "Ben yetenekli olmadığım dan yakınıyorum ama şu zavallı ihtiyarın bu soğukta yiyecek bir lokması bile yok. Utançtan yerin dibine girmem lazım. Hâlâ ağlamaya, bir düşün peşinde vakit kaybetmeye hakkım var mı?" Üzülerek durdu, cebinde, eğlenceleri için evden gizlice aldığı bakır bozuk paraları

aradı, buldu. Geri döndü, adamın uzattığı şapkanın içine attı. Titreyen eliyle paraları alan yaşlı adamın hızlı hızlı bir şeyler söylediğini duydu ve başını öne eğip koşarak uzaklaştı.

Üzüntüyü hâlâ içinde hissediyordu, tüm yüreğini sarmıştı ama duyduğu acı ona fısıltılı bir huzur ve sakinlik vermişti. “Tamam canım, hepimiz böyle acı çekeriz.” Huzur içinde yaşaması gereken bir yaşta soğuk sokağa atılmış o zavallı adamın karşısında, her büyüklük arzusunun bir kenara bırakmaktan ve her isteğe kulaklarını tıkamaktan acı bir sevinç duydu.

BİR PAZAR GÜNÜ

Fısıf fısıf konuşma ve tıkırtı sesleriyle kaynayan, pis kokulu, sigara dumanı içinde küçük bir sinema salonunda, duvara dayanmış, hareketsiz duran bir genç gördüm. O sırada kirli perdede soluk, narin bir yüz belirmişti; romanlardan hiç eksik olmayan, bildiğimi düşündüğüm, gerçekten çok uzak oldukları için çekilemez biçimde sinirime dokunan, hâlâ çocuk gibi görünen saf bir küçük kız yüzüydü bu.

Gündelik yaşamlarında kibirle gülümseyen aktrislerdi bunlar; ama rol yaparken çekingen, insanı ağlatacak kadar dertli ifadeler takınmayı biliyorlardı.

Yarı karanlıkta o gencin gergin bir yüzle ve kesik kesik, düzensiz soluk alarak sabit gözlerle baktığını gördüm ve sıkıntılı olduğunu sezdim. Kendi kendine bir şeyler mırıldanıyordu.

O sırada perdede, aktrisle birlikte körpe ağaçların süslediği büyük bir manzara belirdi; aktrisi hafif bulanık bir fotoğrafta gösteriyordu, öyle ki her şey, saçları, ağaç yaprakları, o muhteşem yüz belirsiz ve silikti.

Genç, dikkatle bakmayı sürdürüyordu, bir ara başını kaldırıp kendi kendine, bir melodi mırıldanır gibi duyulmayacak biçimde bir şeyler mırıldandı. Başını eğerek derin bir nefes aldı, kıvranır gibiydi.

Başı önde, ansızın kalabalığın arasından çıkıp gitti.

Merak edip peşine takıldım. Güneşli yolda hızlı adımlarla, yere bakarak yürüyordu. Onu iyi görebiliyordum artık. Giysisinden işçi olmadığı anlaşılıyordu ama yine de sade ve özensiz giyinmişti; tezgâhtar, ayak işlerine bakan biri ya da onun gibi bir şey olabilirdi.

Yollardan hızla geçiyordu. Ben de biraz gerisinden gidiyordum.

Kalabalık bir semtten geçip banliyölerin dar sokaklarına doğru yürüdü, bakımsız tarlaların ve inşaat halindeki binaların arasında ilerledi. Ara sıra durup çevresine göz atıyordu ama dikkatsizce baktığı belliydi. Elinde bir not defteri vardı.

Böylece nehir kıyısına, ıssız köprüye vardı.

Korkuluğa dayanıp durdu.

Uzakta, suyun üstünde beliren hafif bir sis, karşıdaki diğer köprünün kemerlerini bir parkın yeşiliyle karıştırıyordu.

Uzaktan onu izlemeyi sürdürüyordum.

Genç adam yeşil içindeki o sisli görüntüye bakmaya başlamıştı; sigara dumanlı küçük sinemada gördüğüm gibi dalgın, kendinden geçmiş gibiydi. Sonra not defterine yazmaya başladığını gördüm. Uzun süre yazdı, ara sıra şaşkın bakışını defterden kaldırıyordu. Sonunda defteri yeniden cebine koydu. Sonra bir an nehre baktı ve geri döndü.

Geçtiği o dar sokakların birinde, zamanın ve dumanın sararttığı yüksek bir binanın kapısından içeri girdi.

Girişte, üzeri bardak dolu küçük bir masanın etrafında gömlek kollarını sıvamış işçiler oturmuş kâğıt oynuyorlardı. Yüksek sesle oyun için gereksinim duydukları dördüncü kişi olmasını istediler, oturmak zorunda kaldı.

Ama dalgın bir şekilde desteyi keserken gözlerini evlerin arasında görünen mavi gökyüzü parçasına doğru kaldırdığını gördüm.

Sonra, ruhum karmakarışık, dönüş yoluna koyuldum.

GECELERİ, SOKAKLARDA

Bir ay içinde altıncı akşamdı bu. Genç, çevrede onca hayat kadını olmasına karşın gidip yine onu, Nini'yi durdurdu. Her seferinde karanlık bir köşeye çekilip elleştikten sonra Nini'ye yaklaşık on liret kazandırıyordu.

Nini, o akşam da soğuk ve yarı karanlık sokakta, yakındaki bir sokak lambasının ışığında gencin yaklaştığını görünce sevindi; çünkü hep onu seçmesi kendisini biraz önemli hissetmesini sağlıyor ve duyduğu büyük yalnızlığı biraz olsun avutuyordu.

Genç, yanına gelince, sokak orospularına özgü kısık ve neredeyse erkeksi sesiyle, "İyi akşamlar, küçüğüm!" diye mırıldandı ve sevindiğini göstermek istercesine cırlak ama her zamankinden daha doğal bir kahkaha atarak konuşmaya başladı.

Delikanlı sözlerine kulak verdikten sonra sokağın karanlık köşesine doğru birkaç adım atıp Nini'yi ellemeye başladı, Nini de ona karşılık verdi; böylece bir binanın kapısının önünde kemikli yüzünü kadının boyalı ve yıpranmış yüzüne dayayarak evden çıkmasına neden olan işi kısa sürede bitiriverdi.

Bir kez durup ara vermeleri gerekti çünkü karşı kaldırımında siyah giysiler içinde biri belirmiş ve sesli adımlarla geçip gitmişti. Yeniden başlayıp bitirdikten sonra

genç, her zamanki gibi parayı Nini'ye uzattı, Nini de bir yandan iç eteğini düzeltirken bir yandan da geceleri doluşma izni olmayan fahişeler için o işin ne kadar tehlikeli olduğunu, polislerin kadınları tutukladığını anlattı.

“Benim iznim yok,” diyordu, “onun için de çok dikkat etmem gerekiyor. Bu hayat hiç de kolay değil. Bir arkadaşım yakalandı.”

Genç, uysal bakışlarla onu dinliyordu.

“Öğrenci misin? Buraya gelip eğlenmek hoşuna gidiyor, değil mi? Tanıdığım öğrencilerden hiçbiri bana kötülük yapmadı.” Genç, bir kez daha ona gündüzleri ne iş yaptığını sordu.

Nini onu zoraki bir kahkahayla yanıtladı: “Gündüz ne yaptığımı asla tahmin edemezsin. Annem ve kız kardeşlerimle dikiş dikip ütü yapıyorum. Ya sen, yalnız mı yaşıyorsun? Yoksa annenle mi?”

Yavaş adımlarla ilerleyerek sokağın köşesine gelmiş, oradan caddeye çıkarak ağaçların altında yürümeye başlamışlardı. Gecenin sessizliği, tramvay raylarının kesiştiği yerde sarsılırken çıkardığı gürültüyle bölünüyordu; karanlığı ise sokak lambalarının ağaçların arasından yayılan mavimsi uzun ışığı ve yan sokakların sarımsı ışığı bozuyordu. Arada bir uzaktan ayak sesleri geliyordu.

Genç, o uğursuz yaşamın yoksulluğu ve yozluğu konusundaki merakını gidermek için bir süre daha Nini'ye ailesi, kız kardeşleriyle ilgili sorular sordu; onun ve onun gibilerin yoldan geçen adamın tekiyle kendilerini aşağılarken neler hissettiklerini öğrenmek istiyordu; sonuçta sürdürdükleri zor bir yaşamdı ve herkes tarafından hor görülüyorlardı. Ama pek bir şey öğrenemedi. Nini ezbere bildiği ve herkese söylediği birkaç cümleyle yanıt verdi.

Sonunda caddenin ucunda ayrıldılar. Genç, kendini bir an önce yatağa atmak için yorgun argın eve dönerken, konuşmakla vakit harcadığı için o akşam fazla iş ya-

pamamış olan fahişe, yeniden onu bunu aşka davet eden bir şeyler fısıldayarak yollarda dolaşmaya başladı.

Bir kasım akşamıydı, yağmur bütün gün dinmemişti. Nini, sırlıklam, omzunda bir şalla ıssız bir sokakta duvara yaslanmış duruyordu. Evdeki tek şemsiyeyi, yine aynı işi yapmak için sokağa çıkan uyanık kız kardeşi kapmıştı. Nini havaya rağmen işe çıkmak zorunda kalmıştı; şalıyla başını örtse düzgün ve ciddi bir görünümü olacaktı; oysa erkekleri durdurabilmek için kışkırtıcı olması gerekiyordu.

Sokaklar çamur içindeydi, nem yüzünden her yer vıcık vıcıktı. Sokak lambalarının soluk ışığı, yağmur ve sis perdesinin arasından çamura yansıyor. Nini duvara yaslanmış, bir şarkı mırıldanıyor, sağa sola kuşkulu bakışlar atarak birilerini bekliyordu. Ara sıra bir aşağı bir yukarı yürüyerek ısınmaya çalışıyordu.

Polis olduklarını düşünüp korktuğu için bazı yayaları ayartmamış, arkalarından bakmıştı.

Sonunda kötü birine benzeyen bir adam geldi yanına ve aceleyle biraz çalışmasını sağladı; ama işini bitirince para vermek istemedi. Nini bağıramadı bile çünkü diğer fahişeler gibi bir pezevengi yoktu, ayrıca polisten de korkuyordu, onun için bir sigarayla yetindi. Sigarasını adama yaktırdı ama adam kibriti saçlarının arasına sokunca Nini küfrü basıp uzaklaşır oradan, bir yandan da öfkeyle sigarasını tütürüyordu.

Sonra yeniden duvar boyunca yürümeye başladı ama artık hiç kimse geçmez olmuştu. Birkaç saat sonra, ayakta durmaktan yorulmuş halde caddeye çıktı ve ağaçların yağmurdan biraz koruduğu bir banka büzülüp oturdu.

Yağmur damlalarının yapraklar arasında çıkardığı

ses, duyulan tek sest; onu beşikte sallar gibi sallıyor, başını bir örtü gibi uykuyla sarmalıyordu; tam o sırada bir sokak lambasının altından geçen bir polisin ayak sesleri onu gerçeğe döndürdü.

Yerinden fırladı ve ağaçların arasında yürümeye başladığı sırada bir çift gördü.

Birbirlerine sarılmış, tek şemsiyenin altında yürüyorlardı, kadın başını sevgilisinin omzuna dayamıştı.

Tam yanına geldiklerinde Nini dikkatle onlara baktı ve birçok kez birlikte olduğu genci tanıdı: Sarışın görünen genç bir kıza sarılmıştı; kızın giysisi ile yüzü o kadar zarif ve soyluydu ki kendisi gibi sokak fahişesi olması mümkün değildi. Duygusal bir gezintiden sonra evlerine dönüyor olmalıydılar. Onları daha da birleştiren o yağmurun altında, birbirlerine sokulmuş yürüyorlardı; kendilerine bakan kadının gölgesini bile görmediler. Ansızın daha sıkı sarılıp uzun uzun öpüştüler. Sonra yavaş adımlarla uzaklaştılar.

Nini arkalarından bakarken yavaş yavaş kanın başına çıktığını hissetti.

O genç, daha iyisini bulamadığı için her seferinde gelip geçici isteğini onunla gidermişti; o kadar çok gelmişti ki, sürekli onu yeğlemesi kendini bir şey sanmasına neden olmuştu ve bu düşünce birçok kez çaresizlik duygusunun verdiği sıkıntıyı hafifletmişti. Oysa şimdi, delikanlı ve sevgilisinin yaşadığı o bambaşka yaşam karşısında yıkıldığını hissetti. Akşam karanlığında o iki mutlu insana bakarken, büyük sevinçlerin yaşandığı ve karşılıklı olarak özenli davranılan, incelik dolu, düşlerini süsleyen o parlak, sıcak dünya, bir kez daha kıskançlık ve öfkeyle sardı içini. Gerçekleştiremediği o büyük mutluluk arzusu, yokluğu insana çok acı veren umut duygusu, yerini acıya bırakıp boğazında düğümlendi.

Nihayetinde doğal bir durumdu, Nini de bunu iyi

biliyordu, onu birkaç kez kullanan kişi elbette onunla olmayıp hayatta başka şeyler arayacaktı; yine de bastır-
dığı öfke ve duyduğu rahatsızlık o gece onu delirtiyordu.
Tam ikisinin arkasından küfür savuracaktı ki sokak lam-
basının altında, akan suyun sesiyle birlikte polisin ayak
sesleri yeniden duyuldu.

Nini sakın görünmeye çalışarak yeniden banka bü-
zölüp oturdu; yağmurdan sıırsıklam olmuştu; o akşam
başka kimseyi avlayamadı. Kendini daha fazla tutamadı,
umutsuzluk ve isyanla ağlamaya başladı. Gözyaşları gö-
zündeki rimeli ve dudaklarındaki ruju akıttı; geç vakit
eve döndüğünde yüzü korkunç bir biçimde perişan ve
allak bullaktı.

Ama ertesi akşam yeniden boyanıp sokaklara çık-
ması gerekecekti.

DÜŞSEL KARANLIK ÜRPERTİLER

"Bir gün, neden kendine bir eş almak istemediğini soranlara, tek eşinin gerçek Sanat olduğunu söyledi."

Büyük Leonardo'nun eski bir yaşamından

"My wife! My wife!

What wife?

*I have no wife."*¹

SHAKESPEARE

Haşin bir öpücük, birbirine çarpan parlak dişler... gevşek kollara ve çıplak omuzlara sarılırken dudakların arasında o nem kokan, tatlı ekşi tadı duymaya yönelik o umutsuz çaba.

Sonra göğüslerin sıkıca birbirine değmesi, giysilerini çıkarmadan sarmaş dolaş olan, ayrılmak istemeyen iki bedenın titreyişi.

Yüze değen sarı saçların tırmalayan buğusu ve boy-na, göğüslere kondurulan o sayısız öpücük.

Çarptıkça çarpan kalpler, heyecandan ölecek kadar, sonra çıplak kalan beden, gizemli bedenın küçük, dol-

1. (İng.) "Karım, karım, hangi karım, benim karım yok ki!" William Shakespeare, *Othello*, çev. Ülkü Tamer, İstanbul: Mitos Boyut Yayınları, 2011, s.100. (Y.N.)

gun, açık biçimleri, öpücüklerin ve bakışların sönüşü, çılginca sarılmalar, kaynayan ve yüreği hoplatan kanın gürlemesinde irkilmeler, çaresizce irkilmeler.

Büyük, mavi yastıklar üzerinde.

Buğulu alacakaranlığı, duvara ansızın çarpan mor lekelerle ve çitten yansıyan gizemli ışıkla bölünüyor.

Eriyen kalpten gelen inilti, uzun inilti, kasılmış tatlı dudaklardan sevinçsiz dökülüyor.

Ara ara vahşi hırıltılar.

Mahzun yüzü gibi hüzünlü, ince ve yumuşak bir sesle sordu: "Neye bakıyorsun öyle?"

Genç, "Sonsuzluğa, gözlerine," dedi ve kız arkadaşının onu tatlılıkla saran zayıf kolunu kalbine tutkuyla bastırdı.

Uzun süre hiç konuşmadan birbirlerine bakıp gülmüşediler.

"Sen beni şiir gibi sözlerinle boğuyorsun, aşkım. Böyle giderse bir gün öleceğim. Beni kocaman, muhteşem bir düşte yaşıatıyorsun. Benim için yaptığın bütün bu şeylere layık değilim ben. Başım önde seni izlemekten ve utanmaktan başka bir şey yapamam."

"Ah bebeğim, öyle söyleme! Sen benim her şeyimsin. Yaşamımın şiirisin. Sen olmasan ben gözlerimi açmaya bile cesaret edemem, açsam da dünya o kadar korkunç gelir ki!" Genç böyle diyordu, yan yatıp büyük yastıklara yaslanmış, kız arkadaşının dudakları arasından çıkan mavimsi, zayıf sigara dumanını izliyordu.

"... Seni tanımadan önce," diye tatlılıkla sözlerini sürdürdü, "yüreğim yorgun, korkunç yorgundu, sadece üzmek ve acı çekmek için atar olmuştu.

Ben senin sayende kendime geldim, beni müziğe ve güzel kokulara boğdun. Susmuş, dahası susmaktan da beter, sadece acıyla kulakları tırmalayan hale gelmiş enstrümanlarımın telleri senin için yeniden titremeye başladı; güzel kişiliğin ve yumuşak saçların beni kendimden geçirdi. Tüm, tüm müziğim, şu anda beni yansıtan o çok tatlı gözlerinde.

İnan bebeğim, sen benim için yaşamdan da önemlisin, büyük sanat düşümsün, içinde bütün ses uyumlarını barındırıyorsun.”

Ve gözlerini sadece cılız ışıkların gizemli mor yansılarının aydınlattığı enstrümanlarına çevirdi: Karanlık bir köşede büyük, ağır piyanosu duruyordu; piyano, parlak koyu kahverengi ahşabından sayısız derin yansılar elde eden yeşil abajur tarafından aydınlanmıştı. Belki de gizli tellerinde saklı büyük uyumların görüntüsüydü bu. Uzakta, kırmızı kadife perdenin yanında, alçak bir rafın üzerinde hafif kemanı, yanında da kıvrak arşı, en çılgın fügları ya da en acıklı iniltileri çalmak için uzanacak elleri her an beklermiş gibi duruyordu.

“Ama ben sana sadece mutluluk vermedim. İlk zamanlar benim için büyük özveride bulunmak zorunda kaldın,” dedi sarı saçlı genç kız, sonra da büyük ve tutkulu gözlerle mavi dumanın arasından çevresine bakarak sözlerini sürdürdü: “Eğer şimdi mutlu yaşayabiliyorsak, bir zamanlar acı çekmek zorunda kaldığın için. Benim için evini, konforlu yaşamını, her şeyini bıraktın. Birlikte geçirdiğimiz ilk haftalar zordu. Yine de seni seviyordum.”

“Ah, evmiş, konformuş, yaşamın kesinliğiymiş, bütün bunlar senin ve senin güzel aşkının yanında hiç kalıyor! Daha fazla şeyden vazgeçmek için daha fazla şeye sahip olmayı istedim.

Bunu da sen verdin bana bebeğim: Kendi emeğimle

yaşayabilme, sana her şeyi temiz ellerle sunabilme guru-
runu verdin.

Son derece üzgün, korkak ve karanlık ruhum, güzel kokulu ve gökyüzü dolu büyük bir bahçede seninle yeniden doğmuş gibi.

Bir hareketle, bir sözcükle, bir okşamayla yüreğimden fırtınalar, sese dönüştüremeden bastırdığım müzik fırtınaları çıkarmayı başardın. Düşsel mutluluğumuzun şimdi bize verdiği görev bu.

Biliyorsun, eğer mutluluğumuza birkaç haftada kavuştuysak, senin emeğinle oldu bu, senin görüntünün ve gülüşünün kutsallığı yarattı her şeyi.”

Hüzünlenen kız, “Ben seni seven ve yeni yeni anlamaya başlayan budala bir zavallıdan başka bir şey değilim,” diye şaşkınlıkla fısıldadı.

“Sen benim hayatım ve tüm sanatımsın. Bana aşkının insanüstü armağanını verdin.”

Kadın, yakıp tutuşturan bir okşamayla soluk yanağına hafifçe dokunarak, “Üzgün olduğun zamanlar yüzünde beliren o karanlık gölgeyi yok etmek için bir şeyler yapabildiğim için mutluyum,” dedi.

Genç, sevgilisinin elini kavrayarak tutku dolu ani bir hareketle dudaklarına götürdü.

“Hüzün benim ruhumun ta kendisi,” diye yanıt verdi gözlerini yukarı kaldırarak, “ben seni sevdim çünkü senin yüzünde de insanın yüreğini parçalayan aynı hüznü gördüm. Yüzün neredeyse hüzünden yıpranmış, be-beğim. Ah! Hüzünlü yüzünün bana ne melodiler esinlendirdiğini asla bilemezsin!

Ben sadece sesinin ve sevecenliğinin hareket ettirdiği zavallı bir enstrümandan başka bir şey değilim.

Dünya benim müziğime senin sayende kavuştu.”

Sigarasının son nefesini iyice içine çekti ve yavaş yavaş, neredeyse hayal gibi yayarak dışarı üfledi.

Kızın yumuşak başını okşayıp hayranlıkla yüzüne baktı: "... Ama en güzel müzikleri, senin öpücüklerinle ve aşkınla yarattığım, o yoksul evde kendimizden geçmiş yaşarken sadece senin dinlediğin ve bundan sonra sevdiğimiz bu sığınakta yüreğimizi dolduracak müzikleri dünya asla bilmeyecek.

Bizim hayatımız onlar; dünyayla paylaşamayacağımız kadar güzel ve gizliler."

Kadın, "Seni seviyorum ben, seni seviyorum, sonsuza dek seninle olacağım," diyerek sarıldı adama ve güzel odanın alacakaranlığında başını kalbinin üzerine bastırdı.

Ruhlarını birleştiren dudak dudağa uzun bir öpücükle yatağa uzanıp bir an için anlatılamaz bir sarhoşluğa sürüklendiler.

Sonra anlamlı gözlerle birbirlerine baktılar, yeniden doğruldular. Sessizce. Göz göze öylece durdular.

Sanatçı, sonunda, "Seni seviyorum, seni çok seviyorum, bebeğim," diyerek sessizliği bozdu. "Ve bir gün senin için müzik yapamayacağım düşüncesi bile titreme neden oluyor."

Tatlı sevgilisi, "Ah, öyle söyleme, seni seviyorum ben!" diye ağladı.

"Şimdi düşlerimize uygun bir evimiz olduğuna göre senin için daha ne yapabilirim ki? Hiçbir şey."

"Sev beni, aşkım, yüreğini sızlatacak o kadar çok besteye esin kaynağı olacağım ki sana, gelip merhamet dileyecek ve bağışlanmak isteyeceksin."

Genç adam, sevgilisinin yüzünü ellerinin arasına alarak kulağına, "Bebeğim, bebeğim!" diye fısıldadı.

Gökyüzü mavisi yastıkların üzerinde uzun uzun, çaresizce yeniden öpüştüler.

İniltiler, tatlı tatlı iniltiler duyuldu.

Mor alacakaranlık gizlice buharlaşıyor, köşedeki büyük piyano ve narin keman bekler görünüyordı.

Başını beline dayamış, sarılmıştı ona. Genç, dimdik oturmuş, çenesini kemana dayamış, arşeyi uyumsuz, kesik, sinirli hareketlerle tellere dokunduruyordu.

Sanki birlikte bir şey bekliyorlardı.

Köşeyi dolduran kar beyazı, büyük bir gül demeti tüm güzelliğini hoş kokusuyla yayar gibiydi. Akşamüstü güneş batarken camekân boyunca, perdelerin beyazlığında, verandada düşsel, sıcak bir hava, daha yukarısında da mavilik seziliyordu.

Konuşmuyorlardı.

Sarışın kız, genç adamın oturduğu taburenin hemen yanında, rengârenk yastık yığınının üzerine oturmuş, başını hafifçe onun dizlerine dayamıştı.

Gözleri dalgın dalgın ama sabit bakıyordu. Çıt çıkmıyordu. Yalnızca ara sıra dik başlı keman tellerinden bir inilti geliyordu.

Dış dünyayla ilgili hiçbir şey sezilmiyordu. Tepesine kadar buğulanmış camdan sadece gökyüzü görünüyordu. Veranda o kadar aydınlıktı ki gökyüzü onun gerçek tonozu gibi duruyordu.

Genç kız bir anda silkinip toparlandı.

Sadece sevgilisine daha fazla sarılmak için. Yanağıyla onu okşadıktan sonra durdu.

Genç adam yüzünü kemandan çekti ve eğilip kızın başına bakmaya başladı. Sonra kemani ve arşı yanında bulunan tek sehpanın üzerine bıraktı.

Ellerini kızın sarı saçlarına dolayarak, "Söyle, gecemizi duydun mu?" diye sessizliği bozdu.

Kız yanıt vermeden çevresine bakındı.

Genç, elini uzatıp kemanın bir teline dokununca hıçkırık gibi bir ses çıktı.

"Sana hiçbir şey söyleyemem aşkım. Seni anlamaya çaba göstermekten başka bir şey yapamam," dedi kız sonunda unutulmaz, sakın ve acılı bir sesle.

Genç eğilip neredeyse kıyamayarak kızı hafifçe saçlarından öptü.

“Hayır, sen beni anladın bebeğim. Başının titrediğini hissettim. Bana söylemelisin.”

Yine sessizlik çöktü.

Kadın ansızın başını kaldırarak, “Söyle bana, kemanından çıkan o çok acıklı ezgileri nerede yaşadın?” diye sordu.

“Yaşamadım. Seni gözlerinden öperken olağanüstü bir şekilde dinledim onları.”

Kadın, bir çocuğun saf sözlerini duymuş gibi gülümsedi.

“Ruhum hâlâ o seslerle altüst. Bana hiç ama hiçbir zaman böyle bir müzik dinletmemiştin. Tutkulu çığlıklardan sonra okşamalar, uzun, tatlı, yıpratıcı okşamalar ve ateşli öpücükler, öpücükler, ardından hıçkırıklar, inlemeler... sadece keman tellerinden çıkabilecek inlemeler. Tamamen ürpererek dinliyordum.

Şu köşedeki güllere bakıp kendimden geçiyordum. Hiç bitmesin isterdim. Ama inanamıyorum. Bütün bunları sana esinleyen ben olabileceğim düşüncesine şaşıp kalıyorum.”

O anda gülümsemek istedi ve yüzünde, sanatçının yüreğindeki kanı altüst eden insanüstü bir ifade belirdi.

“... Gözlerimden söz ettiğinde yaptığın gibi beni pohpohlamak mı istiyorsun? Tüm bu müzik senin ruhunda zaten vardı.”

“Hayır bebeğim, sadece seni düşündüğüm zaman ruhumun o büyük yaratma sevinciyle dolduğunu hissediyorum.”

“Ama bana benzeyen çok kadın var. Üstelik ben, senin bir-iki şey öğrettiğin, hiçbir şey bilmeyen, zavallı bir kızım sadece. Seni bu kadar sarhoş edecek ne var bende?”

“Seni ilk tanıdığım andan beri anlatmaya çalışıyo-

rum. Gözlerinde çok acı izi olmasına karşın hafif olan ruhun, beni kendimden geçiriyor belki de. Ya da saçlarının altından bakan gözlerinin; küçük, neredeyse çocuksu bedeninin kırılğanlığını yansıtan gözlerinin derinliği. Ya da bu hüznü gülüşünün insanüstü uyumundan daha da derin bir şey. Bedeninin ve dudaklarının aşkı. Kim bilir!

Seninle böyle konuşurken güzel, güzel, olağanüstü olduğundan ve yaşamın tüm güzel şeylerini sevdiğim gibi seni sevdiğimden başka bir şey söyleyemiyorum; ama sen her şeyden daha güzelsin çünkü canlı bir şeysin, çok acı çekmiş ve yine çekebilecek olan ve bana tüm ruhunu veren bir yaratıksın.”

Ve küçük sevgilisinin hafif başını göğsüne bastırdı.

Sonra eğildi; uzun süre, çok ateşli ve güçlü bir şekilde öpüşüler.

Yüzünü onun yüzünden ayırmadan tatlı tatlı konuşmayı sürdürdü.

“... Sen kimseye benzemiyorsun. Kimse senin gibi olmadı. Sadece müziğimle konuşarak sana sahip oldum. Yoksul sanatım uğruna benimle geldin. İşte senin büyük aşkın, bu yüce şeylere duyduğun susuzluktur.

Sana nasıl hayranlık duymam?”

“Ama ben hiçbir şey, hiçbir şey bilmiyorum ki! Benden bıkaçığın mutsuz günler de gelecek.”

“Ah bebeğim, öyle söyleme! Bırak ruhum tek başına acı çeksin. Daha önce çok yorgundu, şimdi sadece olağanüstü biçimde hüznü. Ama sana sahip oldukça büyük bir düşteymişçesine, sarhoş gibi kendimden geçerek yaşayacağım.

Ben bunu istemem, aşkım. Beni yaşamınla sevmeni isterim sadece. Sana yardım etmekten mutluluk duyuyorum, sana verebileceğim tek yoksul armağan müzik, müzik, müzik.”

“Ama sen bana öyle bir şiddetle sarılıyorsun ki şaşırı-

rıp kalıyorum ve hiçbir şey anlayamaz oluyorum. Müziğin, çektiğin sancılar... Çok güzel bir şey ama sonra, bazen benden uzaklaştığını hissediyorum; gözün dalıyor ve hüzünlü hüzünlü bakıyorsun, nedenini söylemiyorsun. Ben seni avutabilmek isterim.

Neden bazen acı çektiğini bana söylemek istemiyorsun?"

"Sana söyleyecek hiçbir şeyim yok. Üstelik çok yakışksız olur. En gizli yaşamımı notalarla dile getirmeye çalışmaktan başka bir şey yapamam. Sadece böyle yaparak biraz rahatlayabiliyorum ve seni kendime saklıyorum. Kulağını okşayan o yoksul melodileri hangi korkunç girdaplardan çıkardığımı bir bilsen!"

"Çok kötüsün. Ben seni daha fazla sevmek için her şeyini bilmek istiyorum."

Sanatçı, gözlerinde tatlı bir sitemle baktı ona.

"İşte bana hem olağanüstü hem de kötü bir şey söyledin ama inan bana, benim için yapabileceğin tek şey şu: Ruhunla, kişiliğinle, tüm aşkınla bende düşsel bir sarhoşluk yaratmak. Başka bir şey sorma bana. Hem ne diyeceğimi bilemem. Bunlar düşünce bile sayılmaz. Sadece hüzün; artık ruhumun soluğuna dönüşmüş sürekli acının utancı.

Ve sen bebeğim, sadece bütün bunları bana bir an unutturduğun ve çok hoş kokularla beni umutlandırduğun, umutlandırduğun için başka bir yaşama götürdün beni."

"Bu kadar acı çekmeye ne gerek var? Hüznü ben de anlıyor ve seviyorum ama sen çok fazla acı, çok acı çekiyor ve bir an bile soluk almıyorsun."

Genç, zoraki bir tebessümle, "Gözyaşlarıyla yıpranmış ruhun tertemiz. Sadece benim zavallı şarkılarımı dinle, beni mutlu edersin, mavi yüzey o kadar güzelken içimdeki girdapları öğrenmeyi isteme benden," diye ekledi.

Sevgilisi o ironideki korkunç bıkkınlığı hafifçe his-

setti ve onun çok üzüldüğünü anlayarak bir daha konuşmaya cesaret edemedi.

Bunun üzerine yüreği neredeyse annelere özgü bir şefkate susadı ve safça, o günden sonra hiç durmadan, sesiyle, elleriyle, bedeniyle, tüm ruhuyla onu okşamaya ve üzüntüsünü unutturmaya çalışacağını düşündü.

Bir an hiç konuşmadan durup kendi dünyalarına daldılar.

Verandaya hafif bir alacakaranlık inmişti; camdan, uzaklardaki, pembe tabakalı soluk bir gökyüzü parçası görülüyordu.

Kadın ayağa kalktı, kararsız bir halde sehpa ya yaklaştı ama sonra aniden alacakaranlıkta geri döndü, eğildi, gencin başını kendine doğru çevirdi, dudaklarını dudaklarına yaklaştırdı. Uzun süre öyle kaldılar.

Tekrar ayrıldıklarında genç adam kadının alçak sesle, "O halde beni artık sevmiyor musun?" dediğini duydu.

Adam onu dirseklerinden tutup gölgesiz gözlerinin içine baktı.

Sonra boynundan öptü.

"Kötü yüreklim! Gel hadi. Mor odada benim için çalmaya devam edeceksin."

Kızı tanımadan önce geçirdiği karanlık günlerinden dokunaklı bir şarkısını çaldı.

"Ölü yüzümü görüyorum." Uzun ürpertiler. Elleri tuşlara uzandı; piyano, ruhunun derinliğinden gümüşü bir melodinin kemana ait en canlı notalarından oluşan derin bir çığlıkla yanıt verdi. Ve müzik, hızla hareket eden ellerin vuruşuyla tüm tuşlardan yavaş yavaş çevreye yayıldı. Büyük bir ürperti gemisinin açık denizde yol alması gibiydi; parlak kurşuni rengiyle gizemli bir biçimde dalgalanıyordu.

Ara ara derin ve karanlık bir girdapta boğulduktan sonra yankılanıyordu, giderek büyüyen ve coşan dalgala-

rın, dalgaların, dalgaların ortasında yüreğindeki korkunç acıların yol açtığı inilti duyuluyordu; kalbi küt küt atıyor, nefesi kesilecek gibi oluyordu.

Elleri uçarcasına tuşlara dokundukça pürüzsüz çınlayan birkaç çiçek, kısa, çarpıcı ama yarım kalmış düşler gibiydi; çünkü yüreğine çöken ağırlık onları boğuyor ve derin dalgalara gömüyordu yeniden.

Eller şakakta, yürekte ürpermeler, o ürpermelerle birlikte dinlenen kaygılı, acılı büyük irkilmelerdi.

Ruhu canlandıracak ve kanı kaynatıp sevinçten uçuracak bir düş olmaksızın yüce ama tekdüze uzun süren tutku.

“Ölü yüzümü görüyorum.”

Coşmuş bir gururla çalarken cılız, cansız notaların büyük sakinliği. Çok tiz ve uzun iniltilerin yürek parçalayan sesi.

Dinsel hıçkırıklar, ölçüsüz, çok güçlü bir çabanın ürpertilerine dönüşen acıyı yükseklere taşıyordu.

Koyu renk piyanonun büyük ciddiyeti ve müziğin ritminde yitip giden boğucu hıçkırıklarla birlikte inlemeler, inlemeler.

Sarışın genç kız, “Yeter, yeter, yüreğimi, tüm bedenimi acıtıyorsun!” diye soğuk terler dökerek bağırma cesaretini gösterdi; gizemli ışıkların mor yansısında renk değiştiren mavi yastıkların kovuğunda titriyordu.

Genç durdu, başı önde, elleri tuşlarda, arkasını dönmeden durdu.

Dışlerini sıkarak konuştu:

“Böyle. Yaşamım böyle geçti. Hâlâ da böyle. Ruhumu görmek istiyordun. Bunun için de sadece dinlemen gerekiyordu ve işte duydun, olduğu gibi.”

“Ama öylesine kapalı, öylesine boğucu ki! Korkunç bir şey! Nasıl yaşayabiliyorsun? Artık anlayamaz oldum. Korkunç!”

“Bunu ilk çalmak istediğimde, hatırlıyor musun, dudaklarımı bir öpücükle kapatmıştın. İlk günlerdi. Ama artık öpüşmeye doyduğumuza göre, senin tüm aşkını öğrendiğime göre, bu müziği ağlayıp olduğu gibi haykırabildim sana. Öğrenmek istiyordun.

Düşün, böyleydin ve sonsuza dek böyle olacağım.”

Genç kız yanıt vermedi. Veremedi. Ne söyleyeceğini bilemedi. Ama kabaran yüreğinde bir ağırlık, büyük bir ağırlık hissetti, göğsünü parçalayacak kadar yaralanmıştı.

Öylece, uzun bir sessizlik oldu.

Sanatçı taburesinde dönüp çevresine bakıyordu; sıkıntılıydı, ruhunda büyük bir boşluk duyuyordu. Sadistçe ve çaresizce açık yüreklilik göstermiş, hüznün ve acı yaşamıştı.

Çok kötü şeyler söylediğini hissediyordu.

Elinden gelse boğazında düğümlenen hıçkırıkları tutmayıp ağlayacaktı. Hüzünlü bir rahatlama vaat eden acı bir ağlama olacaktı.

Bir sigara yakmak istedi. Ama yakışık almayacağını düşündü.

Önce odanın yarısını kaplayan yastıklara, sonra gizemli mor yansılar sızdıran tuhaf deliklere, sonra alacakaranlığa baktı.

Sonunda genç kız, üzgün bir halde, fısıldar gibi, bin bir güçlülle, “O zaman seni severek de mi mutlu edemem? Daha birkaç dakika önce tüm hayatın olduğumu söylüyordun,” dedi.

Adamın kalbi yerinden oynadı, bir an utancından eridi. Sonsuza dek yok olmak istedi. Ama sonra, sıkıntıyla karışık bir sevinçle o utancın kadına, hüzünlü yüzüne, saçlarına, her şeyine, küçük bedenine karşı duyduğu anlatılamaz bir sevgiyle birleştiğini fark etti ve kendini zorlayarak dudaklarını acı bir gülümsemeye bükte.

“Beni bağışla, bebeğim. Bu benim bir hastalığım sa-

dece. Ama senin güzel tatlılığın beni rahatlatmaya yetiyor hâlâ. Sana her zaman şunu söyledim: Sen yaşamımın tek çiçeğisin.

İşte onun için seni buraya, sadece düşlerimizdeki şeylerin yaşadığı, bu penceresiz odalara kapatmak istedim.

Ama seni o kadar çok seviyorum ki sen ne zaman istersen dışarı, gökyüzüne çıkacağız ve bambaşka bir yaşama başlayıp dünyaya saf gözlerle bakacağız.

Senin için her şeyi, her şeyi yapacağım.

Ama bu kadar üzülme. Böyle yaparsan zaten karanlık olan ruhumu daha da karartırsın.”

Genç kız o gülümsemedeki mutsuzluğunu fark etti.

Oturduğu yastıklardan kalkıp tatlı bir biçimde sevgilisinin yanına gitti: Genç adam başını kaldırıp genç kızın karnına dayadı ve gözlerini yukarı kaldırıp ona baktı.

Kız onun ensesini, yüzünü, ateşli başını insanüstü bir aşkın tatlılığıyla sevdi, sanki bir özveride bulunuyormuş gibiydi.

Ve uzun süre sancıyan ruhlarını yatıştırmak için öylece, hareket etmeden, konuşmadan durdular.

Sonunda genç adam kendini biraz çekti:

“Bugün neden çok acı çektik biliyor musun küçüğüm? Dinle.”

Ve piyanoya yöneldi.

Sağ elini en ince notaların üzerinde büyük bir beceriyle gezdirdi.

Duru, neşeli, hareketli, sadece hafif titremeli kısa bir çınlama duyuldu; üzüntüye boğulmuş bir titreme.

“Bu senin ruhun, bebeğim,” dedi sonra.

“Bu da benimki,” dedi ve sonuna kadar piyanonun pedalına bastı, aynı zamanda yavaşça, çıkardığı sesi ölçer gibi, öbür uçtaki son siyah tuşa dokundu. Pedalın uzattığı, tekdüze ve sert yankıların izlediği boğuk, hırıltılı, hüznü bir inilti çıktı.

“İşte bu da benim ruhum,” dedi.

“Ama gördüğün gibi sen bu farklı notaların uyumundan müziğini, tüm sanatını elde ediyorsun.”

Adam sevinçten şaşırmış gibi ona baktı. Sonra başını eğip ona fısıldadı:

“Evet, bir sanat düşü. Bizim aşkımız bir sanat düşünden başka bir şey değil. Ama sanat, yaşamımda tek bir saniye olmasa, sen de biliyorsun, her şey altüst olur.”

Kız heyecanla onun boynuna sarıldı ve dudaklarını uzattı. Sonra tatlılıkla ve yavaşça adamın dudaklarını ıslattı.

Adam, “Seni seviyorum, seni seviyorum, şimdi, be-beğim,” diye boğuk bir sesle inledi ve kanının kaynadığını hissederek yoğun alacakaranlıkta onu kucaklayıp yastıklara doğru götürdü.

Karanlık. Sadece yastıklara ve yanlarındaki yumuşak, mavi ipek örtülerle kaplı yatağa küçük abajurdan yansıyan yoğun, soluk sarı bir ışık.

Yatakta, kızın sessiz yüzü hafif bir uykuya dalmış.

Her şey hareketsiz. Alacakaranlıkta sadece o cılız ışık sabahlıyor gibiydi.

Sanatçı karanlıkta, yastık yığının kenarında eli çenesinde düşünceli düşünceli duruyordu.

İşığa ve yansılardaki bir noktaya bakıyordu, sakın görünüyordu.

Ama kırışmış alnının altındaki gözleri arasında bir uçurum vardı.

Genç kız uyuyordu. Sevgilisinin şefkat dolu öpücüklerinin verdiği tatlılıkla uyuyakalmıştı.

Şimdi kıvrılmış, uykusunda gülümseyerek uyuyordu.

Ama genç adam duymuyordu.

Mavi yatak örtülerinden çıkmış, koyu renk giysileriyle kenarda, düşünceli ve tedirgin duruyordu.

O gece neler düşündü!

Kızın yanından kalkmıştı, tedirgin ruhu soluk alamıyordu ve şimdi artık dönüşü olmayacak biçimde uzak hissediyordu kendini ona.

Hafif dağılmış sarı saçlarının arasından onun tatlı yüzüne bakıp kendine işkence ediyordu; kızın yüzü soluk ışığın ve örtülerin uçuk mavi yansısında, düşsel bir tazelik ve dokunulmazlıkta ölüyordu.

Yüreğine acımasızca eziyet ediyor ama hiçbir yanıt alamıyordu.

Aklı ise kısacık anlarla uzaklara, genç, çaresiz ve yalnız olduğu ve büyük kentin ıssız sokaklarında uzun geceler boyunca dolaştığı günlere gidiyordu.

Sayısız sokak lambalarının uzun yansılarında aynı soluk ve mavimsi ışık hafif sisin içinde, uzaklarda yayılıyordu.

Yaşadığı büyük yalnızlıkta, kapalı yüreğine ve çevresindeki dünyanın ışığına ait hiç ama hiçbir şeyi uyumlu şiire dönüştürmeyi bilememenin verdiği sıkıntıyla ruhunun kıvranımlarını anımsıyordu. Ve güçsüzlüğünün verdiği sonsuz sıkıntılar, karanlık çaresizlik ona seslenerek ruhunda ağladılar. Eğer ortadan yok olsa, büyük düşünyle ilgili hiç, hiçbir şey bilemeyeceğini düşündü. Çözemediği acının korkunç gizemi, ruhunu usandırarak yeniden yakasına yapıştı.

Ansızın eskilere dayanan bir düşünce, sevgilisiyle birbirlerini yanıp tutuşarak bekledikleri sayısız ilk günler geldi aklına; sıkıntıyla yüreğindeki kanın donduğunu hissetti.

Düşünceyi kafasından uzaklaştırmak istedi ama yapamadı.

Büzülüp kaldı, bakışını çekti ve çaresizce bir düşelmek istedi; ama yapamadı.

Ve o kırılğan sarı saçlı başın kurşunla parçalandığını, kendisini de solgun kurbanının yanında hırıltıyla solurken hayal etmek zorunda kaldı. Kan, çok kan gördü; kızın hüznünlü yanağı, sarı saçlarının arasında kandan kıpkırmızıydı. Yastıklar, mavi ipek, her şey kan içindeydi. Ve kendini, titreyen elinde silahın soğukluğunu duyarak yerde gördü.

Sonra bir gümbürtü, bir müzik fırtınası sert bir rüzgâr gibi ruhunu sarstı, yüreğini ve sırtını ürperterek gözlerini kapattı.

Soğuk terler döktü, kendinden ürktü.

Yine de o trajik düşü sarsılmadan yeniden görmeyi denedi.

Bu, kendisini uzun bir geleceğin korkusundan kurtarabilecek tek hareket gibi geldi.

Yıllardır düşleri acımasızca ölüyordu; sarışın sevgilisinin o hüznünlü görüntüsüne duyduğu aşkın, günlük yaşamın acı veren katılığında duygusuzlukla ölüme terk edilmemesi için tek kurtuluş yolu oydu.

Bunları düşünmesi bir an sürdü; hemen sonra böyle bir şeyi düşündüğü için korktu.

Ve tüm kalbiyle hissetti, o andan itibaren kendisi için hüznünlü bir yaşam başladığını hissetti; korku ve suçluluk duygularıyla eziyet çekecekti.

Daha önce asla tanımadığı ve o kısa ay boyunca ruhu ve duyuları çılgınca saran yeni ve büyük aşkın şiirinin uzaklaştığını, ölmekte olduğunu hissetti.

Büyük bir çığlık boğazında düğümlendi. Yüreğinin daralmasına rağmen kendini tutmak zorunda kaldı ve kendini kısa bir süre unutmak için kıvranmaya başladı.

Ansızın ayağa kalktı; karanlıkta yolunu şaşırması gibiydi.

Sonra hızlı ve hafif adımlarla ışığa doğru, yatağın yanına gitti, kadının soluğunu duymak istercesine üzerine eğildi.

Cansız dudaklarına ve kenarlarındaki hafif kırışıklıklara dikkatlice baktı; sanki çok kederli bir ifadeyle ve kibirle dünyayı küçümser gibi kasılmışlardı. Ama uyku da o ağzın sertliği çözülmüş ve öpücüklerle boğulmuş o zavallı dudaklardan geriye neredeyse sadece yorgun bir heyecan kalmıştı. O kırılğan yaratığa karşı büyük bir acıma, sonsuz bir acıma duydu.

Sonra kendini tutamadı; onun tüm bedenini, pek çok kez öptüğü ve sadece onun olan, sonsuza dek onun olan çıplak vücudunu düşündü.

Derin yataktan ve kızın saçlarından, duyuları için artık sevgilinin bir parçası olmuş o keskin koku, yoğun bir biçimde yayılıyordu.

Kızın, bedeni ve ruhuyla sonsuza dek, sadece onun için yaşadığı, onu sevmek için, onunla beraber acı çekmek ve hayal kurmak için yaşadığı düşüncesiyle içi sevinç doldu.

Ona daha çok, pek çok zaman sarılacağı, yüzünün her yerini öpeceği ve küçük, güzel ve tir tir titreyen bedeninin bedenine değeceği düşüncesinin verdiği mutlulukla sendeledi.

Ama yaşlılık, korkunç düşüş düşüncesi bir anda yüreğini derinden yaraladı. Ve o sarışın yüzün sonsuza dek öyle kalacağını, hüznü ve kutsal güzelliğini yitirmeyeceğini düşündü.

Zamanın yol açacağı zararları düşünemedi.

Kendini yorgun, öyle yorgun hissetti ki bir daha asla hayal kurma gücünü bulamayacağını düşündü.

Ve o küçük başın ölmüş olduğunu gördü. Kanın verdiği acıya katlanamadı. Onun için sadece küçük bir delik, saçlarının arasında, şakağında vuruluşun izi olarak küçük bir şişlik olmasını istedi; sonra yüzü, insanüstü yüzü solgun, ölü gibi solgun ve hareketsiz olmalıydı.

Kendisi için de acı içindeki beyninin korkunç ürper-

meleriyle birlikte, kanına işleyecek büyük bir korku ve sancı istedi.

Sonra bir anda acı duydu, tüm ruhuyla böyle bir şeye asla, asla cesaret edemeyeceğini kaçınılmaz olarak anladı.

Kımıldamadan yerinde dimdik durdu, düşüncelerinden dolayı kıza bakmaya artık cüret edemiyordu.

Ona duyduğu şefkatle kendinden geçmeyi, sarhoş olmayı, onu müziklerle ve yanıp tutuşturarak tutkuyla sevmek için çabalamayı düşündü; böylece düşlerinden kaçabilir ya da korkunç uçurumu en azından geciktirebilirdi.

Gizli kapıdan çıkıp keman ağlayışının kendisini beklediği odaya doğru gitti.

.....
Karanlık verandaya girdi, kendini yastıkların üzerine bıraktı.

Hiçbir şey görünmüyordu. Ne sehpa ne kemanın durduğu tabure ne de çevreye dağılmış yastıklar. Duvarlar, örtülü cam görünmüyordu; solmuş güllerin yorucu kokusuyla birlikte karanlığa karışmışlardı.

Sadece başının üstündeki parlak cam parçası yıldızlarla dolu sonsuz geceyi olduğu gibi gösteriyordu.

Derin sessizliği bozan hiçbir ses yoktu. Kent ona, uzaktaymış, sonsuz biçimde uzaktaymış, ufka gömülmüş gibi geldi.

Sanatçı, yastıklara dayanarak ruhunu dinlemeye çalıştı.

Bir an için, yoğun karanlıkta ilk kez ruhunu, olduğu gibi karşısında hissetti.

Tüm ağırlığını, korkunç ve güçsüz ataklarını ve ol-
dum olası anlama konusundaki beceriksizliğini hissetti.

Artık sadece bitimsiz bir yorgunluk veren abartılı planlarının tüm ağırlığını hissediyordu.

O sarışın, sevimli, hüzünlü yarattığı sonsuza dek büyülediği ve kendine mahkûm ettiği düşüncesiyle bir an ürperdi. Onu öptüğü ve ona sahip olduğu için çok üzüldü.

Ama kendine verecek bir yanıt bulamadı, sadece acı duydu, uzun süre acı çekti, rahatsız oldu.

Sonra elini kemanına uzatarak alışık olduğu bir hareketle onu omzuna dayadı.

Hiçbir şey, hiçbir şey duymuyordu, hiçbir yaşam heyecanı, hiçbir ürperti duymuyordu; sadece sevgilisi için, dünya için, ruhunun huzuru için, şiddetli bir yaratma, yaratma arzusu duyuyordu.

Ama yüreğinde cılız bir şekilde bastırılmış tüm çalkantılar ona dayanılmayacak biçimde ağır geliyordu.

Ve dile getiremiyordu, dile getiremiyordu. Arşı en ince tel üzerinde bir an titretti, sonra yavaşça hareket ettirdi, yüreğini sızlatan ama acısına yabancı, uzak olduğu izlenimini veren, hırçın ve uzun bir inilti duydu.

Diğer tellere de hafifçe dokunmayı denedi; sesin yayılarak uzaktaki mavimsi karanlıkta uyuyan genç kıızı uyandırmasını istemiyordu.

O tellerden de uyumsuz iniltiler çıktı, sadece acısını anlatıyorlardı.

Her bakımdan durmak zorundaydı, hiçbir şey söyleyemezdi, o kapalı akşamda ne yazık ki hiçbir şey söyleyemezdi.

Bunun üzerine kemani omzundan indirdi ve düşüncelerinin yarattığı sıkıntıyı sorgulamaya başladı yeniden.

Yastıkların üzerinde, yakışksız olacak hareketlerini ara sıra frenleyerek iki saat daha geçirdi.

Ama yavaş yavaş gözleri parlamaya başlamıştı.

Sonunda yeniden kemanını aldı ve gözlerine yansıyan o yeni ruh haliyle sinirli ve kesik hareketlerle çelişkili bir müzik çalmaya başladı.

Gece, sanki ani ve soğuk bir rüzgâr esintisiyle titreyen yıldızlarla, yükseklerde.

Karanlığın ağırlığı ruhun sessiz kıvranımlarına işlemiş.

Uzaklarda, uzaklarda, büyük kentin yoğun yaşamı; hızlı hareketler ve hiç durmadan yanıp sönen ışıklar.

İnsanlar, her birinin tutkusu boğucu ve haykıran bir çılgınlık; insanlar ve tutkuları, binlercesi orada yaşıyordu. Ve büyük kentler, binlercesi yeryüzünde hareket ediyor ve sarsılıyordu.

O çıgıllara kulak veren keman ölecek gibiydi ama arş ve el çok tiz çıkacak notaları bastırıyordu. Sanatçının deli gibi atan kalbi kırılğan enstrümanla konuşur gibiydi.

Ve arşın uç noktasına kadar cılızca yaşayan yürek parçalayan bir çıgıllıkta, genç adam kopan güzel sarı çiçeğin soluk hareketsizliğini gördü. Onun önüne geçilemez biçimde, kısa iniltilelerle ağladığını duydu, duydu; kalbine giren sancı o kadar korkunçtu ki iki büklüm oldu.

Kemanın sesini alçaltarak, alçaltarak, korkudan ve ruhunun şeffaflığı için gereken özveriden kaynaklanan tüm gözyaşlarını notalara döktü:

... Çünkü korkuyorum, artık seni sevmemekten korkuyorum... Sen bilmeyeceksin, bilmeyeceksin... Ölüm, öpücüklerle ya da uykunda tatlı bir biçimde gelecek... Sen bir gün ölümü istemiştin... İki intiharın acısını senin için ben çekeceğim... Birbirimize sarılmış olacağız... Dudaklarından öpeceğim seni... Ve sen bilmeyeceksin ey tatlı, tatlı hüznü beğenim...

Ve yoğun yaşamın, gökyüzündeki yıldızların, umursamaz, yorucu büyük kentin çıgıllığını duydu.

Ve insanların, yıldızların olağanüstü yaşamı karşısın-

da cesareti kırıldı; sonra adsız bencilliğinin zavallılığı karşısında şaşırıp kaldı.

Tüm ateşli düşleri artık pembeliğini yitirmiş, dayanılmaz olmuştu; yitip gidiyorlardı.

Müzik durdu.

Çenesi kemanın ahşabı üzerinde öylece kaldı; ama o coşkunun esintileri ruhunu şiddetle sarsmaya devam ediyordu.

Sessiz durdu, korkunçtu; gösterdiği büyük gayretin yararsız olduğunun, notaların uyumsuz yayıldığıнын bilincindeydi ve ruhunda şimdi fırtınalar kopuyor, en gizli girdapları yorgunlukla yanıp tutuşuyordu.

Ve ansızın kurtuluşu gerçekleşti. Çekingen ve acıklı bir ses şöyle sordu:

“Ne yapıyorsun, aşkım? Bu saatte! Sen kendine hiç acımıyor musun?”

Sanatçı aniden döndü ve onun soluk yüzünü gördü; acıklı bir şekilde yüzünde sitem eder gibi bir ifadeyle büyük kapının yanında, yarı karanlıkta durmuştu, gelişigüzel omzuna attığı pembe bir şala sarılmıştı.

“Senin burada ne işin var?”

Kız, tatlılıkla uzun süre ona baktı.

“Kemanın sesini duydum. Tam uyumuyordum. Neden gece de kendine işkence ediyorsun? Biliyor musun, tam da bundan korkuyordum...”

Adam ne diyeceğini bilemedi. Sadece baktı ona, sonra başını önüne eğdi.

Kız yanına gitti ve ısrarla sorularını sürdürdü.

“Söyle, neden yapıyorsun bunu?”

Genç adam başını kaldırdı ve sabit gözlerle ona baktı.

“Öylesine. Uyuyamadım.”

Ama kızın bakışına dayanamadı ve gözlerini kaçırdı.

“Hayır, çok acı çekiyorsun,” dedi. Yanıp tutuşturana bir gülümsemeyle, küçük bir peri gibi yüzünü, yanakla-

rını okşadı ve göğsüne degecek kadar yaklaştı ona. “Çok acı çekiyorsun. Seni dinledim. Tellerin hepsi parçalana-
cak gibiydi ve sen, sesi de boğmaya çalışıyordun.

Korkunç bir acı duymuş olmalısın. Hıçkırıktı onlar. Çalmıyor, kemanla ağlıyordun sen.

Senin için yapabileceğim en ufak bir şey bile yok mu?
Haydi, söyle aşkım. Ben de çok üzülüyorum.”

“Yapamazsın. Çok fazla değişmemiz, bu halimizi ta-
mamen yok etmemiz gerekir, sonrasında ise asla olmak
istemediğimiz şeye dönüşürüz.

Bu da sonumuz olur.

Senin için demiyorum, küçüğüm; sen yaşamını çalı-
şarak geçirdin ama bizler benciliz, bencil.

Belki de tam da bu nedenle acı çekiyoruz.”

“Ama sen de çalışıyorsun.

Anlıyorum: İşin o kadar korkunç ki sonuna kadar
nota, nota, acı içinde yaşamak gerekiyor. Ama böyle ol-
maz.

Sen de gördün işte, darılma ama bu gece o kadar
kötüydün ki, bak hiçbir şey yapamadın.”

“Elimden başka bir şey gelir mi ki? Ruhum beni
mecbur ediyorsa, rahat bırakmıyorsa ne yapayım.”

“Ben aptalım, bilemem. Ama senin böyle acı çekti-
ğini görmek istemiyorum. Ben de çok üzülüyorum...”

Bir an durdu, bakışını indirdi ve sesini alçalttı...

“... Hatta büyük bir ölüm arzusuna kapılıyorum.”

Sanatçının kalbi heyecandan duracak gibi oldu.

Soluk renkli şala sarılı küçük bedene, sonra gözleri-
ne, insanüstü gözlerine acıklı bir şekilde baktı ve kalbi
küt küt atarken şöyle fısıldadı:

“Bebeğim... Benimle ölmek ister misin?”

Genç kız, “Ah, böyle söyleme! Seni çok seviyorum,”
diye yanıt verdi ona sarılarak. “Ama artık acı çekmeni
istemiyorum, istemiyorum.”

Kızı haşince, içinde umutsuzluk hissederek öptü.

Kemanıyla ağladı:

... Sana söylemeye cesaretim yok, karanlık ruhum sır dolu...

... Eskiden duyduğum sıkıntı seninle yine ele geçirdi beni... Şimdi utancımдан senden de gizlenmek istiyorum...

... Benim için insanların karanlık kalabalığına karıştın. Ve ben yalnızım, yalnızım, korkunç biçimde yalnızım, tıpkı bilmeden seni beklediğim uzun yıllarda olduğum gibi...

Sen beni bir an kendimden geçirdin... Hızla geçen bir andı; ama düşümde sonsuz, sınırsızdı. Sonra ruhum korkunç utancın verdiği sefil acıyla yeniden kapandı...

Sevgilisi her şeyden habersiz, mavi yastıkların üzerinde, beyaz ipekler içinde onu dinliyordu.

Yüreği ürperiyor, ürperiyordu.

Kızın hâlâ, aynası pırıl pırıl parlayan tuvalet masasının önünde olduğunu gördü ve gökyüzü rengindeki yastıkları, yastıkları fark etti.

Onun üzgün, son derece üzgün yüzünü gördü. Genç kız aynaya bakıyor ve düş kurmaktan ve aşktan altüst olmuş bir halde, hüznü hüznü gülümsüyordu.

Ve ruhu için onu öldürdüğünü, öldürdüğünü çılgınca hissetti.

Gezgindi, doyumsuzdu. Dünyada artık asla huzur bulamayacağını anladı. Sanatın insanı altüst eden acısı, kendinden geçtiği günlerde kendini ilk kez, tatlı ama acımasız biçimde ifşa ettiği andan itibaren, sonsuza dek damarlarındaki kanda dolaşacaktı. Ve onu altüst etmeye devam edecek çılgınlıklara dayanamayacak kadar küçük olduğunu hissetti.

Sarışın küçük sevgilisinin aşkı kalbine o kadar çok bağıırıyordu ki göğsünün parçalanacağını düşündü.

Artık dayanamıyordu, dayanamıyordu.

Kızın son hareketi: Sarı parfüm şişesini mavi saçlarına (ona mavi geliyordu) doğru kaldırdı; adamın ateşli gözleri bunu yüce bir hareket olarak gördü.

Bir düş kadar saf genç kız saçlarına, anlatılamaz yüzüne ölümcül bir cennetin kokusunu sıkıyordu sanki.

Dokunaklı, insanı kendinden geçiren, bir düş gibi soluk bir ortam hayal etti; kızın aklını alıp çok büyük ve sessiz bir buhar içinde yavaşça öldüren bir ortam...

Sadece çılgınca kalp atışları.

... Sonra kalbin de tatlılıkla yavaşlaması, soluğun kesilir gibi olması, öte yandan özgür, mavi, hafif atışlar, çok hafif.

Sonra hiçlik.

Elinde silah, kocaman yatağın yanına gitti.

Uzun süre sabit gözlerle baktı ona.

Cılız ışık ona çok uzaktaymış gibi geldi. Kalbi küt küt atıyor, beyni zonkluyordu.

Solgun yüze baktı dikkatlice. Karar vermesi gerektiğini anladı.

Sarışın kızın sonsuz üzüntüsünün mavimsi saflığına bir kez daha baktı.

Gözlerine, saçlarına, dudaklarına, sınırsız cennete baktı.

Onundu, asla olmadığı kadar onundu, sonsuza dek. Sendeledi. Kalp damarları o kadar şiddetli atıyordu ki ağzının içinde ekşi bir kan tadı duydu.

Baktı, çılgın gibi baktı.

Elini havaya kaldırdı. Ürperdi.

Ruhu uzun, sonsuz bir acıyla sarsıldı.

Sonra büyük ve sert bir esinti sardı her yanını, kıvrarak iki büküm oldu.

Sarışın kızın şakağına dayadı silahı. Zavallı saçlarını namlunun ucuyla kenara itti.

Ürpertiler, ürpertiler. Kalbi göğsünde parçalandı.

Duraksadı. Ona yeniden bakmak, mutlu günlere dönmek, böyle bir şeyi asla düşünmemiş olmak istedi.

Yapamadı. Artık gelecek onun için çok dayanılmazdı.

Tir tir titreyerek tetiği çekti. Ânında gözlerini yumdu.

Korkunç bir gürültü oldu ve küçük yüzün üzerinde bir titreme gölgesi olarak belirip söndü.

Ama hareket etmedi.

Sadece dudakları hafifçe kapandı. Parçalanan şakaktan kan, kan fışkırdı, öylesine kan akıyordu ki mavi yatak örtüsüne, ipeklere hızla yayıldı.

İntiharı düşünen adam buz gibi terler dökerek, ayakta durmakta güçlük çekerek şaşırılmış bakıyordu.

Sonra anlamsızca çevresine bakındı. Ama ansızın asıl gerçek, hiç duyulmamış bir çığlık gibi yüreğine işleyerek parçaladı onu.

"Öldü, öldü, öldürdüm onu!" Zangır zangır titreyen elini kaldırdı. Şakağına dayadı.

Burun deliklerinde onun parfümüne karışmış barut kokusunu duydu. Kızın yüzüne son veda öpücüğünü kondururken titredi; dudaklarında hafif bir kan köpüğü olan yüz çok solgun, neredeyse saydam bir saflıktaydı, korkunç bir yükten kurtulmuş gibi uyuyordu.

Zavallı yaşamının tüm sıkıntıları o siyahımsı kan gölüne akmış gibiydi.

Sonra birden cesaret edemeyeceği, duraksayacağı... duraksayacağı, yapamayacağı ve onsuz, hiçbir şeysiz, kanayan yüreğinin iyileşemez yarasıyla yaşayacağı korkusuna kapıldı.

O acıya dayanamadı.

Bir çocuk gibi gözlerini yumarak yıldırım hızıyla tetiği çekti.

Bir şiddetli gümbürtü daha duyuldu.

Ve yere yıkıldı. Bir saniye kadar halının üzerinde can çekişti, sonra kasılıp kaldı.

.....

.....

Cılız ışık, penceresiz odada sınırsızdı.

ISLIKLAR VE BAĞRIŞMALAR

Kuliste durmuş, kesik kesik çalınan ısıklıkların aşağılayan sesini dinliyordu keyifle. Kızgın, sert, uzun, çileden çıkaran korkunç kahkahalar gibiydiler. Öfke kabardıkça kabarıyordu.

Sahne yönetmeni asık bir yüzle yanından geçip gitti. Bakmamaya, görünmemeye çalıştı.

Sonra aktörler toplandı; kimisi alayla kimisi de öfkeyle aralarında tartışmaya başladılar. Onları heyecan ve merakla dinliyordu.

"Düştü, düştü, yapacak hiçbir şey yoktu!"

Gözyaşlarına boğulmak üzereydi ama içini saran korkunç acıya dayanmaya çalışıyordu.

Aktörlerden biri omzuna vurarak, "Olur böyle şeyler, dostum," dedi.

Yüreği buz kesilmişti, umursamaz bir tavır takınmaya ve gülümsemeye çalıştı.

O sırada kulise giren başaktör kızgınlıkla bağırıp çağırmaya başladı: "Ben böyle saçma sapan bir şeyin başımıza iş açacağını söylemiştim!"

Aktrislerden biri, neşeli ve durumu kabullenmiş bir halde, "Bu ya da başkası, fark etmez," dedi.

Ruhu acıyla doldu.

Girişe kadar yürüdü, adımlarına artık hâkim olamı-

yordu. Işıklı aralıktan sahneyi gördü ve hiç durmadan çalınan korkunç ıslıklar ve anlaşılmayan bağrış çağrışları duydu.

Ne dediklerini duymaya, yakalamaya ve anlamaya çalıştı ama başaramadı. Hiçbir şey anlaşılmıyordu. Kan başına çıkmış, kulakları uğulduyordu.

Bir an gözlerini yumdu, ölüm gibi bir uzaklığı, bir unutuşu düşündü ve artık hiçbir şey duymamak, hissetmemek, var olmamak istedi. Ansızın, sanki içini kemiren kuşkusu sonunda tamamen geçmiş gibi büyük bir rahatlamanın verdiği bir sevinç duydu.

Sonra şaşkına dönmüş bir halde, yapıtının o anda kulaklarını tırmalayan, sinirine dokunan en küçük sözcüklerine dikkat kesildi; artık dayanamıyor, kendine hâkim olamıyordu.

O gürültü patırtıda kendilerini duyurmaya çalışan küçük roldeki iki aktörün ürkek sesleri sinirlerini geriyor, ruhunu acı bir şekilde sarsıyordu; artık duymak, duymak istemiyordu.

Ama yönetmenden her şeyi durdurmasını isteme cesaretini, gücünü gösteremedi.

Yapıtıyla birlikte ölmek üzere olduğunu düşünüyordu.

Sonra genç aktrisin titrek bir sesle söylediği sözleri net bir şekilde duydu:

“İnsanın başına gelebilecek en korkunç şeylerden biri bu.”

Ardından yine öfkeli, ısrarlı, şiddetli ıslıklar ve bağrılar kopunca susmak zorunda kaldı ve aktörle birlikte, bir daha çıkmamak üzere sahneden ayrıldılar.

Yanından geçtiler. Onların boyalı yüzlerini ve tatlı, dolu dolu olmuş gözlerini gördü.

Yüreği yine uzun bir sancıyla sarsıldı. Kendini daha fazla tutamadı. Yönetmen öfkeli öfkeli bir grup aktörle

konusuyordu. Yapıtı yüzünden onca patırtı koparken kuliste öylece durmanın, gizlenmemin alçaklık, korkunç bir alçaklık olduğunu düşündü.

Kendini daha fazla tutamadı.

Toparlanıp sahneye çıktı. Büyük bir ıslık yağmuruyla karşı karşıya kaldı. Öfke oklarını vücudunda hissetti.

Çaresizce kasılıp kaldı.

Gürültü biraz daha devam ettikten sonra dindi. Susulması için bağırırlar kazandı. Bir anda kulisteki aktörlerin korkmuş yüzlerini gördü.

Ama duraksamadı. Kibirle durdu ve ansızın titrek ama kararlı bir sesle sordu:

“Islık çalanlardan biri kalksın ve bana nedenini söylesin.”

Herkes bir anda donup kaldı. Sonra büyük bir bağırıtı ve kakhaha koptu, insanlar itiraz edip alaycı sözlerine devam ettiler.

Ellerini havaya kaldırarak, “Cevap verin, Tanrı aşkına!” diye tüm gücüyle çaresizlikle bağırdı.

Uzun bir bağırış çağırıştan sonra, yine birkaç kişinin bağırıtısı öne çıktı ve karanlık salonun ucundan kırbaç darbesi gibi net, tek bir ses duyuldu.

“Abuk sabuk bir oyun olduğu için ıslıklıyoruz.”

Sonra yeniden büyük bir gürültü koptu ve kakhahalar, protestolar, yeni alaycı cümleler birbirini izledi.

Çaresiz davranışının yararsız olduğunu hissetse de geri adım atmayıp çılgınca bağırmaya devam etti:

“Cevap verin, bu yaptığınız aptalca, cevap verin, bana bir neden söyleyin!”

Başka bir ses kakhahalara boğularak, “En güzel neden kendini ıslıklattırmış olman!” diye bağırdı.

Islıklar ve protesto devam etti, kimileri kalkıp gitti.

Ama çoğu insan için bu bulunmaz bir eğlenceydi.

Genç, ruhunun öfkeyle daraldığını ve kalbinin küt

küt attığını duyuyordu. Yönetmen geri dönmesi için kulisten işaretler yapıyordu. Ama artık hiçbir şey umurunda değildi.

Bağırmaktan yeniden boğazı yanmaya başladı:

"Bu akşam boyunca bir şeyler anladınız mı bari? Tiyatronun son yıkılışını anlattım size, yaşamımızın ortasındaki kaçınılmaz sonunu..." Islıklar, ısıklar ve tokat gibi gelen çığlıklar. "... Hiç değilse bunu anladınız mı? Samimiyetsizliği... yaşamınızın samimiyetsizliğini anlattım size, bu tür şeylerin hâlâ hoş görüldüğü yaşamın... yeni bir yaşamın tüm gücünü ve saflığını koydum onun karşısına... Bunu anladınız mı? Salak herifler!"

Arkasındaki perde hafif bir gıcırtyla ve omzuna teğet geçerek kapandı. Dalgalanan perdenin önündeki küçük alanda kendini yalnız ama yepyeni bir gururla dolmuş hissetti.

"Aptalın teki olduğunu anladık!" dedi başka bir küstah ses. Sonra yine aynı gürültü koptu.

Zavallı sanatçının yüreğine indirilen son darbe oldu bu. Öfkelendi. Artık konuşma, kendini, yapıtını anlatma, onu temize çıkarma, kurtarma umudu kalmamıştı. Kimse ona kulak asmiyordu.

Ansızın çatık kaşlarla yönetmen çıkageldi ve biraz sessiz olmalarını söyledi.

Özür dileyip kızgın ama neşeli izleyicileri tam sakinleştirirken umutsuz sanatçı meydan okudu:

"Gelip beni ıslıklamadan önce oyunun başlığını okumayı becerebildiniz mi bari?"

Salon yeniden çığlıklar, ısıklar ve kahkahalarla gümbürdedi. Birkaç izleyici daha salonu terk etti. Yönetmen çaresizce çırpındı, yazara yalvardı ve güçlkle yeniden sessizliği sağladı.

Bunun üzerine titrek bir sesle biraz daha saygılı olunmasını istedi (bu sözler üzerine yine itirazlar başla-

dı) sonra ne diyeceğini bilemeyerek rica etti, eğer izleyiciler istiyorsa yazar, genç yetenek, iki çift laf edecekti, dinleyebilirlerdi, bunda kötü bir şey yoktu, iki şey anlatıp yorum yapacaktı, bunda kötü bir şey yoktu.

Ara sıra can sıkıntısı belirten bazı itirazlar oluyor ve sözü kesiliyordu.

Sanatçı kaba bir tavırla, "Hayır. Çalın ıslıkları! Çalın da durun! Hiçbirinizi takmam," diyerek herkesin alayını ağzına tıkadı; sızlayan yüreği gururla dolmuştu. Ama acı içinde birkaç saniye sonra yeniden çaresizliğe kapılacağını hissediyordu.

"Hiç umurumda değilsiniz, aptallar! Aptal şeyler! Çalın ıslığı!" dedi ve son bir çığlık ve ıslık yağmuru altında sahneden ayrıldı; tam bu sırada sahneye bir-iki nesne de isabet etmişti. Yönetmen izleyicileri sakinleştirmek için ne yapacağını bilemeden çırpınıp duruyordu.

Kuliste hiçbir aktör onunla konuşmadı. O da kimseye bir şey sormadı.

Yüksek tahta iskelelerin arasından geçip çıkış merdivenine doğru gitti. Kimsenin yüzüne bakmadı.

Yalnızca ilk basamakta ufak tefek aktrisin kendisine sabit bakan büyük, şiş ve kocaman açılmış gözlerini gördü.

Ama aldırmadı. Merdivenden indi, gözü bir şey görmez olmuş, içine kapanmıştı; yanıp tutuşuyordu.

Sokağa çıktığında ne yapacağını bilemedi. Uzun süre başıboş dolaştı. Dinlemiyordu, artık hiçbir şey duymak istemiyordu.

Eve dönünce körkütük sarhoş olana kadar içti, içti, içti.

Sonra kendi kendine yüksek sesle, çıldırmış gibi konuşmaya başladı. Ve iğrenç bir şekilde kusup durdu.

Sonunda güçsüz düşüp ateşler içinde uyuyakaldı. Kalıp gibi uyudu. Ama yanıyordu.

KÜÇÜK BİR YAPIT. BİR TRİPTİK.

Sade döşenmiş bir odada, dağınık bir yatağın üzerine kıvrılmış, ellerini göğsünün üzerinde birleştirmiş, sabit ve şaşkın bakışlarıyla biçimsizce duran bir genç kız.

Ve sonra; genç kız yine aynı odada, elleri yüzünde, dağınık yatağın kenarında, yere çökmüş. Yatağın üzerinde kan lekesi.

Ve daha sonra; karanlık bir tavan arası, mahzeni andıran duvarlar, bir köşeye asılmış bir bez, altında da tah-ta parçaları ve kırık dökük panjurlu, perdesiz, ardına kadar açılmış, karanlığa bakan büyük bir pencere.

Başka hiçbir şey yok.

Sanatsal bir çaba. Biraz yapmacık, biraz başarısız. Ama bir insanın yaşam ürpertisi sonsuza dek üzerine yerleşmiş olacak.

Tabloda, o an, şimdi artık yüreğimi sadece biçare bir melankoliyle sıkıştıran bir itki içimde titreşti ve durdu.

Her gün ressamın stüdyosuna gidiyordu.

İşi yüzünden fazla zamanı olmadığı için ancak birkaç saat kalabiliyordu orada. Bir terzinin yanında çalışıyordu.

Ressam ne yaratmak istediğini ona uzun uzun anlatmıştı. Üç bölümden oluşan bir tablo...

Artık sadece o tablo için yaşar olmuştu. Dünyada

yaşananlardan neredeyse büsbütün habersizdi. Tabloda yaşamak zorunda olduğu yaşamdan da. Güç ve çetin yaşantısını tedirgin eden küçük yüreğindeki birkaç duygudan ve işinden başka bir şey bilmiyordu.

Stüdyoya gidiyor ve istenilen acılı tavırları, kendi içinde hissetmeye gayret ederek mimikleriyle ve bedeniyle ifade etmeye çabalıyordu.

Sadece o iş için yaşıyordu artık ve günlük yaşamında var olan her şey ona çok basit, yabancı ve uzak gelmeye başlamıştı.

Ressamın evine başka bir dünyaya adım atmış gibi giriyordu. Düşsel, biraz gerçekdışı bir ortam. Pırıl pırıl, gizemli odalar.

Evde birkaç çiçek, güzel renklerde yastık ve sayısız tablo vardı; ama tablolar alanı kaplamıyor, ustalıkla çalışılmış o kusursuz çizgileri bozmuyordu. Her biri kendi yaşamını sürüyor, eşyalar, duvarlar, az sayıdaki kapalı odalarla uyum içinde bir köşede duruyordu.

Büyük camekândan stüdyoya bol ışık yansıyor.

İçeri girdiği zaman ressam onu hafifçe gülümseyerek ve sakince konuşarak karşılıyordu. Solgun yüzlü bir adamdı, üzerinde iş önlüğüyle karmakarışık odada araç gereçlerin arasında dolaşırdı. Fırçalar, boyalar, paletler, tuvaler, şövaleler; her şey darmadağın, ressamın usta ellerinin çekip alacağı ve yaşamı anlatacağı parçalar gibi dururdu.

Uzun zamandır yorulmadan, triptik tuvalin karşısında çalışıyordu.

Genç kız oturuyor ve vereceği poza hazırlanıyordu.

Ressam ona yavaşça okşayıcı sözcükler yöneltiyordu. Ortaya çıkan işi birlikte değerlendiriyorlardı. Şaşkın ve safça bakan gözlerle yaşam yapıtının, ressamın o soluk elinin ve alnının sancılı uzun çalışmasıyla boş tuvalde yavaş yavaş doğduğunu görüyordu.

Ressam, onun bildiği konuyu gittikçe daha da heyecanlı, derinlemesine anlatıyor ve bir sanat yapıtını dile

getirmek için kullanılacak sözcükleri, ayrıntılara inerek yineleyip duruyordu; genç kız da onu dikkatle dinliyordu.

Duyduğu o yaşamı heyecanla ruhunda yaratmaya çabalıyordu.

Dışarıda geçirdiği uzun, tekdüze günlerde çevresinde olan biten, yakınından geçen ya da doğrudan ona temas eden her şeyi o saatlerde unutuyordu.

Artık o tablo, o acıklı öykü için yaşıyordu sadece.

Yatağın kenarına gidiyor, elleri yüzünde yere çömeliyor, bilmeden, gergin, acı çekiyordu.

Ve ressam, önceden tasarladığı sert fırça darbeleriyle çalışıp duruyordu.

Ara sıra genç kızın duruşunda değişiklikler yapıyor, yüreklendirici sözler söylüyordu.

Genç kız, parmakları gergin, hareket etmeye cesaret edemeden, tedirgin bir halde, çekinerek bazı sorular soruyordu:

“Son tabloda gerçekten hiç insan figürü olmayacak mı?”

Ressam sakın ve kendinden emin bir sesle, “Hayır, küçüğüm,” diye yanıt veriyordu tuvalin arkasından, “boşluk, sadece boşluk olmalı, yoksulluk ve karanlık. O kadar.”

“Ama onun kendini öldürdüğünü hissettirmek gerek. Bunu pencere aracılığıyla nasıl anlatacaksınız?”

“Renk anlatacak. Soğuk, buz gibi bir renk, karanlık, yoksulluk, iç sıkıntısı gibi, ruhunun rengi; daha doğrusu her şeyini yitirmiş, yalnız kalmış, ne yapacağını şaşırmış olan o kişi için dünyanın rengi bu.”

Genç kız, tüm bu duyguları hissetmeye çalışıyor ve elleriyle, bedeniyle, görünmese de yüzüyle dışa vurmayı deniyordu.

Sonra ayağa kalktığı anlarda, koşup tuvale bakıyor ve çizimi tamamlanmış duruşunu görünce seviniyordu, hele hissetmediği şeyleri bulunca daha da mutlu oluyordu.

Bir keresinde ressama şöyle dedi:

"Ben pek işinize yaramıyorum. Her şeyi siz yapıyorsunuz, her şeyi biliyorsunuz nasıl olsa." Sesinde sıkıntıyla karışık hafif bir hüzün vardı.

"Hayır küçüğüm, senin bana yardımın çok büyük, sen benim için vazgeçilmezsin. Bilmiyorsun ama bu tablonun canlı örneğini bana vermek için elinden geleni yapmaya çalışan ruhun olmadan ben hiçbir şey yapamam, hiçbir şey, inan."

Bu sözler üzerine poz vermek için yeniden yerine geçiyordu ve hiç durmadan çalışıyorlardı, çalışıyorlardı.

Ressam, genç kızı yatakta resmetmeye başladığı zaman, model tüm benliğini o işe adadı.

Üşürmüş gibi büzüldü, acıyla dolu gözleri fal taşı gibi açılmış, sabit bakıyordu. Aldatıldığını düşündü, kim tarafından aldatıldığını bilmiyordu ama nasıl olduğunu biraz biliyordu; bu düşünce ruhunu olduğu gibi sardı ve deliler gibi acı çekti, acı çekti.

Ressam da hummalı bir şekilde çalışarak gördüğünü tuvale aktardı.

Ressama, omzuna bir şal alıp ürkek elleriyle göğsüne bastırması fikrini veren oydu.

Boş odada, yatağın üzerine, dağınıklığı ve yoksulluğu artırmak için hafif eğri duran bir tablo asmayı da yine o önerdi.

Ressam sevinçle ve dikkatle çalışıyordu.

Biraz kararsız kaldığında, çok yeni ya da çok derin bir irkilmeyi tabloya aktaramadığında, kuşkuya kapıldığında, hüzünle cesaretini yitirdiği anlarda genç kız hemen yanına gidiyor, kararlı, soran ya da şaşkınlık ve beklenti ifade eden acı dolu gözlerle bakarak onun yeniden işe koyulmasını sağlıyordu.

Bir gün, tablo için fırçasından çok onun çalıştığını iddia etti.

Bunun üzerine genç kız gülümseyerek şalına sarıldı ve yüzünü gizledi.

Son günlere doğru ressam, ona şöyle söyledi:

“Eleştiri yapanlar, bir yapıtı gerçekleştirmek, hatta başarısız olursa da böyle bir şeye girişmek için ne çok emek ve tutku gerektiğini bir bilseler sanat karşısında daha saygılı olurlardı.”

Genç kız sevinçle onu yüreklendirdi; tablosu elbette başarılıydı, güzeldi, bunu hissediyordu.

Sonra hüzünlendi. Ressam bir gün ona, tabloyu da alıp gitmesi gerektiğini ve bir daha geri dönmeyebileceğini söyledi.

Genç model ne yapacağını bilemedi.

Son gün uzun süre ressamın evinden çıkmadı ve bilmeden, safça, yaşamından çok şey verdiği o tabloyu saatlerce inceledi.

Sonunda ressamın gitmesi gerekti. Uzun süre veda-laştılar, ona çok şey borçluydu ama gitmek zorundaydı.

Genç kız, dünyasının tekdüze soğukluğuna geri döndü.

İlk günleri tek başına geçirdi, korkunç bir şekilde yalnız ve hüzünlüydü. Kendini gerçekten tablodaki kız gibi terk edilmiş hissediyordu. Karanlık, yoksul, tek bir ışık olmayan, hiçbir şeyi olmayan bir evdeydi.

Sonra durumu kabullenip eski hüünlü yaşamına geri döndü.

Geçmişle bütünleştirdi.

Ama onu yakıp tutuşturan anı, tablonun anısı ve artık sonsuza dek o tuvalde yaşayacağı düşüncesi asla aklından çıkmadı.

Bu, yaşamının en yüce olayı olarak kaldı.

Soluk ama çok yüce bir çiçektir. Kabullendiğı tekdüzeliğın verdiğı büyük acı içinde tek çiçek.

Tek. Uzak.

KANAT ÇIRPIŞLARI

Çok hüzünlü ve dalgın, genç bir öğretmendi. Dalgınlığı, fazla düşünen biri olmasından kaynaklanıyordu. Doğal olarak rol yaptığı söyleniyordu. Bir keresinde çok kızdığında bir arkadaşının yüzüne karşı yakınmıştı: "Rol yapıyorsam bunda ne kötülük var? Bunda ne gariplik var?" Tuhaf bir çıkıştı.

Bir okulda öğretmenlik yapıyordu ama işine hiç inanmıyordu. Bir keresinde açıkça, "biçimlendirilmesi" gereken o "körpe beyinlerin" onu hiç mi hiç ilgilendirmedigini, asıl kendi beyninin biçimlenmesinin daha önemli ve gerekli olduğunu söylemişti. Bu da yine tuhaf çıkışlarından biri, hatta bir kibir işareti olarak algılanmıştı.

Herhangi bir mesleği, geçimini sağlamak için herhangi bir işi yaparmış gibi öğretmenlik yapıyorum demek hoşuna gidiyordu. Aslında öğrencilerin, on dört yaşlarında ele avuca sığmaz gençlerin, ondan öğrendikleri ya da onunlayken unuttukları bilgiler, diğer öğretmenlerle öğrendiklerinden veya unuttuklarından pek farklı değildi. Ayrıca, öğretmenliği mekanik bir iş gibi yaptığı da doğru değildi. Çoğu zaman ancak yetişkinlere ait kitaplarda yer alacak şeyler söylüyordu. Ama söylediklerini sadece kendisi duyuyordu.

Kısacası okul için yaratılmamıştı.

Kütüphane ya da sokaklar için yaratılmıştı. Kendini oralarda rahat hissediyordu.

Kütüphanede çok zaman geçiriyordu ama kitaplar evde ya da sokakta da hep yanında olsun istiyordu.

Uzun süre tek bir kitap üzerine yoğunlaşamazdı: Bir kitabı alıp sayfalarını karıştırır, vazgeçer, geri verip başka bir tane arardı. Her zaman dikkatli, ruhu da hep sancılı olurdu.

Kütüphanede kitapları veren görevlileri deli ederci. Bir gün yaklaşık yirmi kitap alıp oturdu ama onları karşılaştırmak için değil, sadece laf olsun diye, sıkıntıdan tek tek seçmiş ama sonra düşüncelere dalıp bir tanesini bile açıp bakmamıştı. Artık onu anlamıyorlardı: Kesin deliydi, doğuştan tuhaf biriydi.

Bu genç, yazı yazıyordu. Az, ölçülü bir şekilde, uzun soluklu sancılar çekerek yazıyordu. Leopardi'nin karamsarlığından kaynaklanmasa da, ondan daha umutsuz bir üzüntüyü anlatan şiirler yazıyordu, ne de olsa Leopardi kendine inanırdı; oysa benim tuhaf öğretmenim kendine genellikle inanmazdı.

Asla bir şey yayımlamamıştı.

Ah, burada genç yaşta gut hastalığına yakalanmış çirkin bir kitap kurdunu tanımlamak istemem!

Hayır. Bu adam sadece mesleğinin bir parçası ve bir anlamda da yaşamının bir uzantısı olduğuna inandığı ve rahat ettiği için kütüphaneye gidiyordu.

Ama kitap kurdu değildi.

O kadar içine kapanık yaşardı ki yolda tek başına el hareketleri yaparak konuşurken görürlerdi onu.

Hoşgörüsüz ama yetenekli bir sanatçı arkadaşı, insanın etkilenip özgünlüğünü yitirmemesi için fazla kitap okumaması gerektiğini heyecanla savunduğunda önce biraz karşı çıkmıştı; daha sonra arkadaşının hiç de haksız

olmadığını ama onca çalışmanın birinden bile etkilenmemek için insanın çok büyük bir ruhsal güce gereksinimi olduğunu düşünmeye başlamıştı. Örneğin kültüre acımasızca karşı çıkmasına karşın, kültürle dolu ve neredeyse ölçülemez bir özgünlüğün dâhisi Amerikalı büyük yazar Whitman bunu başarabilmişti. Bir gün öğretmen, "Bu güce sahip olmayanlar, çok zayıf ve cılız bir şekilde ortaya çıkacak, o azıcık 'ben'i bastırırsınlar daha iyi," diyerek düşüncesini dile getirdi.

Bir gün de, "Özgünlük, uçsuz bucaksız değilse hiç olmasın," dedi. Ve yeniden hüzünlenip içine kapandı.

Bu adamın çok sancı çekerek yazdığını söylemiştim. Gerçekten de, yazacağı tek bir sayfa için aylarca düşünebilirdi; sonra yazdıklarını gözden geçirmesi, düzeltmesi, yeni şeyler eklemesi yine aylar sürebilirdi. Bu sanatçı arkadaşları bir sanat yapıtının virgülüne bile dokunulmaması gerektiğini ileri sürerek ona karşı çıkardı: "Bir şey ne ise, öyle kalmalıdır." Ruh, esinin coşkusundan uzaklaşıp kendi içine döndüğü zaman kaçınılmaz olarak ortaya çıkan işi karıştırıp altüst eder ve kendi de altüst olur.

Solgun yüzlü, sessiz öğretmen, içinden kendini şöyle savunurdu: "Ne büyük sanatçılar yapıtlarını düzeltti. O zaman ben de düzeltebilirim yazdıklarımı!" Başka bir şey söylemezdi.

Şimdi, bu öğretmeni kitaplar ve kâğıtlar arasında tanıttıktan sonra, bazıları onun tam bir kitap kurdu değil de bir edebiyatçı olduğunu, ömrünü araştırmalar ve müzeler arasında geçirip kurduğunu düşünebilir. Hayır, kesinlikle öyle değil. Bu genç adam tekdüze yaşamında bazen başını kitaplarının en heyecanlı sayfalarından kaldırırdı. Bazen de en ilkelinden en modernine, dış dünyanın beklenmedik gösterilerine daldardı. Soluğu kesilecek kadar hızlı atan kalbiyle şiddeti ve çocuksu saflığı tadarak yeniden doğardı, dünyanın artık bitmiş olan gençliği-

ni, sağlıklı, sade ve saf vahşiliğinden kaynaklanan gücünü bir an solurdu. Ya da duru ve güçlü gözlerle, destansı ve modern bir şekilde bakılması gereken uçsuz bucaksız yaşamın sonsuz gerçekliğinin pırıltılarını fark ederdi.

Veda ilahilerini, Edda'ları, Walt Whitman'ı, Rudyard Kipling'i, Jack London'ı düşünürdü. Çektiği sıkıntıya karşın çok duyarlı, tutkulu bir insandı. Ama ağladığını anımsamıyorum.

Ayrıca kitaplarından korkunç derecede bıkip usanmıştı.

Bir gün...

Öğretmen ve sanatçı kimliğiyle girdiği çevrelerden birinde, arkadaşlarıyla birlikte genç bir kadınla tanıştırıldı. Genç kadının hüznü ve ciddi hali, yüz çizgilerindeki güç ve alım, bulundukları ortamın seremonisine ve havai havasına uymuyordu. Daima âşık olan öğretmen, gözlerini kadının yüzünden alamadı ve kanının ısındığını hissetti.

Dünyalarını bir kadının aşkında bulan şairleri düşündü. Kadın yaklaştı ona. Düşüncelerini, okulun dayanılmazlığını, her işin altında kendini aradığını, temiz ve hareketli bir yaşama duyduğu özlemi ve sinirli sözcüklere yayılan yorgunluğunu dinledi.

Birbirlerini tanıdılar. Uzun süre. Gizemli bir biçimde gözüne giderek daha üzgün ve büyüleyici gelen genç kadın, yazdıklarını okumak istediğini söyledi. Kabul etti. Birbirlerini daha fazla tanıdılar. Her akşam bir yerde, diğer insanların arasında görüştüler. Bazen yalnız kalabildiler.

Ve birbirlerine hiçbir itirafta bulunmadan aşklarını konuştular. Ama genç adam aşırı duygusal olmaktan rahatsızlık duyuyordu. Onu yıkmak isteyenlerin ağır alayları içini kemiriyor, bu sıkıntıyı atmaya ve özgür görünmeye çalıştıkça da kendine güvenini yitiriyor, içindeki güç, acıma uyandıran ikircikli davranışıyla yok oluyordu.

O aşk, yaşamlarını doldurdu, o günlere canlılık kazandırdı. Genç adam daha önce küçümsediği, yadsıdığı ve asla tahmin etmediği sayısız şeyi artık anladığını düşünüyordu. Aşkın, Jacopo Ortis, Asker Laire gibi düş kırıklığına uğramış büyük insanlar için nasıl son inanç olabileceğini seziyordu.

O günlerde hiç olmadığı kadar çok düşündü ve çalıştı. Yüreği Ibsen'in sözleriyle doluydu: "Dünyamı ölümsüz renklerle süsleyen o kadına..."

Buluştukları zamanlarda çok büyük duygusallıklar yaşadılar ve birbirlerine o güne kadar kimseye söylemedikleri başkaldırıcı sözler söylediler; zavallı öğretmen sanki mitolojideki kız kardeşlerden daha ideal ve büyüleyici bir ilham perisiyle tanışmıştı.

Sık sık duyularının heyecan tufanı içinde yanıp tutuşuyorlardı; mantık dışı, isteksiz son bir gayretle kendilerini tutuyorlardı. Genç, sanki ruhunu ve damarlarındaki ateşi sevgilisinin dudakları arasında bırakıyordu.

Ama bu düşün çok sürmeyeceği düşüncesi içini kemiriyordu. Bu tutku sabırsızlığı ve aşırı açık yürekliliği yüzünden yakında, yakında bitecekti.

O noktada duramazdı. Bunu hissediyordu ve yüreği sızlıyordu. Lord Byron'ı artık iyice anlıyor ve taparcasına seviyordu.

Bir gün genç kadın onun oldu. Onları ezip geçen ve soluk soluğa bırakan muazzam bir kasırga gibiydi. Bitkinlikle inlemeleriye kükreme gibi.

Sonra, asla olmadıkları kadar yalnız, yalnız kaldılar.

Kadın ona planını söyledi.

Artık sonsuza dek onun olduğuna göre birlikte kaçacaklardı, evet, kaçacaklardı, alışılmış yaşamın sevimsiz engellerinden uzak bir yere gideceklerdi.

Kimsenin onları tanımadığı büyük bir kente.

Her şeyi bırakacaklardı. Yoksulluk da çekseller, açlık da çekseller yalnız ve özgür olacaklardı, kimse olmaya-caktı yanlarında. Hep böylesi büyük bir gücü ve acıyı düşlemişti.

Genç adam da böyle bir eylemi çok kez hayal etmiş-ti ama ne diyeceğini bilemedi. Bir-iki saniye tereddüt etti; yitirdiği kitaplarını düşünerek anlaşılmayan bir şey-ler söyledi.

Bunun üzerine kadın, azıcık ısrar etse onu ikna ede-bileceği halde önerisinden vazgeçti. Onun korkak oldu-ğunu düşündü. Adamın duraksadığı saniyeler ona alçak-ça bir yaşamdan daha beter geldi. Ve gururlu sözcüklerle ona sırt çevirdi. Yapacak bir şey yoktu.

Kararlı bir biçimde ondan kaçtı. Solgun ve gizemli yüzünü bir daha asla göstermedi. Daha üzgün ve daha yalnızdı artık.

Zavallı öğretmen onu uzun süre aradı.

Ona yalvardı ama fayda etmedi. O kadında bulduğu büyü artık bir işkenceye dönüşmüştü. Ayrılıklarından sonra geçirdiği yılgınlık ve sıkıntı dolu uzun günlerde, ateşler içinde uzaklarda mavi bir gökyüzü parçasını düş-nür gibi Swanhild ve Falk arasındaki kopuşu düşündü.

Sonra da yavaş yavaş hastalıklı bir umursamazlığa kapıldı ve yeniden her türlü aşırılığa yer vererek eski dü-şüncelerine geri döndü:

“Yaşamım tıpkı geçen yüzyılın ruhuna benziyor ar-tık. Önce devrim heyecanı, sonra da çöküş.” Ve kendin-den geçerek Baudelaire'i, da Verona'yı, Gozzano'yu, tüm alacakaranlığı¹ içinde hissetti.

1. Pavese, dilimize “alacakaranlık akımı” olarak çevrilebilecek, İtalya'da XX. yüzyılın başında şiirde ortaya çıkan, temsilcileri arasında şair ve yazar Guido Gozzano'nun da bulunduğu Crepuscolarismo akımını kastediyor. (Ç.N.)

Bir sabah onu, şubat sisleri içinde kente egemen olan bir köprüde ölü buldular, tabancayla şakağına bir kurşun sıkarak intihar etmişti; uzakta yüksek bacalardan dumanlar tütüyor, şafak vaktinin solgun soğuğunda son ışıklar sönüyordu.

Soğuk. Şakağında kurşun.

Yoksa bütün bunlar size tuhaf mı geliyor? Ah, hiç intihardan söz eden kitap yok mu?

ŞAİR İLE KARA KEDİ

Korkunç tırnaklı
küçük kedicik Luty'ye

Şairlerin esrar içip kendilerinden geçtikleri, Doğu'dan gelen ıvır zıvır eşyalar arasında, gizemli gölgelerin ve dumanların şehvetli sarmallarının yol açtığı garip yansılarla dolu tuhaf mekânlarda can sıkıntısıyla yaşadıkları yozlaşma zamanlarıydı. Kara kedisine âşık olan hüznü, genç bir şair vardı; kedisiyle birlikte, hiçbir kadının ayak basmadığı yoksul bir odada yalnız yaşıyordu; düşlerini orada kuruyor, uzak hayallerle ve dumanın verdiği sarhoşlukla şiirlerini orada yazıyordu.

Orada yalnız yaşıyorlardı ve varlığının karanlık gerçeğine doyarak ondan bıkmış zavallı şairim, dostunun kösnülü titremelerinde, kadife tüylerinin uzun ürpertilerinde, yerinden fırlayışlarındaki kedilere özgü zarıflığında ve özellikle de değerli bir taşın parlaklığını ve derinliğini andıran sabit bakan gizemli gözlerinde yeni bir ilham perisi, düşlerini sessizce dinleyen ve hiç konuşmayan bir esinlendirici bulmuştu. Ona bakıp şiirlerini sonsuza dek tüm görkemiyle ve etkileyiciliğiyle dile getiriyordu.

Bu tuhaf şair bazen pencerenin yanında durur, kedi-

si de yanına gelirdi; birlikte, hareket etmeden çevredeki çirkin damların arasında sıkışmış kalmış, bazen gri, bazen de mavi gökyüzüne bakarlardı.

Bazen de bir köşede yanan mangalın belli belirsiz aydınlatığı kapalı odada şairimiz, halının üzerine uzanır ve yavaş yavaş içtiği sigaranın dumanında düşlere daldardı; çevresinde dolaşan simsiyah dostu da yeşil gözlerini zevkle hafif aralayarak şehvetle onun yanağına sürtünür ya da yanına uzanıp keyifle yuvarlanır, gerinir, okşanmayı bekler ya da önüne çöküp gözlerini hiç ayırmadan inatla ona bakardı; şair de onun gözlerinde en uzak gökleri düşler, bedeninin şehvetinde en derin duyguları yaşardı.

Ama bir gün, kara kedi titreye titreye şairin elini yalayıp cılız bir miyavlamamanın ardından ölecekmiş gibi bitkinlikle ağız ve burnunu sürterken, belki de dumandan sarhoş olup ansızın öfkelenirdi: Korkunç dişlerini onun bileğine geçirdi ve güçlü tırnaklarıyla elini tırmaladı.

Şair bıçak gibi saplanan sancıdan serseme dönüp soluk alamadı, gözleri istemsizce yaşla doldu, hareket edemedi, kediye atlayıp kaçtı.

Yalnız başına, düşsüz, kasvetli birkaç gün geçirdi. Ateşi çıktı, çektiği sancılar beynini gittikçe bulandırıyor-
du. Tek başına ve düşsüzdü artık: Bileğinden başına çıkan, ağzını acı bir tatla kaplayan ve ruhunu öldüren sancının ağırlığıyla büyüleyici hayaller yavaş yavaş sönüyordu.

Sonunda, bir gün kara dostu yeniden ısırmak için odaya geri döndü; halının üstünde şairin acıyla kasılmış ve morarmış cesedi duruyordu.

Üstüne çıkıp çömeldi, büyük yeşil gözleriyle hareketsiz durdu.

... Şairlerin esrar içip kendilerinden geçtikleri, Doğu'dan gelen ıvır zıvır eşyalar arasında, dumanların şehvetli sarmalları arasında can sıkıntısıyla yaşadıkları yozlaşma zamanlarıydı.

ŞAİR VE İKİZİ

Büyük penceresi kurumuş çayirlara bakan, duvarları boş küçük odasına birlikte girdik.

Nehrin öte tarafındaki, kasım sisine gömülü uçsuz bucaksız kent uzakta, evin arkasında kalmıştı; fabrika bacalarından çıkan kara duman bulutlarının damın üzerinden çayıra doğru yayılışı büyük pencereden görülüyordu.

İçeri girdik. Sorusuna yanıt verdim: "Hayır, hiçbir şey yazmadım sayılır. Ya sen? Bu yaz dünyayı gezerken çalışabildin mi?"

"Şimdi okurum sana. Bir sürü şey yazdım. Bir lirik şiiri tamamladım sayılır. Ne söyleyeceğini merak ediyorum. Seni buraya onun için çağırdım," dedikten sonra her zamanki gibi kendisiyle dalga geçercesine güldü.

Kımıldamadan durdum. Bir zamanlar olduğu gibi, her zaman olduğu gibi, aslında gücünden emin olduğunu gösteren, kendini hafife alıyormuş gibi bir tavır takındığını görünce kötü oldum. Böylece bir kez daha kendimi onun karşısında küçük hissettim; onurumun sarsıldığını, sessizce gölgede kaldığımı, onunla birlikte olduğum zamanlar içimi hemen saran o uysal sakinliğe büründüğümü hissettim.

O, çekmecede bir şeyler ararken şöyle dedim:
"Odan hep aynı."

“E tabii, boş da ondan! Değiştirecek pek bir şey yok. Ama ben değiştim. Tamamen. Ah, işte!.. Dinle bak.”

Acım onun karşısında, her zaman olduğu gibi yeniden kabardı; bunun nedenini bilemiyordum. O yıl keşfettiğim ve anlamaya çalıştığım yeni dünyaya çaresizce tutundum: Fabrikaların, dirençli makinelerin, büyük kentlerin dünyasıydı bu. Olağanüstü büyük bir dünya. Gücü ve duyarlılığı çok büyük, uçsuz bucaksız doğada –gökyüzü rüzgâr ve o zavallı kuru çayırılar– bir dünya.

İşte bunları öğrenmek ve dile getirmek için gösterdiğim çabayı düşünüp güçlü olmaya çalıştım ama elinde yazdığı kâğıtlarla duran o insan karşısında yorgun sözcüklerimin sevimsizliğini çaresizce hissettim.

Oturup duvara dayandım ve ruhum titrerken gözkapaklarımı neredeyse kapatacak kadar kısıtım.

O anda onu dev gibi, uzaklarda hissetmenin bana verdiği her zamanki üzücü zevki duydum.

Ve başladı okumaya.

Gri, keskin kokulu dumanlarla ilgili cümleler geçiyor ve sisli, küçük ufukta yitiyorlardı. Arkamızda fabrikalar cıvı cıvıldı.

En başta, yarattığı ritmin yeniliğine kapıldığım için pek odaklanamadığım karmaşık şeyler okudu. Bildiğimiz taslaklar yoktu, bir zamanlar olduğu gibi sıkıcı, usandırıcı nakaratlar yoktu; uzun uzun akan, özgür ama yine de yavaş yavaş ortaya çıkan, farklı ama düşünceyle uyumlu bir armoni kuralına sahip dizeler vardı. Bu konuda da bana yetişmiş, hatta beni geçmişti.

Sonra değişik şiirler beni yavaş yavaş aralarına almayla başladılar; esişleriyle beni kâh ezerek kâh coşturarak, emin bir sesle –yaratıcılarının sesiyle– büyük bir şiirin satırları gibi ruhumda dizilmeye başladılar.

Düşmemek için tutunduğum o dünyamı, tüm çabamı gösterdiğim o yaşamımı o da hissetmişti; böylece güle oynaya o şiiri yazmış ve beni şaşkına çeviren çok derin bir güçle okumuştı.

Gerginleşip acı çekme yürekliliğini bile gösteremeden, şaşkın şaşkın o ritim dalgasına bırakmıştım kendimi.

O muhteşem dünyada uzaklara gitmiş, hüzünlenmiş ve coşmuştum; çınlayan kulaklarımla dinliyordum.

Küçük sokak lambaları dışında nehrin üstünde her şeyin sise gömüldüğü kış mevsiminin yakan alacakaranlıkları ve kızıl gökyüzüne uzanan irili ufaklı evler, fabrika bacaları.

Yükseklerden dökülen ve bulutlara karışan duman çağlayanları.

Nehir kıyısındaki kömürün, taşın ve çelik rayların arasındaki seyrek, kurşun rengi çim kümelerinin verimsizliği.

O ufukta, bir dünyanın yıkıntıları arasındaki gibi soluk gökyüzünün altında yitip giden insanlar.

Görüntüler içime işliyor ve tıpkı notalarının yarısının bile anlaşılmadığı çok büyük bir senfonide olduğu gibi hızla birbirini izliyordu.

Böylece birkaç bölümde, neredeyse bilinçsizce, tüm dünyam anlaşılmış ve dizelere dökülmüştü.

Okumayı sürdürüyordu; o kâğıtlarda kim bilir daha ne ürpertiler, ne büyük ürpertiler vardı.

Düş kırıklığımı unutmuş, doymak bilmeden dinliyordum.

İnsanların, hiçten başlayıp hiçe doğru gitse de olağanüstü ve onurlu, mantık dışı ve çok yavaş işleyen savaşım tutkusu.

Makinelerin, coşkulu olsa da ölçülü, kaba gücü insanı geçiriyor; ama aynı zamanda onunla bir bütün olup kahraman yaratıyordu.

İnsan soluğunun yerini alan metalin soluğu; insanlar yine de hiç olmadığı kadar yorgun ve bitkin.

Ve dünyanın yükü altında yıpranan ve ezilen zavallı insan eti.

Ruhum şaşkına dönmüş ağlıyor ve çok büyük bir acı duyumsuyordu. O zavallı insan etinde yıkımımı hissediyordum.

O bilinçsiz satırlarda yenilenlerin kalabalığına karışmış olan ruhum da vardı. O şiirde yitmiş, bitmişti; ta ki tek bir sözcüğe dönüşene dek.

O ise hep aynı şekilde, sadece yüzünde beliren hafif bir coşkuyla yeni sözcükleri okumayı sürdürüyordu. Kendimi bir tutsak, bir köpek gibi hissediyordum. Yaralanmışım, ölüyordum.

Uzarlarda bir yerde bir sirenin boğuk çığlığı duyuldu. Şairin sesi soluk kırlara doğru kaçan dumanla birlikte, o gürültüye karıştı sanki.

İnsanların büyük kentlerinin üzerinde hareketli gece.

Dünyanın her yerinden gürültülerle dolu peron çatıları altından yıldırım hızıyla geçen trenler gibi, tüm hızlar ve tüm tutkular fırlayıp çığırından çıkmış.

Ve tüm görkemiyle göz alıcı meydanlarda binlerce parlak ışık, kadifemsi gecenin duruluğunda kırmızı, mor, mavi ve gümüş rengi büyük gerdanlıklar uzakta yiten yıldızların canlı damlaları gibi.

Ve okudukça okudu.

Her cümlede, her ritimde benim ateşler içinde yanar-

ken bile düşleyemeyeceğim yeni bir yaşam vardı. Beni altüst ederek içime işliyor, yüreğimi dağılıyordu.

Sonra son sözcük.

Sarhoşların karanlık gecede yorgun dönüşü; onlar hâlâ günün gürültüsüyle ve dumanıyla kaplı havanın yakıcı kokusunu soluyorlar. Ara ara uzaktaki ufuktan ürpertici hafif bir rüzgâr geliyor.

Okumasını bitirip kâğıtları elinden bıraktığında sessiz kaldım.

Ruhumun yarasını duymaktan korktuğum için ses çıkarmaya cesaret edemiyordum.

Sonra çocukmuşum gibi bu duygu da beni üzdü ve onu küçük kıskançlık diye adlandırdım. Ama hayır, bu çok korkunçtu.

Ansızın sordu: "Ee, beğendin mi?"

Zor da olsa gayret ederek konuşmaya başladım ve karmakarışık şeyler söyleyip durdum. Kullandığım övgü dolu sözcükleri hayal meyal anımsıyorum. Kendimi bu kadar kaptırmama karşı çıktığını anımsıyorum. Her şeyi atlatıp her şeyi yendiğimi anımsıyorum. Yenilgimi yücelttiğimi hissediyordum.

Ve ruhum ateşler içinde yanıyordu.

Sonra, dışarı çıkıp yalnız kaldığım zaman, onun yarattığı manzaranın ışkencesi sardı her yanıma.

Ruhsuz bir beden gibi yolumu şaşırılmışım. Yoldan geçenlere çarpıyordum. Köprüde uzun süre korkuluğa dayanıp boşluğa baktım.

O akşamüstünün görüntüleri kulağıma ve yüreğime seslenerek peşimi bırakmıyorlardı.

Düşünmeden edemiyordum, edemiyordum.

Coşmuştum, ezilmiştim. Ve kendimi öldürme yürekliliğini asla gösteremeyecektim.

Bir dilenci yolumu kesti.

Ona kaç para verdiğimi bilmiyorum, elime gelen
tüm paraları verince uzaklaştı.

Yalpalıyordu.

Ben de eve dönerken yalpalıyordum.

MAKİNELERLE İLGİLİ ÜÇLEME

- I. Başarısız Serüvenci
- II. Kötü Tamirci
- III. Hasta Pilot

21 Aralık 1928

Aptallık etme Pavese.
25 Ocak '29

Eğer ben yapmamış olsaydım, güzel
bir saçmalık derdim.
24 Nisan '29

I.

BAŞARISIZ SERÜVENÇİ

... uçsuz bucaksız gökdelen ormanları
MARIO STURANI

Sonbahar sona ermek üzereyken doğduğu kente, bedeni ve beyni çökmüş bir halde, geri döndü.

Yirmi dört yaşındaydı; anne ve babası o uzaklardayken gidip başka bir kente yerleşmişti.

Kendini öyle yorgun hissediyordu ki gençliğinin geçtiği o sokaklardan birinde bir daha kalkmamak üzere yere çökmek istedi.

Yolculuğu boyunca karşısına çıkan geçici iki-üç işle geçimini sağlayabilmişti; okyanus ötesinde ayakta kaldığına göre artık her yerde yoksul bir yaşam sürebilirdi. Ama ruhu çökmüş, eli ayağı tutmaz olmuştu.

Nehrin ötesinde, gökyüzünü karartan fabrikalarla dolu işçi semtinde, işçilerin kaldığı bir evde ucuza bir oda kiraladı.

Kent merkezindeki bir tiyatrodaki makinist yardımcısı olarak iş buldu ve bir daha da oradan ayrılmadı.

Öyle yaşayıp gitti.

Son birkaç yıl verdiği yaşam mücadelesi büyük bir uğultu gibi beynine işlemişti.

Okul çağında, toy olduğu ergenlik yıllarında büyü-
lendiği olağanüstü dünya ve çok büyük yeni soluklar
onu ezip geçmiş, yaşamın ürkütücü akışında gereksiz bir
çöp gibi uzağa fırlatmışlardı.

Yirmi yaşında, sarsılmaz bir kararlılık ve coşkuyla,
bağnazca hayran olduğu Amerika'ya doğru yola çıkmıştı;
oradaki hayatı görmek, özümsemek, sonra da yeni sanat
aracılığıyla dünyanın yeni güzelliğini anlatmak için ya-
nıp tutuşuyordu.

Amerika'ya ulaşır ulaşmaz sinema dünyası çevresin-
de dolaşmış, küçük rollerden işçiliğe kadar bulduğu her
sıradan işi yapmış, acı çekmiş ama sesini çıkarmamış, az
yemek ve uykuyla yetinmiş, umudunu ve inancını hiç
yitirmeden yıllarca durmadan çalışmıştı.

O büyük kentlerde inşaatların güç simgeleri gibi
yükseldiğini görmüştü. İnsan seli durmaksızın o toprak-
lara akıyordu.

Bütün bunları saf bir biçimde, coşkuyla izlemişti.

Ama çabaları gittikçe boşa çıkmış ve bocalamaya
başlamıştı. Didindikçe didinmişti, zamanla çevresini da-
ha değişik, daha kapalı insanlar sarmıştı. Batmak üzere
olduğunu hissetmişti.

Bir adım ileri gidememişti.

Başkaları, ondan sonra gelenler başarılı olmuş ve artık
anlamadığı sözcükler ve başını döndüren bir güçle, sakin
bir şekilde hükmetmeye başlamışlardı. Günler birbirini
kovaladıkça daha da yalnız kalmış ve perişan olmuştu.
Tüm o yaşama karşı kızgınlık duyarak acı çekmişti.

Çırpınmış ama direncini kaybetmişti.

Kaldı ki o dünya da insanların acı çektiği bir dün-
yaydı özünde.

Tek fark, biraz daha şiddet yüklü olmasıydı.

Her gün, dikkatlice çevresine bakınca pek çok insa-
nın onun gibi başarısız olduğunu fark ediyordu.

Coşkuyla gelmişler, uysalca ve inançla ortama uy-
muş, didinip durmuşlardı; ama yorgunluktan ve küçük
düşmekten yıkılsalar da asla bir ışık görememiş ve o acı-
masız topraklardan kaçmak zorunda kalmışlardı.

Bazılarının kendilerini öldürmelerine tanık olmuştu.

Böylece yaşadığı bozgunda tek olma onurunu da yi-
tirmişti. Birçok kişiden biriydi. Beceriksiz, yenilgiye uğ-
ramış birçok kişiden biri.

Dört yıl süren cehennem hayatından sonra bir gün,
çaresizlikten perişan halde geri dönmeye karar vermişti.

Tüm kıta boyunca, güçsüz bırakan son bir yolculuk,
ekmek parası için her türlü iş. Son durak o kocaman
kent, baş döndürücü gökdelenlerin umursamazlığı altın-
da yaşam, sonra da umutsuz kurtuluş.

Bitip tükenmez, sinir bozucu okyanus, boş yaşamın
dengesiz ateşi, varış.

İlk düşlerini aşırı bir saflıkla kurduğu kentte hiç
kimsesizlik.

Ardından kendini bırakış, yorgunlukla kabulleniş,
yaşam enerjisinin orada, acımasız kıtada yitiriliş.

Doğduğu kentte soluduğu, gelecek dolu uzak yaşa-
mı tiksinti uyandıran bir utançla anımsadı. Artık o kent
ona yabancıydı.

Sıradan bir tiyatroda makinistlik yapıyor ve işçi
semtinde oturuyordu.

Aslında evi o kadar da kötü değildi.

Ekimin son günlerinde kurumaya başlayan ağaçların
bolca bulunduğu upuzun caddelere egemen, insan kay-
nayan bir işçi eviydi. Semtin caddeleri genişti ve kentten
uzaklara, ovaya doğru göz alabildiğine uzanıyorlardı.

Daha ileride ara ara, tek tük yükselen evlerin arasın-
dan solmuş çayırlar görünüyordu; ötesinde yüksek baca-
lı fabrikalar, sonra başka evler, sonra mezbeleler, sonra

yeniden yollar, ayırklar, betonarme fabrikalar, ağaçlar, direkler uçsuz bucaksız bir alana yayılıyorlardı.

O ufukta sürekli gri bir gökyüzü hüküm sürüyordu.

Kentin, yarısı inşa halinde olan o bölümünde düzensiz, sıkıntılı bir şeyler vardı.

Bacalardan dumanlar çıkıyor, binalardan sesler yankılanıyordu. Sirenler alıyor, vızır vızır arabalar geçiyordu.

Yüksek binaların penceresiz, hiçbir şeysiz yan duvarlarının düzlüğü bile bir harekete işaret ediyordu: Yanlarında yeni inşaatlar doğacaktı.

Hüzün veren ayırklarda gökyüzüne uzanan tek tük evler birbirinden çok uzaktı.

İlk günlerini tam olarak algılayamadığı o karmaşanın ortasında geçirdi. Anılar yüzünden morali çok bozuktı.

Zamanla aynı yollarda aynı saatlerde yürürken, bir zamanlar yaşadığı kente her gün girip çıkarken, hep aynı köprüden geçerken yavaş yavaş çevresine bakınmaya başladı ve dört yıl önce ayrıldığı yerin nehrin ötesinde yaşadığı kent olmadığını, bilinçsizce de olsa, hisseder gibi oldu.

Ayrıldığında çevresinde pazar günleri gidilecek kır yerleriyle eski bir kasaba villası gibi kapalı ve anlamsız bir kentti orası.

Ama uzaktaki binlerce atölye artıklarının kirletmiş olduğu taşlı nehrin üstündeki köprüde akşamları beraber yürüdüğü, yorgunluktan bitkin düşmüş o işçiler ona yabancı değildi.

Kış mevsiminin alçak ve sisli göğünü kirleten o dik bacalar, kentin gürültü patırtısıyla birlikte kurum ve motor kokusu yüklü havayı delen kulak tırmalayıcı o insafsız düdük sesleri de ona yabancı değildi; fabrikaların arasında kalan açık alanların, yeşil ayırkların ve betonarme ve cam binaların yanındaki yeşil ağaçların sağlıklı esintisi de ona yabancı değildi.

Bir gün, onu büyüleyen ama bozguna uğratan görkemli toprağın sesi, şekli ve kalabalığı yeniden hayalinde canlandı.

Acı bir mutluluk duyarak fark etti bunu; son sığınağında bile yenildiği dünyanın peşini bırakmadığını hissetti.

Ve her yerde üstün gelen o insanlığın güçlü ve umursamaz kapalılığının verdiği acı ve hüznü havayı, başını eğerek uysallıkla yeniden soludu.

Bazı akşamlar, buz gibi sisli havada nehri geçerken üzüntüden çıldırarak, kızıl gökyüzünde fabrika yığınlarını belirginleştiren sonsuz alacakaranlıkta bir gökdelenin görkemli silüetini görür gibi oluyordu.

İnsanlık dışı emeklerin harcadığı o semtlerin sağlıklı hali onu huzursuz ediyordu.

Yanında yaşayan pislik içindeki işçi ailelerinden daha yoksul bir yaşam sürüyordu.

İşi yorucu değildi ama az para kazanıyordu. Yirmi beş yaşındaydı ve kıt kanaat geçiniyordu. Artık bir şeyden gurur duymaya cesareti yoktu. Keşfettiği o yeni görkemli dünyada kendini yiyip bitiriyordu sadece.

Gözyaşları sel olup aktıktan sonra uyuyan ve çektikleri acıdan çaresizce gurur duyan çocuklar gibi ruhu yapıp tutuşuyordu.

Ve bir çocuk gibi korkak olduğunu hissediyordu. Bu nedenle insanların yüzüne bakmaya pek cesaret edemiyordu.

Yaptığı iş kolaydı; ne de olsa Amerika sevdası sırasında sinema stüdyolarında uzun süre çalışmıştı.

Ama insanın sinirlerini yıpratıcı ve aşırı derecede tekdüze bir işti. O sırada tiyatrodaki bir drama oynanıyordu.

Bir usta işçinin buyruğu altında dekorları indirip kal-

dırma işi düşmüştü ona; geleneksel tiyatro topluluklarının şu gerçekçi berbat dekorlarından bunlar.

O karışıklık sergileyen durum karşısında günlerini güzel, canlı sanatın görüntülerini düşünerek geçirdiği ergenlik çağının anıları yüreğinde canlanıyor ve şimdi hizmet verdiği o dar dünyaya düşünceleriyle karşı koymaya çalışıyordu.

Çekilmez dramaların hayatta kalması onu öfkelen-diriyordu; farklı topluluklarla uzun süreli uyuşmazlıklar yaşarken karmaşık şekilde ama kararlılıkla yeni sanata, *kendi* sinemacılığına gereksinim duymuştu: Bir sanatın can çektiğine umutsuzca tanık olurken içindeki özlem, acıyla ikiye katlanıyor ve sahne arkasında bir sütuna dayanıp sık sık gözyaşlarına boğuluyordu.

En sonunda drama oynayan topluluk gitti ve yerine bir varyete topluluğu geldi.

Böylece bir an soluklandı.

O gösteriler sonuçta sahte ve kaba şeylerle doluydu ama yine de için için beslediği öfkeyi biraz hafiflettiler.

Tüm bir yaşam biçiminin, o çok eski inanç ve alışkanlıklar dünyasının önemsizce eriyip gitmesi, sonra da hiçbir şey üzerine odaklanmadan, neşeli ve net bir hafiflikle aktarılışı, ona o hayatın dışındaki dramaların eski retorik dayanaklarından daha gerçek, daha samimi geliyordu.

Önemli olduğu için ona acı veren bu olayı aktör ve dansçı kızların her şeyi oluruna bırakmış gibi rahat bir biçimde, bazen de belli bir neşeyle yaşamalarını tuhaf buluyordu; ayrıca zor aşılabacak engeller karşısında heyecanlansa da boğulacak gibi oluyordu.

Ve böylece kendisini, çevresindeki insanlara sürekli yabancı ve yenik hissediyordu.

İçinde her şey acıyla kıvranıp yorgunluktan bitkin

düşecek kadar çelişkili, altüst, karmakarışıkken çevresindeki insanlarda ve gerçekleştirdikleri işlerde derin, bilinçsiz bir sakinlik hissediyor, yaşamın kaçınılmaz sonsuz acısının dışında acı olmadığını görüyordu.

Bu onu çökertiyordu.

Para verene teslim olup özgür ve kolay bir biçimde yaşayan o dansçı kızlar, onun gözünde bildiğimiz fahişlerden değildi; tasasız, yaşam gibi güçlü, hayat öyle olduğu için öyle yapan kızlardı.

İçlerinde bir tanesi, en genç olanı, onun gibi nehrin ötesindeki bir semtte, işçi ailesiyle birlikte oturuyordu.

Kızı topluluğun gösteriye başladığı ilk akşamların birinde keşfetti; aynı tramvaya binmişler, kız ondan biraz önce inmişti.

O da çayırıların ortasında yükselen, etrafı sıva parçalarıyla dolu, büyük ve gürültülü bir işçi evinde oturuyordu.

Biraz ileride demiryolunun direkleri görünüyordu. Daha ileride de fabrikalar vardı.

Bu kız, okyanus ötesindeki yaşamını yoğun bir biçimde anımsamasına neden oldu.

Çocuksu sayılabilecek yüzüne güçlü bir gençlik yansiyordu, dansçılara özgü bedeni kusursuzdu.

Yenildiği topraklarda yaşayan erkeksi, kanlı canlı kızlar geldi aklına. İlgüdüsel olarak acımasız savaşmaların verildiği güzel, bakımlı, emek harcanmış, huzur dolu, güzel evlerin olduğu ve geceleri araba kaynayan, kocaman binaların ıslıl ıslıl yandığı toprakları düşündü.

Ve bu dansçı kız o tozlu, güçlü, huzurlu, gelecek dolu semtte doğmuştu; yoğun işinin düzensiz ritmiyle kararlı insanların ulaştığı zafer şarkısını söylüyordu acımasızca.

O günden sonra kendini artık tamamen yıkılmış, yarrarsız, şaşkın hissetti.

Ve korku veren bir heyecanla dansçı kızın yaşamını izledi.

Tekdüze ve sinir bozucu provaların yapıldığı uzun sabah saatlerinde onu, kayıtsızca duraksayarak hareket eden dans grubunu sert sözcüklerle eleştirirken görüyordu.

Akşamları da karanlık tiyatrodaki sahnede tek başına, reflektörlerin etkili ışığı altında, espri ve saçmalıklardan sıkılmış ruhları müziklerin çalındığı, rengârenk, harika bir gökyüzü altında, bir anlığına topladığını görüyordu; o gökyüzü büyük bir uyumdu, yaşamın görkemiydi.

Zavallı mutsuz makinist, o düşün, etten kemikten o harika çiçeğin, ruhunu karartan işçi dünyasından, bildiği o manzaradan çıktığını düşünüyordu.

Sağlıklı ve güçlü yaşamdı o güzelliği yaratan.

Çocuk sayılabilecek o dansçı kız büyük neşeyle kazanırken o, yenilgiyi içinde hissederek bir kez daha titredi.

Akşamları kentte lüks bir arabaya binip adamlarla uzaklaştığını görüyordu; bu yaptığı da doğruydı.

Artık hiçbir şeyi, kendi yaşamını bile anlamaz olmuştu.

Beyninde saplantı halinde, aşağılık olduğu düşüncesi vardı.

Ve canına kıyamıyordu.

Acımasız Amerika'da düş kırıklığına uğramış, umutsuz birçok insanın nedeni bilinmeyen bir şekilde öldüğünü görmüştü ama o bunu beceremiyordu.

Artık her yerde, köprüde, sokaklarda yalnızca dansçı kızı izler olmuştu; o, dünyanın çok güzel ve gerçek bir çiçeği gibi yanından geçip gidiyordu.

Sonunda bir gün tiyatro topluluğu kentten ayrıldı.

Başını öne eğdi ve yaşamına devam etti.

Bazen soğuk ama sisin artık pembeleşmeye başladı-

ğı sabahlarda, bazen de uzun, gri akşamlarda evden dışarı çıkıyor ve her zaman gezindiğı sokaklarda, çıplak da olsalar daha yumuşak bir gökyüzü altında kabukları değişmeye başlayan ağaçların arasında dolaşıyordu.

Çayırılar, inşaatlar ve gürültüler arasında yoğun çalışma ve yaşam çılgınlığında o güçlü yaratığın soluğunu arıyordu çaresizce.

Gençliğinde duyduğu zevkleri artık yorgun bir benimsenmeyle yaşıyordu. Bazen canı sıkılınca dumanlı, tükürüklü, pis kokulu, gençlerin bir sahneden etkilenip bağırdıkları küçük işçi semti sinemalarından birine giriyordu. Sinirli, ani hareketlerin olduğu solgun perdede düşünün yok olduğunu görüyordu.

Bir gün bir Amerikan filmine rastladı; perdede bir kez daha, son gittiğı yer olan sisler içindeki limanı, uçsuz bucaksız gri alanda kararsız büyük gemileri, sonra iskeleleri, çevredeki farları gördü ve büyük uğultuyu duydu; en sonunda da bir an için ışıklar içindeki baş döndürücü gökdelen yığınına gördü.

Çok uzaklarda kalan ama yüreğini ilk kez olduğu gibi yeniden sızlatan o anının yorgunluğundan çökmüş bir halde dışarı çıktı.

Düşüncelere dalmış yürürken yola dikkat etmedi.

Boğuk bir sesin ardından tiz bir ses çıkaran bir arabanın altında kaldı.

II.

KÖTÜ TAMİRCİ

Yaşamının her ânında yeni bir ses yakalamaya, kendisine ün kazandıracak bir esin kaynağı bulmaya çalışan, sürekli tedirgin bir gençti. Coşmak için bilmem hangi yetersiz isteğe kapılır ama hep sessiz, içine kapanık durur, kendini asla övmezdi.

Yazı yazmaya çabalıyordu.

Heyecanla eski kitaplar ve modern yaşam arasında dolanıp duruyordu; ani heveslere kapılıp uzun çabalarla bitkin düşüyor, kendi kendine, tıpkı kara bir suya atılmış izmaritin dağılması gibi ruhunun eridiğini hissettiğini yineliyordu.

Yavaş yavaş, delicesine tutulduğu o sevdanın verdiği şiddetli bir bezginlik sarmıştı içini.

Büyük kentin baş döndürücü sokaklarında ağır adımlarla yürüyor, içine kapanarak kendine karşı duyduğu korkunç tiksinti yüzünden boğulacak gibi oluyordu; sadece yalnız kaldığında ve akşam çöktüğünde sakinleşiyordu.

Hiçbir düşüncesi, tutunacak dalı yoktu; fal taşı gibi açılmış gözlerinin önünde sürekli bir türlü yakalayamadığı ve dile getiremediği o yakıcı şiir ülküsü vardı.

O kötü çöküş sırasında kocaman makine dünyasının, güçlü insanların girdabını hissediyor ve uğultusunu duyuyordu; acımasızca cesaretini kırıp duruyorlardı.

Kendini işe yaramaz, zavallı biri olarak görüyor ve asıl sarsıntıyı, dünyada gözyaşını bırakma hakkına ve gücüne sahip olmadığını düşünerek yaşıyordu.

Bir kafenin köşesine çekilip kendi kendini dinliyor ve öyle şaşıyordu ki ruhunu hissetme korkusuyla artık kendine acıma cesaretini bile gösteremiyordu.

Yine de bitkin düşüren yaşamın büyüleyici derinliklerine kapıldığı oluyordu ama tüm girişimleri düş kırıklığını artırmaktan başka bir işe yaramıyordu.

Kâğıtlara yazdıkları onu gittikçe daha fazla tiksindiriyor ve kendine acımasına neden oluyordu.

Ruhunun çöktüğünü, onu gittikçe yaşamdan daha fazla koparan o uğraşta boşuna didindiğini hissediyordu. Kendini aramak için artık hiçbir neden bulamıyordu. Aklında yalnızca sözcükler, boş sözcükler vardı ve eski, tozlu bir kitaba dönüştüğünü hissediyordu.

Yüreğinde sürekli boş intihar umuduyla yaşıyordu. İntiharı hiç bu kadar uzun süre düşündüğü olmamıştı. Ama o düşünce de artık sadece gücünü azaltmaya yarıyordu.

Ara ara düzensiz bir biçimde kendine geliyor, olanaksız, çocuksu planlar yapıyor, herkesin övgüsünü kazanacağını, ün sahibi olacağını düşünüyor, sonra vazgeçiyor, içi yanıyor, debeleniyor ve neredeyse fiziksel, dayanılamayacak bir yorgunlukla yeniden bunalıma giriyordu.

Aşk! Dudaklarında hafif alaycı bir gülümsemeyle o gücün can veren büyüüne inanmış; ama renksiz, solmuş, kuru şiirler arasında doğan, kısa ömürlü bir tutkudan sonra yeniden içine kapanıp yalnızlığı seçmişti.

Yine de çevresindeki yaşam ona hâlâ çok büyük görünüyordu.

Ama ölüyordu, kuruyordu; boğulacak gibi hissediyor, etkisiz işiyle özdeşleştiğini düşünüyordu: Eski, tozlu bir kitaptı.

Bir gün kendine geldi. Hayalet gibi yaşadığı o hayat-tan kurtulmak, geçmişteki halini unutmak ve kendini varlığın hakikatini öğrenmeye adanmak istedi.

İkna olmak için kendi kendine, ne olursa olsun bir şeyin değişmeyeceğini, asla başarılı olamayacağını yineleyip duruyordu.

Uzun süredir sadece soyadını taşıdığı ailesine karşı çıktı ve çok kez perişan bir ruh haliyle önünden geçtiği büyük fabrikalardan birinde iş aradı.

Fabrika kenar banliyödeydi.

Onu kocaman bir odada bulunan, demirin kızdırılıp işlendiği bir makinenin başına koydular.

Artık eve dönmesine gerek yoktu. Yakınlarda bir yerde diğer evsiz işçilerle yemek yiyip uyuyordu.

Bütün gün uzakta, çekiçlerin yanına yerleştirilmiş bir freze makinesinin kocaman kayışlarından birini hareket ettiren aletin yanında durmak zorundaydı. Ama çabuk yoruldu. Daha ileride, fırınların yakınlarında ani sıçrayışlar yaparak dolaşan ve ara sıra o fırınlardan kıvılcım saçan kocaman kırmızı yılanlar çıkaran yarı çıplak işçileri görüyordu.

Çekiçlerde çalışmak istediğini söyledi. O iş için gücsüzdü ama çok ısrar edince kabul ettiler.

Böylece o da o kırmızı şeytanların arasına dalabildi. En azından bir kolu kaldırıp indirmekten oluşan, ruhu sıkılarak yaptığı o aptal işten kurtulmuş oldu.

Can sıkıntısı ve aylıklıkla geçen ilk günlerde o alevler arasındaki işe heves etmiş ama sonra aşağılık bir tikslenme duygusuyla vazgeçmişti. Yüreğinde hâlâ şiirler kanat çırpıyordu. Ve o sıkıntı onu daha çok hüznlendiriyordu.

Artık kızıl girdaptaki her şey onun için sadece korkunç yorucuydu. Bir zamanlar o işin ona uzaktan verdiği coşkun ateş tamamen söndü.

Çevresinde kocaman kaslı ama kolları bacakları hafif yanık, sıcaktan ve yorgunluktan yüzleri katılaşmış, yoksul adamlardan başka kimse yoktu.

İşçiler zayıf ellerini görünce ona biraz nazik davranarak ağır işleri yaptırmadılar ama o yorulmak istiyordu. Atladı, koştu, taşıdı, vurdu, yapabileceği her şeyi yaptı. Akşam eve yorgun argın dönünce eski sıkıntılarının anısını düşünecek hali olmuyordu.

Böylece vücudu biraz güçlendi.

Ama yeni ve deneyimsiz olduğu için orada çalışan işçilerin çabalarını devasa görüyordu.

Sabah gelip kayıtsızca fırınların, sonra çekiçlerin yanına gidiyorlar, akşama kadar gözleri alevlerden kızarak, kulakları çelik bileğilerin durmayan gıcirtısıyla uğuldayarak çalışıyorlardı.

Başları önde, neredeyse hiç akıl yormadan, uzun zamana dayanan alışkanlıkla çekiçlerin, tornaların, frezelelerin yaptığı gibi işlerini hatasız yapıyorlardı. Benzedikleri makinelerle aynı güce ve kör ruha sahiptiler.

Onlar gibi olmaktan korktu.

Artık geçmişte kalan ve yeni korkunç gerçeğin yok ettiği sessiz arzuları, çok uzun süre ruhunu ele geçirmişti. Şimdi isyan ediyor ve kurtulmaya çalışıyordu; isyanı kendisine değildi, elinden bir şey gelmese de o üzücü soytarı yaşama kızıyordu.

Bunun üzerine başka bir bölüme geçmek istedi. Kocaman demir odasından ayrılıp arabaların monte edildiği bahçedeki bir sundurmanın altında çalışmaya başladı.

Sıradan işçilere oranla biraz daha akıllı olduğu için kısa süre sonra otomobil test sürüşü bölümüne alındı.

Sonunda burada rahat etti.

İlk günlerde büyük kent hayatını, şair olmak istediği zor yıllarda korkuyla düşlediği o yeni, müthiş hayatı yaşar gibi hissetti.

Tepelerin sert virajlı, ovaların düz yollarında, büyük bir bölümü daha tamamlanmamış, motoru ve tekerlekleri olan koca taşlarla yüklü arabayla müthiş bir hız yapıyordu: Çayırıların ve tek tük yeni evlerin ayrımsandığı kentin silueti gibi güzeldi. Tıpkı gerçekleşmek üzere olan işler gibi güzeldi.

Hareket halindeki dünyanın işaretleri arasından geçiyor, rüzgâr ve hız sayesinde sarhoş oluyor, yumruklarının altında tuttuğu o yeni yaratığın nabzını gergin bir biçimde dinliyordu.

O şiddetli ama çok sağlıklı çılgınlıkta geçmişin tüm kuşku ve korkularından sonunda kurtulduğunu düşünüyordu.

Yollardan bir siklon, bir rüzgâr esintisi gibi geçiyor, artık doğayı kendine yabancı hissetmiyordu. Bir an görünüp gözden kaybolduğu tepelerden yıldırım hızıyla iniyor, düzlükte, bir savunma gibi duran fabrikalarıyla dumanlı kenti, uzak tepeleri, gökyüzünü, çevredeki ürperen otları görüyordu ama her şey tek bir şey, tek ama kocaman bir yükseliş olarak içine işliyordu.

Tehlike artık onu korkutmuyordu.

Dönüşte sessiz, hareketsiz, yavan sundurmanın altına varınca yeni edindiği kız arkadaşından ayrıldığı için acı çektiğini hissediyordu. Motorun sesi hâlâ beyrinde ve sinirlerinde gümbürderken arabadan iniyor ve bir başka arabaya binip yeni enerjiyle yola çıkana kadar huzur bulamıyordu.

Bu arada daha iyi yaşayabildi.

Bir gün, alışmış olduğundan daha zor bir arabayla doğduğu kasabaya kısa bir gezinti yaptı.

İlkgençlik yıllarının arzusunu anımsatan o tepelerin arasında yol alırken eski tutkusu geldi aklına; o katlandığı özgür ve güç işle devleşmiş ve arınmıştı.

Hasta yaşamını terk ettiğinden beri yeni deneyiminde, kendini sanatla ifşa etmesine neden olacak hiçbir eziyetin ruhuna dokunmadığının birdenbire açıkça bilincine varınca korktu.

İçinden, bir kez daha, "Asla, asla şair olmayacağım!" diye inledi.

Ama o çetin yaşama geri döndü. Taş gibi sert, kaba bir lehçenin konuşulduğu o tepelere yine gitti ve doğduğu kentte asla hayal etmediği çok çekici şeyler keşfetti.

Gide gele sonunda şu erkek gibi güçlü ama ruhuna hitap edebilecek modern şeylere sahip köy kızlarından biriyle evlendi.

Çalıştığı fabrikanın yakınında bir evde yaşamaya başladılar.

Çılgınca sevişti onunla. Kızın kaba, kaslıca vücudu, basit konuşmaları, kendini tamamen ona adanması, anlaşılmaz yaşamın karşısında yorgun dolaştığı eski zamanlara duyduğu her türlü özlemi sonunda unuttuğunu düşünmesini sağladı.

Yeniden arabalara döndü.

O kadar çok araba denemiş ve sevmiştiki artık onlarla tek vücut olmuştu. Daha tamamlanmamış koltuğa oturup direksiyona geçince yolda giderken benzinin damarlarında aktığını, motordan gelen pat pat sesinin de nabzının atışları olduğunu düşünüyordu. Gözlerinin önündeki kuşkulu kadran ve sürekli, çok atik bir şekilde oynayan hız göstergesi onun en ufak değişiklikte atan kalbi ve dikkat kesilen kulağıydı.

Mekanik bir şekilde motor üzerine motor deniyordu.

Artık sadece o arabalar ve karısının bedeni için yaşıyordu.

Her gün el değmemiş arabalara binip giden test sürücüsü arkadaşları vardı.

Ama dönüşte, onları arabaların kontağından, manyetosundan, hızından, genelde yaşamdan kabaca söz ederlerken karşısında görünce sinirleniyordu.

Bu insanlar ona, kendisinin de olması gereken kişiyi gösteriyorlardı. Kaba, güçlü, güreşçiler gibi yere bakan, işin eğitip şekillendirdiği, arabalar gibi aptalca yaşayan insanlardı bunlar.

Ansızın her şeyden çok tiksindi.

Sonra da evi onu boğmaya başladı.

Karısının onun gibi yüzyıllara dayanan yaşamı anlatan ovalara egemen, güneşin yaktığı yüksek ve büyük tepeler arasındaki, doğuştan kutsanmış o ıssız köyden geliyor olması gözünde büyüsünü yitirdi.

Onu çirkin görmeye başladı; aile yaşantısı için düzenlenmiş evini de çirkin ve dayanılmaz buluyordu. Karısının konuşmaları, görüşleri, yaşamı iş arkadaşlarınıninkilere çok benziyordu. Onlardan tek farklılığı zarif olmaya, daha üstün bir yaşama özenmesiydi ama özendikçe daha da çirkin ve rahatsız edici oluyordu.

O kaba halinin çekiciliği artık çok uzaklarda kalmıştı.

Sonunda kadının, genç ve iri bedenini doğal bir biçimde sunması onu memnun etmez olmuştu. Daha derin cinsel isteklerini gerçekleştirmek istedi.

Kadın seve seve ona uydu.

Böylece, tek başına ve hızla gittiği yollarda uzun süredir ruhunun alışkın olmadığı bir bezginliğe kapıldı; bu, daha gençken mastürbasyonun verdiği ateşli sersemlikle aynıydı.

O bedenin üzerinde hayvanlaştığını hissediyordu.

Ve o kaba adamlar onu gittikçe daha çok tiksindiriyordu.

Bir gün direksiyondayken sıkıldığını fark etti. Hızın rüzgârında ilk ayların olağanüstü coşkusunu yitirdi ve

sonsuz zamanını dolduracak bir tutkuya yeniden özlem duydu.

Karısı her akşam bir orospu gibi şehvetle onu bekliyordu.

Tıpkı bir zamanlar ruhuna eziyet etmekten hoşlandığı gibi şimdi de gücünü o cinsellikte yitirmekten zevk alıyordu.

Artık sabahları, şiir yazdığı zamanlardaki gibi surat asarak biniyordu arabaya.

Ruhu artık kesinlikte test sürüşüne katılmıyordu; o motorla tek vücut olmuştu, kasları asla yanlıp yapmıyordu; ama ruhu etkilenmiyor, uyukluyordu.

Ve çekiç bölümündeki işçiler ve test sürücüsü arkadaşları gibi, kendini tamamen işine vermekten, bir arabaya dönüşmekten korktu.

Artık mekanik, biraz daha kör bir gücü yönetmeye mahkûm bir zekâyâ sahip olduğunu düşünüyordu.

Geceleri de geriye kalan o azıcık duyguyu yaşıyordu.

Bir gün arabayla kusursuz bir biçimde hızla bir tepeden aşağı inerken karşısına bir yaya çıktı, duramadı, yaya da yerinden kıınıldamadı; ne olup bittiğini tam anlıyordu ki adamın, başı önüne düşmüş bir şekilde yere kapaklandığını gördü.

Durdu. Başka insanlar da vardı. Ama kazada hiçbir sorumluluğı olmadığına karar verdiler. O da kendini suçlamadı. Yoluna hemen devam edebildi.

Arabayı aynı hızla sürdü; hiçbir suçluluk duymamak onu korkuttu. Hiçbir şey olmamış, bir köpeğı ezmiş gibi yoluna devam ediyordu. Arabasının duyabileceklerini duyuyordu. O kadar.

Olayı arkadaşlarına anlattı, onlar da umursamazlıkla kendi yaptıkları kazaları anlattılar.

Onlara ve arabalara benzeyeceğini, hatta çoktan benzediğini açıkça fark etti.

Bir zamanlar şiirden başka bir şey bilmeyerek yaşlanacağı düşüncesi, ne pahasına olursa olsun bir kitap yazma arzusu intihar etmeyi bile aklına getirecek kadar çıldırtmıştı onu; oysa şimdi, gittikçe artan o çirkinleşme karşısında başkaldırı gücünü bile bulamadığını hissediyordu.

O gece tek rahatlama kaynağı çaresizce karısıyla sevişmek oldu.

Sabah neredeyse gizlice kaçıp içini yakan bir sıkıntıyla yeniden işinin başına döndü. Arabayı çılgın bir hızla kullandı. Sonra döndü ve geceyi aynı şekilde geçirdi. Ertesi gün daha da çılgınca kullandı arabayı. Sonra geceler, gündüzler birbirini izledi, artık onun için yatak ve motor arasında fark kalmamıştı.

Eski düşüncesi aklında yanıp sönüyordu.

Şiddetli, korkunç duraksamaları yeniden aralıklarla yaşadı.

Bir gün karar verdi.

Sadece bir gidiş yaptı. Altında son kez mıknaş gibi yolların o eski, olağanüstü okşamasını duydu. Rüzgâr hızlı kamçı vuruşları gibi eserken parça parça düşler yüreğinde yanıyordu.

Tepelerin arasından çıktı.

Uzun beyaz yolda ilerleyerek doğduğu ve şair olmayı düşlediği evinin yakınına vardı. Ağaçalıklı dar ve derin yoldan gümbürtüyle tepeye tırmandı.

Sonra direksiyonu sonuna kadar çevirip tüm gücüyle gaza bastı. Araba sıçrayarak aşağıya, çıplak taşların üzerine yuvarlandı.

Onu, göğsüne direksiyon saplanmış halde buldukları arabanın anteni ok gibi dimdik duruyordu.

III.

HASTA PİLOT

Rafter, bir uçağın kusursuz ve atik görüntüsüne eşlik etmek için yaratılmıştı. Gökte ciddi pilot montu ve kaskıyla, karada ise zayıf bedeninin çevikliği ve parlak gözlerindeki kıvrak zekâsıyla ayrımsanırdı.

Gerçekten de gençliğinden beri karadan çok uçağın kanatlı yüreğinde yaşamıştı.

Ağustos ayının son günleri yaklaşırken yere sadece yeniden havalanmak için ayak bastığı söylenebilirdi.

Birkaç arkadaşıyla birlikte, rakip yabancı gruplar arasında düzenlenecek uluslararası bir yarışmaya hazırlanıyordu.

Bütün gün, hız ve malzemelerin denendiği, önceden belirlenmiş bir rotada kısa uçuşlarla denizin üzerine iniyordu.

O günlerde tenhalaşmış sahilin derin sessizliğini, yaz sonunun bunaltan büyük güneşinin altında hiç durmadan iki ıssız sonsuzluk arasında (boğucu sıcağa gömülü gök ve deniz) gidip gelen uçak motorlarının uğultusu ve tiz sesleri bozuyordu.

Biraz ilerideki burunda villalar, plaj kabinleri, hatta bir otel de vardı ama orada bütün gün raporları inceleyip birkaç not almaktan başka bir şey yapmayan yarış görevlileri kalıyordu.

Rafter ilgisizlikle görevlilere kendi raporunu da yol-luyordu.

Yarış için belirlenen parkuru biliyordu: dümdüz bir yolun ardından ciddi bir dönemeç, ardından hedefe doğ-ru ikinci düz yol. Tüm yarışmacılar bu yolu sanki soluk alıp verir gibi kolayca kat ediyorlardı; bu parkurda göz-leri kapalı uçabilirlerdi. Hâlâ durmaksızın deneme yap-malarının nedeni uçağın inanılmaz kusursuzluğuyla bir saniye, bir kilometre daha kazanmaktı.

Dönemeçteki şamandıradan, bir deniz uçağının siya-hımsı yuvarlağının denizden fırlayıp çok uzaktan bakıldı-ğı için insana yavaş gibi gelen uçuşunu izlemek, sonra birden dönemece girip güneşte bir an parlayıp gümbür-dediğini duymak, üzerinden geçerken patlayan gök gü-rültüsünü andıran bir sesin uzaklaşırken çınlamaya, ar-dından uğultu ve patırdamaya dönüştüğünü fark etmek güzeldi; sesi, ondan daha hızlı ilerliyordu.

Uçuş bitip de uçak yeniden pontona indiğinde üst-leri başları lekeli, yağ içinde tamirciler koşuyordu he-men yanına. Baştan aşağı uçağın gövdesiyle aynı olan bir malzemeye kaplı bir yaratık içeride bir an hareket ettik-ten sonra kanatların arasından aşağı atlıyor, yukarıda çe-likten büyük bir çekirge gibi duran motorun altında ta-mircilerle birlikte çalışmaya başlıyordu. Tuhaftı ama he-men sonra o yaratıkların deri başlıklarını çıkarıp iskele-den geçerken alın teriyle güçlenmiş genç ve yürekli yüz-leri görülebiliyordu.

O pilotların hepsi karada aynıydı, sadece gözü yük-seklerde olan birkaçı atıp tutar, banklara oturup poz ke-serdi.

Rafter kimsenin dikkatini çekmezdi, onarım işlerini bile kendi yapmayı yeğler, tamircilere başvurmazdı.

Ama kimsenin onu fark etmediği uçuşta eşsizdi.

Uçağını ânında tırmanışa geçmiş gibi hızla yukarı

fırlatır ve tüm gücüyle bileklerini kullanarak mücadele-ye başlardı. Rüzgârla, atmosfer sürtünmeleriyle, onu çılgınca içine çektikten sonra sallayarak bir bulutun yanına iten ya da kocaman bir ışınlı neredeyse yok eden uçsuz bucaksız mavilikle savaşırdı.

Rafter manzara karşısında ve doğayla iç içe olma-
tan heyecan duymazdı, hem de hiç; ama göklerde kendi-
sine ait havayı solur, arkadaşına yol gösterir ve en küçük
değişiklikte duyduğu her gereksinim için onu uyaran
metalik sesi gergin bir şekilde dinlerdi.

Bazen uçuşu tamamen uçağa bırakmanın mutlulu-
ğunu yaşırdı: uzun, sevişmeler gibi baş döndürücü kay-
malar, virajlar, havalanmalar, uğuldamalar, bir bulut yata-
ğında biraz dinlendikten sonra yine sonsuz bükülmeler...

Sanki o oyunlarla birlikte güçlerini denemişler gibi
ansızın, bir anda toparlanırlardı; Rafter demirden kabu-
ğun içinde, aşağıdaki ufka doğru fırlardı.

Gözleri dikkatli, bilekleri güçlü, kasları gerili, maki-
ne içinde bir makine. Uçak, milim kıınılamadan, sanki
altında inlerdi.

Test uçuşu bitince kocaman su püskürtmeleriyle eğ-
lence başlardı bir anda. Büyük bir albatros dalgaların
üzerine konar, sanki onları kışkırtırdı. Bazen de köpükle-
rin arasına düşerdi.

Rafter yaşlı değildi, otuz yaşındaydı, yine de çok
uzun zamandır pilotluk yapıyordu; hani eski deniz kur-
du denir ya, ona da pekâlâ eski bir gökyüzü şahini dene-
bilirdi. Gerçekten tüm hayatı göklerdi.

Onun için motor, sigara tiryakilerinin sigarası gibiy-
di. Kendini rahat hissettiği tek an, bedeninin yarısı pilot
koltuğuna gömülü halde, bir kaldıraç gibi güçlü bileğiyle

keten bezi ve çelikten dirençsiz iskeleti yukarı kaldırdığı andı.

Birçok kez uçağını çarptığı, düşürdüğü ya da yangın çıkardığı olmuştı.

Servenlerini yaşıarken her zaman salt kendi kırıklarına değıl, ıval bezinden dostunun bozulmasına da zlrd.

Mesleğine fanatike bağılydı. Ama sakın, aynı zamanda dayanılmaz, mekanik bir fanatiklikti onunkisi.

Umayı kendisi için, bir yaşıam biçimi olduğı için severdi; mesleğinden başıka şekillerde yararlanmak hiç aklında yoktu. Uzun szn kısıası, sadece uçarken soluk alırdı. Her yeni uağıa iyice bakar, onu inceler, neredeyse kıskanmaya başıardı; tıpkı bir kadın için yapılan coşıun aşı sterileriyle tanımaya çalışırdı onu.

Motorların sırrının, süratte ve kusursuzlukta onlarla bütünleşmeyi bilmekte olduğunu söylerdi; en iyi at bini-cisi de atıyla tek vücut olan binicidir, derdi.

Rafter uçağın her hareketini kendi içinde yapabiliyordu: Dmendi, pervaneydi, dikine karaya inmekti, manye-toydu, patlamaydı... Motor da sadece kaslarının gücünü yüze katlamaya yarıyordu.

O yaz antrenmanlar sırasında mekanik hareket etmek, kusursuzluğıa ulaşımak ve sonunda nabzının güçlü yeni motorun ritminde atmasını sağılamak için çok büyük çaba sterdi.

Ardı kesilmeyen elik ve patlama sesleri arasında yapılan yarıştan sonra eylül ayında pilotlar bir süre için serbest kaldı.

Mart ayında yeniden uçmaya başılayacaklardı.

Gerçekten de gökyüzü yavaş yavaş isteklendirici ma-

vi derinliğini yitirmeye başlıyor, Rafter'i uçma isteğiyle yanıp tutuştur an gri ve basık bir hal alıyordu.

Ama bir süre kesinlikle uçamazdı. Kamptaki bir doktor ciğerlerinde küçük sorunlar olduğunu, dinlenmesini ve düzenli bir yaşam sürmesini söylemişti. Rafter, doktorun dediğini yapmak zorunda kalmıştı. Uçmaktan vazgeçerek kış kente arkadaşlarıyla geçirecekti.

Asla olmadığı birine dönüşmeye çalıştı: Sportif bir genç olacaktı.

Yarış sırasında tanıdığı onca insan yüzünden Rafter bir saniye bile yalnız kalamıyordu. Sabah olur olmaz, onunla gezintiye çıkma onuruna sahip olmak isteyen birileri yanına gelirdi mutlaka. Aldığı davetlere karşı çıkmıyor, onları kabul ediyordu.

Genellikle çalışkan bir arkadaşının ya da hırslı bir hayranının düzenlediği otomobil gezintileri yapıyorlardı.

Sabahları, hafif sisin kırdığı keskin soğuk ve pembe bulutlar evleri sarmalayıp sokaklara indiği zaman, Rafter bir grup arkadaşıyla arabayla kentten çıkarken görülürdü; hızla, kim bilir nerede zevkine yarışmak için, don yüzünden buz gibi ve sıırıslıklam kırlara doğru yol alırdı. Rafter o davetleri eğlenceli buluyordu; kış güneşinin solgun ışığında, arabayla banliyödeki fabrikaların dumanlarıyla gökyüzünü kaplamaya başladığı kocaman kentten uzaklaşmak en sevdiği şeydi. Karşısındaki ovanın geniş ufkuna bakıp uçmaya devam ettiğini düşünür ve bu hayalini arabanın baş döndürücü hızında büyötmek için gözlerini hafifçe kapatırdı.

Uçmak, uçmak onun soluğuydu.

Her daveti akşam kente geri dönme koşuluyla kabul ettiği için baş döndürücü bir hızla gezilsin istiyordu; sonra da zamanı bir çocuk gibi eğlenerek unutmaya çalışıyordu.

Gece yaşamını seviyor ve hareketsizliğe geceyi beklediği için katlanıyordu.

Gerçekten de gece yaşamı olmasa kent, kent değildir.

Gece olunca tüm çelişkiler, taşra yoksullukları, uşuz bucaksız evlerin üzerindeki özgür gökyüzü, etkili güneş ışığının abartılı bir biçimde ortaya çıkardığı ayrıntılar yok olur. Her taşralık, köylülük izi karanlıkta kaybolur; büyük kent, artık parıldayan farların geometrik biçimler verdiği ve ışık akımıyla uzayan yolların keştiği gizemli bir karanlık ve çok yüksek yığınlar dizisidir sadece. Büyük sessiz nehirleri andıran yollarda asfaltı sıyrarak geçen pırıl pırıl arabalar da karanlık yığınlardır; tek yanan şey, sanki bir uçuruma yuvarlanırmış gibi karanlığa doğru giden, fal taşı gibi açılmış iki gözdür.

Geceleyin kent, bulanık ve karanlık, ansızın ortaya çıkıp kaybolan küçük ışıkların aydınlattığı denizin dibinin gerçeküstü görünümüne sahiptir.

Büyük kentlerin yaratıcısı yapay insan ruhu kendini kendi sanrısında bulur, sadece elektrik santrallerinde ve mekanik gürültülerin duyulduğu gecede, yaşamının uşuz bucaksız yapaylığında. Oysa gündüzleri, her zaman güneş, insan ötesi doğa saltanatını sürer.

Rafter'in bu inceliğin farkında olduğunu ya da ışıklı bir reklam panosunun görüntüleri karşısında şaşırdığını sanmayın; bütün bunları hem ilkel hem de çok modern bir adamın sevdiği bazı şeyleri anlatmak için söyledim. Rafter uçuğu zaman ıssızlığı ve güçlü makine olarak rüzgârla ve bakir öğelerle mücadele etmeyi severdi. Karada ise hız yapmayı ya da kent yaşamının girdaplarına kapılmayı severdi. Herhangi bir teorisi olduğundan değil; içgüdüyle hareket ederdi.

Ve gece, büyük kentin gecesi, uçuşunu bitirdikten sonra cennetiydi.

Bir kadın hayranı, gürültülü günler ve hareketli gecelerde hep onunla beraberdi. Yarış onu çok zenginleştirmişti; o kadın da onundu. Gündüzleri sakın, ılık renklerde, süssüz, geceleri gösterişli giysiler giyerdi.

Modanın gösterişini artırdığı bedeninin baş döndürücü kıvrımları, eski zamanlarda bir şairin yaşamını şekillendirebilirdi.

Rafter pek aldırış etmiyordu. Gözlerinde, elektrik ışığı gibi soğuk bir ışık vardı. Dayanılmaz güçte bir ışıktı ama soğuktu. Gözlerini hiç ayırmadan, kırmızı ve gümüş rengi, ışık saçan, şaşırtıcı bir reklam panosuna bakar gibi bakıyordu kadına. Bir Amerikan filminin sade ama dikkat çekici konusuyla çocukça ilgilenir gibi ilgileniyordu onunla. O yaşamı gönülden ve sakin bir şekilde seviyordu: Tıpkı bir köylünün, köylü bir kadına sahip olması gibi. Onun için bir bekleme, zamanı geçirmek için bir oyalanmaydı o yaşam.

Ama yaşama duyduğu aşk ona ihanet etti. Doktorlar uçuşlar yüzünden hastalanacağını düşünürken kırılda esen buz gibi rüzgâr ve gece sisi yapacağını yaptı.

Sürekli öksürmeye ve göğüs ağrısı çekmeye başladı.

Doktorlar dinlenme süresini uzatırlar diye önce dayanmaya çalıştı ama çok ateşlenince muayene olmak zorunda kaldı.

Ağır hastaydı. Kış boyunca üstü açık arabayla dolaşmaması gerekiyordu. Sigara da içmemeliydi. Şunu, bunu almalıydı...

Rafter öfkelenmeye başladı.

Ateşi düşmüyordu. Baş ağrısı da başlamıştı. Gözüne neredeyse hiç uyku girmiyordu.

Tüm hastalar gibi huysuzlaşmıştı. Bir gün verdiği kötü bir cevapla sevgilisini de yanından uzaklaştırdı.

Sonunda, veremden kurtulması için onu deniz kıyısında güneş göreceği bir yere yolladılar.

Yeni yerleştiği yerde biraz iyileşme umuduyla, biraz da son kez eğlenme amacıyla kış başı etkinliklerini iki katına çıkardı.

Ünlü olduğu için orada da yeni arkadaşlar bulup kentteki gece yaşantısını hiçbir değişiklik yapmadan sürdürdü. Gündüzleri karada, denizde geziyor, en sağlıklı havayı bulmayı bahane ederek kendini kandırıyordu.

Gerçekten de ilk günler yavaş yavaş iyileşmeye başladığını düşündü. Öksürüğu azalmış, soluğu da düzelmişti. Bunun üzerine doğal olarak, bu gelişimi tehlikeye atmamak için sakinleşip çevresindeki insanlarla birlikte daha sakin bir hayat sürmeye başladı. Boş sohbetlere, en kötü eğlencelere dalmak için sabırsızlanıyordu. Sabırsızlanıyordu ama spor yaşamına yeniden başlamaya cesaret edemiyordu. Yeniden göklere fırlamak için ilkbaharı beklerken zaman kolay geçsin diye kendine başka bir kadın aradı. Buldu da; ama kadın arabayla dolaşmayı o kadar çok seviyordu ki mart ayı geldiğinde eskisi gibi öksürmeye başlamış, üstüne üstlük meteliksiz de kalmıştı.

O sırada yeniden uçmaya başladı. Uçağa büyük bir dikkatle bindi.

Ama tepelerdeki soğuk havaya yenildi.

Bir zamanlar yaptığı gibi nefes nefese alçalırken öyle bir öksürük tuttu ki Rafter neredeyse uçağı yönetemez oldu. Karaya indiğinde çok üzgündü. İki gün sonra yeniden uçtu; bu sefer de motorun gürültüsü beynini deldi geçti.

Evine dönmeye karar verdi; deniz kıyısında yaşayabilmek için tek kuruşu kalmamıştı.

Muayene olduğu doktor, hemen sağlıklı bir yere gidip dinlenmezse öleceğini söyledi. Rafter doktora da sövdü. Dağda yaşayan bir akrabasının evinde kalmaya karar verdi.

Oraya vardktan sonra hiçbir yere gitmedi.

Ansızın durumu ağırlaştı. İç kanamalar ve akşamları yüksek ateş başlamıştı.

Bu arada yaz mevsimi yaklaşıyordu.

Rafter kızgın güneşin, üzerinde yükseldiği çiy düşmüş kırları biraz rahatlattığı ilk sabah saatlerinde hava almak için dışarı çıkmayı artık alışkanlık edinmişti.

Bir tepenin kenarında, aydınlık çardaklar oluşturan ağaçların altından yavaş yavaş yürüdüğü zaman, eski bir anı olarak kalan pilot kaskını hep takıyordu. Kertenkeleler gibi ılık havayı seviyordu; ilk sabah saatlerinin ürperen serinliğinde uzun uzun soluk alıp verirken gökyüzüne bir adım kaldığı düşüncesiyle başı dönüyor ama sonra göğsü yoğun ve ağır bir acıyla sarsılınca öfkeyle kıvranıyordu.

Sürekli kendini dinleyerek yürüyor ve çevredeki tepelerin üzerinde beliren dumanların yeni ortaya çıkan ayrıntılarını belli belirsiz fark ediyordu.

Onun gibi enerjik biçimde yaşamayı bilmeyen, yaşamı hiç olarak gören çok insan vardı; neden tam da onun başına gelmişti bu!

Dünyada kimsenin, hayatını onun için feda etmeyeceğini düşünüp boynunu bükte.

Tepeye vardığı zaman biraz dinlenmek için yere oturuyor, dikkatli bir biçimde öksürerek balgam çıkarıyor, gözlerini hafifçe aralayarak başını yukarı kaldırıyor ve havayı içine çekerken yeşil bayırlara ve maviliğe dalmış gibi kanında hissettiği o hareketin tadını çıkarıyordu. Hasta bedeninden tiksiniyordu. Dönüş yoluna koyulduğunda sadece yitirilen şeyin değerinin bilindiği sözü üzerine derin derin düşünüyordu.

Artık başına geleni kabullenmişti. Göğsündeki o maraz, ciğerlerini ıslak bir bez parçası gibi ağırlaştırıp göğsü-

nü ağrıtan o hastalık onu öldürecekti. Artık hayatta tek bir isteği vardı. Bir zamanlar sahip olduğu sağlığa bir an için kavuşup sadece bir kez rahat, dolu dolu bir nefes almak ve kanının damarlarında sağlıklı aktığını hissetmek istiyordu. Sonra düşebilir, boğulabilirdi, önemli değildi. Onu, göğsüne oturan o ağır taşın asla kalkmayacağı düşüncesi korkutuyordu. Böylece ağır mezar düşüncesi kafasında büyüyordu.

Yine de umudunu tamamen yitirmemişti.

Ağustos sabahlarında, altın sarısı yüzlerce böceğin vızıltısı arasında, bir motor sesini, ardından da vadiye yansıyan güneş ışıltısı arasından geçen bir uçağın gürültüsünü duyunca ürpererek zayıf yüzünü ellerinin arasına alıyordu. Gözlerini yumuyor, boş umutlara kapılarak soluk alıp veriyordu.

Gözlerinin önüne, bir arkadaşının bir test uçuşu sırasında havalanıp rüzgârda dalgalandıktan sonraki harika düşüşü geldi. Öyle ölmek belki de güzeldi. Çalışmayan motorla düşmek, paramparça olmak ve yanmak. Düşüşün görkemli olması için yukarı, yukarı, daha yukarı yükselmek ve her şeyi bırakmak. Ama uzak bir olasılıktı bu.

Böyle düşündüğü zaman kullandığı uçakların güveni ve gücüyle yaşıyordu. Doğanın en azgın durumuna, rüzgârlara ve göktaşlarına karşı sakin ve güçlü bir biçimde yaşamak. O küçücük ve hareketsiz dağ bayır ona sadece yalnızlık hissi veriyordu. Ruhunu dinlendirmiyordu; huzuru, çeşitliliğiyle her gereksinimini karşılayan kentte buluyordu yalnızca. Başındaki kaskı çıkarıp çaresiz bir öfkeyle yere attı.

Motorlar arasında yaşaması, onların ritmine göre hareket etmesi, onlar gibi güçlü ve şaşmaz olması hiçbir işe yaramamıştı.

Sayısız uçağa can verdikten sonra, insani bir zayıflık önünü kesiyordu. Zinciri boşalmış kaldıraçlara benzeyen

yumruklarını sıkıyor ama göğsünü şişirmek için çaba gösterdiğinde bir ürpertinin dondurucu soğuğu soluğunu kesiyordu.

Tükürüğü o çabaları sonrasında daha fazla kana bulanıyordu. Göğsündeki yarayı hissediyordu. Doktora giderse bir sanatoryuma gönderileceğini biliyordu. Sanatoryum da ona tabut gibi geliyordu.

Sonbahar geldi.

Ormanları sıırıslıkla yapan ve havaya nemli bulutlar bırakan yağmurların başlamasıyla Rafter artık çok seyrek dışarı çıkar olmuştu. Her gece ateşi yükseliyordu, ter içinde kalıyordu. Sabahları yorgun bir biçimde uyukluyor ve her yanı ağrıyordu. Ciğerlerinin çürüdüğünü ve kanadığını hissediyordu.

Eylül ayının ağır sessizliğinde, yoldan geçen insanların ve arabaların seslerini duyuyordu.

Bir gün gökyüzünde bir uçak sesi duydu. Başını bile kaldıramadı. Tuhaf bir biçimde cerrahının çelik aletlerinin soğukluğunu düşündü. Aletlerin göğsünü oyduğunu hissetti.

Akşam olunca ufukta kırmızıya çalan, sonra yavaş yavaş morumsu ve siyahımsı bir renge bürünen uçsuz bucaksız manzaralar beliriyordu. Rafter bir pencerenin camında, yitirdiği kentin olağanüstü gecesini hayal ediyordu.

Artık dışarı çıkmaz olmuştu. Her şey, bitkiler, toprak, rüzgâr, su içinde sıırıslıklamı. Öfkeli ve ilgisizdi. Artık hiçbir şeyle uğraşmıyordu. Yalnızca bazen sevgilisini anımsayınca başını öne eğiyordu. Hani şu, sevinçli bir akşamda sarhoş olup, "Nasıl ölünür?" diye soran sevgiliyi.

Bir sabah kendini biraz daha güçlü hissetti. Ansızın yola çıktı. Kente gidecekti. Hastanede bir kadını ziyaret edecekti, ne yapacağını tam olarak bilmiyordu.

Rayların ritmik gürültüsüyle sallanıyordu. Birdenbire ateşle ürperdi. Pencereden dışarı tükürdü. Kırmızıydı, kırmızı, kan içindeydi. Kendini hastanenin beyaz çarşaf-ları üzerinde hayal ederek öfkelen-di. Tükeneceğini, ha-reketsizlikten öleceğini düşündü.

Zaferinin büyük kanatları altında bir denizin altüst olduğunu gördü.

Bir zamanlar nasıl öyle güçlü ve sağlıklı olabildiğini artık anlayamıyordu.

Yolculuk bitsin istedi: Yorgun ve şaşkıncı, dişleri tiksintiyle birbirine vuruyordu.

Bembeyaz yatakta hayal etti kendini. Sonra da so-luksuz bir tabutta yatarken. Nefes alabilmek için hare-ket etti ama öksürmeye başladı; ağzı kan içinde kalmıştı.

Trenden inince büyük meydanda, kaldırım taşları-nın üzerine yığıldı.

ARKADİA

Bu öyküyü Remo Giaccherio'ya armağan ediyorum.

O da kadınların gönlünü çelmekte zorlanırdı ama
artık daha becerikli olmaya başladı.

3 - XI - '29

I

Ailede büyük kavgalar oluyordu. Anne, artık eve destek olması gereken oğlunun gittikçe daha isteksiz ve dalgın olduğunu düşünüyordu. Küçükken herkes onun olağanüstü yetenekli, akli başında bir çocuk olduğunu, zekâsıyla önemli yerlere geleceğini söylüyordu. Ama o, inat etmiş ve Fiat'ta motor tasarımı işini yeğlemişti. Yirmili yaşlarda üniversiteyi ansızın bıraktıktan sonra ilk zamanlar başka planları varmış gibi duruyordu: Akşamları bir şeyler okuyup çalışıyor, bilgi ediniyor, sanayi üzerine konuşmalar yapıyordu; ama sonra her şeyi bırakmış, yavaş yavaş ofisteki işinden başka bir şey yapmaz olmuştu. Hemen her akşam dışarı çıkmaya başlamıştı. Kötü alışkanlıklar edinmemişti, para da harcamıyordu. Amaçsızca, dolaşmış olmak için dolaştığını söylüyordu; dışarı çıktığında ise daha içine kapanık, daha isteksiz bir halde geri dönüyordu.

Bir gün, müthiş şık giyinen ve yığınla para kazanan bir arkadaşı ziyaretine gelmiş ve savaş sonrası kuşağın yaşam değerlerini yitirdiğini ileri sürerek bazı şeyler anlatmıştı. Amcası da (doktordu ve herkesin söylediği gibi gerçek bir bilimadamıydı, çok iyi bir konuma gelmeyi bilmişti) gencin sözünü kesip Paolo'nun zayıf, korkak bir insan olduğunu söylemiş, öyle olmasa üniversiteyi düşüncesizce bırakmazdı, demişti. Eğer babası o olsaydı...

Ama Paolo'nun babası artık hayatta değildi. O dört yaşındayken ölmüştü ve aklında kalan tek anı evdeki kargaşa, ameliyathane kokuları, inlemeler, bembeyaz bir yüz ve şu cümleydi: "Bıçak altında öldü."

Annesi onu tek başına yetiştirmek zorunda kalmış, ona çok umut bağlamıştı; onun için şimdi üzülüyor ve oğlunun yüreksiz olduğunu söylemeye cesaret edemese de tembel olduğunu kesin olarak biliyordu. Paolo'nun yapmadığı şeyleri yüzüne vurmayan tek kişi, ondan birkaç yaş büyük olan kız kardeşiydi. Zaten Paolo da ona herhangi bir konuda söz vermemişti. Kız, sessizce kardeşine baktığı zaman bir şeyler anlar gibi oluyor, düşüncesini dile getirdiğinde de Paolo, kendine çekidüzen vereceğine dair söz veriyordu.

Evin kadınları, açıkça göstermeseler de çok gözyaşı döküyorlardı; büyük bir olayın patlak vereceği an yaklaşıyordu. Paolo bunu hissediyor ve korkuyordu. Her an, yapılan sitemlere sert cümlelerle karşı çıkıyor ya da söylenenleri dalgın bir şekilde dinliyordu. Ama konuşmaktan kaçınıyordu çünkü annesinin ve ablasının üzüntüsü onu korkutuyordu. Onun için de kaçıyor.

İki kadın akşam iş yaparken birbirlerine kaçamak bakışlar atıyorlardı. Kumaşı yıpranmış hantal ve kaba mobilyaların arasındaki yeni bir süs eşyası, güzel bir kurdele kız kardeşinin bastırılmış gençliğini yansıtıyordu. Pencerelerde palto gibi kalın kumaştan perdeler vardı.

Annesi, "Hiç anlamıyorum. Bu çocuğun çok çalışkan olacağını sanıyorduk!" diyordu.

II

Paolo, için için annesinin ve kız kardeşinin haklı olduklarını düşünüyordu. Şu şık giyinen arkadaşı da haklıydı. Çalışkan amcası da. Onu asıl korkutan da buydu: Zayıf ve ürkek davranıp ömür boyu bir iş başaramamak. Amcası gibi bir pozisyona erişmek için canı çıkana kadar çalışmak elbette çok aptalcaydı. Ama böyle bir şeyi zaten beceremeyeceğini bilmek de üzücüydü. Paolo gündüzleri camlı büyük odada motor resimleri çizerken aklına bunlar geliyor, geceleri yollarda yürürken kaygılanıyordu. Çok büyük olmadıktan sonra başarı onu ilgilendirmiyordu. Başarıyı yakalayabileceğini bilmemek, istese elde edeceğinden emin olmamak onu öfkeliendiriyordu ve insanların yüzüne bakamıyordu.

İçinde bulunduğu konumda, ne severek ne de nefret ederek, fiziksel bir kusura zamanla katlanıldığı gibi günlük küçük işini yapıyordu. Gidiyor, tamamen kayıtsız bir halde işe başlıyor ve bitiriyordu. Sonra yine başlıyor, yine bitiriyordu; sonsuza dek başka bir şey yapamazmış gibi. Yalnızca ara sıra bir tür öfkeye kapılıyordu; başkalarından farklı olduğuna kendini inandırdığı için seviyordu bu öfkeli halini. Kızgınlığa kapıldığı bu anlarda düşünüyor, oraya buraya bakıyor, inceliyor ve genellikle gözünden kaçan şeyleri, o yaşamın, o kocaman fabrikanın gri düzeninin altında yatan gizli anlamı kavramaya çalışıyordu. İlk günler, dilediği konuma gelmek için göstermek zorunda olduğu küçük çabadan bile bıkmış halde her tür çalışmadan vazgeçmiş ve büyük odaya girerek çizimler yapmaya başlamıştı; o iş ona biraz ilginç ve eğlenceli de gelmişti.

Eğik çizim masalarında, ahşap ve kâğıt kokuları arasında, kocaman kâğıtlar üzerinde çalışmayı, ince çizgilerin kusursuzluğundan ve netliğinden doğan düzen duygusunu sevmiştii; havası bol, buzlu camlarının dünyayla ilgili hiçbir şekil yansıtmadığı, sadece ışık ve ses –bir uğultu, uzak bir araba gürültüsü– geçiren büyük pencere-
reli odada uğraşmak hoşuna gitmiş ve eğlenmişti.

Akşama doğru çıktığında tramvaylarda bağırıp çağıran, birbirine seslenen, gülen ve itişen muazzam kalabalık arasında yeniden yaşam zevkine kavuşmuş, sokaklarda havanın ve gökyüzünün, alacakaranlığın kokusunda ise eve dönüşün buruk tadını bulmuştu.

Böylece ilk günleri kaygı ve biraz da şaşkınlık içinde, çizim yaparak, soluk alarak ve kendini unutarak geçirmişti. Ama bu mutluluğunu tekdüzelik değil, önce evdekiler bozmuştu. Dünyada ciddi bir şekilde çalışmak gerekiyordu, o artık çocuk değildi, kafasının dikine gitmişti ama görecekti.

Paolo yaptığı akılsızlığı bildiği için hemen pişmanlık duymuştu; artık sıkıntılı ve üzüntülü bir halde her zamanki kasvetli yaşamını sürdürüyordu. Fabrikada hiç konuşmuyor, düşünceli duruyordu, sadece yorgundu. Paydos saatini bile pek istekli beklemiyordu çünkü dışarı çıkmak onun için başka bir yere gidip sıkılmak anlamına geliyordu. Evde pek durmuyordu, içgüdüyle davranan bir insan olduğu için herhangi bir sevince kapıldığı zaman herkesten şu sözleri işitiyordu: “Evet, tamam ama geleceğin için bizim dediğimizi yapsaydın...” Paolo bu sözleri duyunca öfkelenmeye başlıyordu; her şeyden önce kendisi de yaptıklarından kuşku duyduğu için öfke duyuyordu; ayrıca daha çok içine kapanıp acımasız davranmak isterken tasasız davrandığı için de kızılıyordu.

İşte bu yorgunluk ve için için kaynama anlarında, şair geçinenlere özgü o düzensiz ani duyguları hissediy-

yordu. Denilebilir ki Paolo artık yalnızca o anlar için yaşıyordu; her ne kadar acı verseler ve çektiği güçlüğü daha da ağırlaştırıp can sıkıcı hale getirseler de. Ama sonuçta hepimiz çektiğimiz güçlüğü sadece ağırlığını ve sıkıntısını artıran şeyler için yaşarız. Ve hepimiz buna güleriz; buna rağmen devam ederiz.

Fabrikaya gelmek; yüksek, tüy gibi hafif, boydan boya pencerelerle döşenmiş duvarları olan ve onun asla çıkıp göremediği gizemli pistin üzerinde birleşen iki yan kanadın altına varmak, her zaman şaşkınlıkla yukarı bakmak, sonra da binaya, geometrik ve dipsiz büyüklükteki odalara girmek Paolo'ya resimli dergilerdeki fotoğrafları anımsatıyordu; Amerika'ya özgü şeylerdi bunlar: bulutlara ulaşan sıradağlar yüksekliğinde gökdelenler, altında göz alıcı araba geçidi ve vitrin seli. Paolo düzenli büyük fabrikanın içinde, şehir merkezindeki en kalabalık meydanlara oranla daha fazla kent dokusu olduğunu düşünüyordu. Ama bunun gerçekten uzak bir hayal olduğunu biliyordu. "Amerika'ya gitmek ister misin?" deseler belki kabul ederdi ama orada da aynı yaşamı sürdüreceğinden emindi.

Paolo bu düşüncelere dalıp gidiyordu: Resimli dergilerde bulduğu fotoğrafları karşılaştırıyor, ne aradığını bilmeden onlara bakıp acı çekiyordu. Öyle olsa da hayatı buydu.

Paolo'nun hayallere dalmasına neden olan bir diğer kaynaksa daha akla yatkındı: fabrikanın başka bir kapısından çıkan kalabalık işçi ve memur kız grupları. Beş-altı tanesine göz dikmişti ama herkes onları tavlamaya çalışıyordu; çoktan kendilerine erkek arkadaş bulmuşlardı. Yalnız olan başka güzel kızlar da vardı ama belki de evde ya da kent dışında, kenar bir semtte bekleyenleri vardı. Paolo iş çıkışı ani isteklere kapılsa da her seferinde vazgeçiyor ve ne yapacağını bilemiyordu. Çok becerik-

sizdi, arkadaşları sırf eğlencesine kızlara kolayca asılıyorlardı, o ise kırk yılda bir konuşmayı denese de başarılı olamıyordu, hatta kızlar cevap bile vermiyorlardı ona. Bir keresinde daktilograf bir kız teklifini geri çevirmedi ve çıktılar. Paolo ara ara bitmek bilmez sessizlikler yaşasa da konuşabildi. Bir süre sonra, yalnız kalınca, aptalca bir öfkeye, utanç gibi bir duyguya, pişmanlığa kapıldı, bunun nedenini kendisi de anlayamıyordu; ertesi gün kızla buluştuğunda, öpüşmeye ya da başka şeyler yapmaya gayret edeceğine hiç konuşmadı ve kaba davrandı; sonunda ikisi de birbirine küstahça davranmaya başlayınca bir daha görüşmemek üzere ayrıldılar.

Bir kadının peşinde takılıp espriler yaparak, hoş sözler söyleyerek ona asılmanın hem gülünç hem de küçük düşürücü bir şey olduğunu ve buna çok zor dayandığını düşünüyordu. Pişman olmak yerine kızlara uzaktan bakıyor, düşünüp duruyor ve kendi kendine erkek müsveddesi olduğunu, korkağın teki olduğunu söylüyordu.

Baktı ki sıradan kızlarla çıkamıyor, gözünü yükseklerdeki kadınlara dikip yanıp tutuşmaya başladı; hepsi de çok çekiciydi, bir vitrindeymişçesine arabaların içinde uzanmış duruyor ya da caddede karşıdan karşıya geçiyorlardı ama yanlarına yanaşılmayacak kadar güzeldiler; hayal dünyasında onlara karşı, tıpkı işteki kadın arkadaşlarına karşı duyduğu ince ve yüce arzuları besliyordu. Ama hiç olmazsa beceriksizliği ve korkaklığı nedeniyle sıkıntı yaşamıyordu. Nasıl olsa erişilmez yaratıklardı o kadınlar.

Rahatlamak için genelevlere gidiyordu. Ve bu ona ne adice ne de hüznün verici geliyordu. Ama umutsuzluğa sürükleyen, korkunç bir şekilde umutsuzluğa sürükleyen bir şeydi. Fiziksel bir ilişki yaşamak için kendiliğinden birini bulamaması çektiği üzüntülerin en büyüğüydü. Gece gündüz düşünüp duruyordu.

III

Eylül sonuydu. Bir akşam iş çıkışı havanın erken karmaya başladığını fark etti. Paolo çevresine bakmadan, yaşamın darbelerini içinde hissederek yürüyordu. Birkaç genç kızın gülüştüğünü duydu, sonra da nazik bir cümle geldi kulağına, havada keskin bir koku vardı, hemen kesilen inatçı bir motor gürültüsü ve ayak sesleri duyuldu; yavaş, hızlı ilerleyen, gürültülü, sessiz insanların ayak sesleriydi bunlar.

Titrek farlarıyla tek tük bisiklet geçiyor ve kente doğru, uzakta birkaç ışık görünüyordu. Hava daha yeni kararırken Paolo yavaş yavaş içine kapanarak dalgın bir şekilde yürümeye başladı; gözlerini hafifçe kısmış, çevresini belli belirsiz algılayarak ilerliyordu; sanki ruhunu en az hissedilen, en uçucu duygular sarsın ister gibiydi.

Çevresinde duymadığı bir kalabalık vardı. Biraz uzakta, karanlıkta, insanlar boğuk bir gürültüyle tramvaya binmeye başlamışlardı.

Ansızın büyük bir ürperti oldu sanki. Paolo birden başını kaldırdı. İleride kentte başlayan ve sağlı sollu kirlara açılan sokakların olduğu upuzun yolda, sokak lambaları boyunca bir ışık saçılmıştı. Büyük bir ışık ürpertisi, sessiz ve uçsuz bucaksız bir varlık hissedilmişti.

Paolo kalabalığın arasında durdu. Lambalar, kirlara açılan bazı küçük sokaklara kadar yanmıştı. Büyük cadde şimdi tatlı ve bitmek bilmez ışık halkalarıyla dolmuştu. Karanlıkta orada burada ıssız ev grupları, küçük adacıklar gibi ışık içinde parlıyordu. Paolo ileri baktı. Kent de artık aydınlanmıştı.

Her akşam tekrarlanan bir gösteriydi bu ama ilk kez tam zamanında yakalamıştı onu. Şaşkınlıkla bakıyordu. Gördükleri onu neden bu kadar büyülemişti? Her duyulduğu an kaçınılmaz olarak bu soru tekdüzeliğiyle

sıkmaya başlıyordu onu. Çevredeki insanlar onun gibi davranmıyordu.

Işıklar yandığı anda özellikle genç kızlardan, her kalabalığın memnuniyetini belirten aynı sesler çıkmıştı. Sonra bir hareketlilik, bir heyecan başlamış, daha hızlı konuşmalar olmuştu.

Şimdi bir grup işçi kız önünde hızlı hızlı yürüyordu. Sokak lambaları büyük bir gölge hareketiyle muzip, biçimsiz, kıskırtıcı ve gülen yüzleri bir gizleyip bir gösteriyordu. Kim bilir kimin hakkında konuşuyorlardı.

"O var ya, salağın teki!" diyordu bir tanesi gülmekten katılarak. Tabii ki onlara kur yapan birinden söz ediyorlardı. Ama Paolo o kötü sözü üzerine alındı. Ailesini düşündü; onların beğenmediği bir yaşamı seçmişti. Çevresindeki her şey ona böyle kötü sözler söylüyordu: umursamaz kızlar, yıpranmış giysileriyle başları önde yürüyen işçiler, söyledikleri basit sözcükler, çalıştıkları fabrikalar, yaşadıkları evler ve her gün çaresizce ve sessizce verdikleri emekler. Ama sonra hiç de öyle kaygılı görünmeyen bir grup delikanlı geçti yanından. Kızlarla iki çift laf ettikten sonra kıs kıs gülerak rahat bir şekilde uzaklaştılar. Paolo hâlâ bir kadının kalbini fethedemediğini düşünmeye başladı.

O sırada önünden bir tanıdık geçti. Tamirci Möschin' di bu. İriyarı sevimli bir gençti; sık sık birlikte yürürlerdi. Möschin onu görmeden yoluna devam etti. Paolo tam selam verecekken vazgeçti. Acele eder gibiydi, mutlaka sevgilisiyle buluşmaya gidiyordu.

Sohbetleri sırasında Möschin birçok kez Paolo'ya, kendisiyle arkadaşlık eden bir memur tanıdığı için çok mutlu olduğunu söylemişti. Genç memur sınıfına karşı büyük bir nefret duyan Möschin'in Paolo'yla anlaşması bir mucizeydi. Paolo bu arkadaşlıktan gurur duyuyor ve onu yitirmemek için elinden geleni yapıyordu; çünkü üniversiteden arkadaşlarıyla çok canı sıkılıyordu. Tatlı bir

lehçeye sahip olup da bunun farkında olmayan Möschin konuşmayı, düşüncelerini söylemeyi seviyordu, Paolo da onu uysallıkla dinliyor, sadece ara sıra bir-iki şeyi düzeltiyordu –memurdu ne de olsa– ama genelde, arkadaşının yaşam biçimini göz önüne alarak onu tasdik ediyordu. Ne tür bir yaşam sürdüğü sorusu karşısında memur Paolo, kendini küçük düşürmekten çekindiğinden çevresine bakınarak dudak bük müştü: “Sinema... kahve... bir gezinti...” Ama bu söylediklerinin hiçbir şey ifade etmediğini, asıl yaşamını düşünerek, aceleci davranarak, kararsız kalarak, tekdüze şeylerle geçirdiğini böyle sağlam bir arkadaşına nasıl söyleyebilirdi?

Olay şuydu: Paolo’nun, aklından geçen çelişkili şeyleri bir ölüye bile söylemeye cesareti yoktu. Bu da içindeki sıkıntılardan biriydi. Oysa Möschin konuşmaktan, kendini anlatmaktan mutlu oluyordu. Ve çok ilginç şeyler söylüyordu.

Paolo’nun uzaktan keşfettiği her şeyi, bir serüven gibi zevk duyulacak ve acı çekilecek bir manzarayı, kent dışındaki tüm o dünyayı, fabrikayı ve akşam ışıklarını Möschin, tantana yapmadan, canlı, sevimli, kibirli, neşeli bir şekilde içinde taşıyordu. Bu da Paolo’ya çok büyük bir zevk veriyordu.

Arada sırada birlikte çıktıkları akşamlarda Möschin lehçesiyle ve ciddi yüzüyle sağlam biri olduğunu kanıtlamıştı.

Ama Paolo, Möschin’in, kendisine yaklaşmasına yol açan daha ilginç bir şeye sahip olduğunu düşünüyordu. Bir akşam, iş çıkışı, Paolo başını kaldırıp binanın üstüne doğru bakarken yanından geçen birinin biraz alaycı bir ses tonuyla şu soruyu sorduğunu duymuştu: “Siz de beğeniyorsunuz, değil mi?” Henüz tanımadığı, ceketini omzuna atmış tamirciye dönmüş ve biraz kekeleyerek konuşurken, dikkat etmeden ağzından gökdelen sözcüğünü

kaçırmıştı. Bunun üzerine o tamirci, Môschin, "Evet, evet, gökdelen ama orada işçilerin parasını çalışıyorlar!" demişti. O neşeli emekçi gencin kafasında kendine özgü ussal bir komünizm yöntemi vardı ve bu konudan söz ettikçe neredeyse trajik bir Don Quijote oluyordu. Paolo da uzun süre aynı düşünceleri paylaşmıştı; her ne kadar komünizmin ve her şeyin öldüğünü düşünse de, arkadaşının okuduğu üç-beş şeyle ve deneyimiyle nereye ulaştığını anlamak için heyecanla dinliyordu.

Yaşamın zorluğu nedeniyle arkadaşının duygulandırılan güven duygusuna hayran olmamak olanaksızdı.

.....
... Paolo yolun ortasında durmuş, hâlâ bir kadının kalbini fethetmeyi başaramadığını düşünüyordu.

Môschin önünden geçip gitmişti. O saatte, belki de güzel vücutlu bir kızın koluna girmiş sohbet ediyordu.

Son işçi ve memur grupları geçiyordu. Otobüse binmesi gerekiyordu. Môschin o ışık mucizesi hakkında ne düşünüyordu, kim bilir? Belki fark etmemişti bile.

Belki de karanlığı yeğliyordu; hem kadına daha rahat dokunabilir hem de devletin elektrik tasarrufu daha fazla ekmeğe dönüşebilirdi.

IV

Paolo gökdelenleri ilk kez sinemada görmüştü.

Sinemaya çok giderdi.

Çocukken korkunç İtalyan ya da Fransız filmleri yüzünden hayatının karardığını, geceleri uykusunun kaçtığını hatırlıyordu hayal meyal. Gördüğü ilk aktrisleri acıklı ve dağınık kadınlar olarak, aktörleri ise siyah giyimli avukatlar, sahtekârlar ya da ilk sevgililer olarak anımsıyordu. Sahneler korkunçtu: soygunlar, cinayetler, vasiyetnameler, gece toplantıları, şato bahçelerinde sevgili vedaları.

Mekânlar da ya yıkık dökük evler ya da elçilik binaları olurdu.

Komik küçük hikâyeler bile o kadar iç karartıcı ve kötüydü ki, Paolo onları düşünmemeyi yeğlerdi. Ayrıca bütün bunlar o zamanki çocukları korkutan karanlık bir sinema salonunda izlenirdi.

Ama o çocuk büyümüştü. Aktrislerle âşık olmalar başlamış, zaten dalgın bir insan olan Paolo gittikçe daha da akıllı havada, çılgın biri olup çıkmıştı. Bir keresinde âşık olduğu aktrisin son filmini görmek için evden para çalınca ailede büyük bir trajedi yaşanmıştı. Bir gün oturup yine aynı aktrise bir mektup yazmış, sonra da o haftayı kadının kocasının ya da muhabbet tellalinin kapısına dayanacağından deliler gibi korkarak geçirmişti. Bu tutkularından sonra, tanıdığı bir kıza aynı aktrislerle âşık olduğu gibi âşık olmuş ve bütün bir yılı kıza karşı olağanüstü bir hayranlık duygusu besleyerek geçirmişti; böyle olunca da hem evdekilerin hem başka insanların onun aklının beş karış havada olduğunu düşünmelerine yol açmıştı. Paolo'nun aslında iddiasız biri olduğunu anlayan aile çok öfkelenmişti ama Paolo o sırada büyük bir düş kırıklığı yaşıyordu. En sonunda arkadaşlarından bütün kadınların orospu olduğunu öğrenmişti.

.....
Bütün bunlar çok uzaklarda kalmıştı. Paolo artık gökdelenleri keşfetmişti.

Kasvetli ve soğuk bir kış akşamı, daha öğrenciyken, küçük bir sinemaya girmişti. Bulanık perdede ansızın bir sahne belirmişti: Çok uzaklarda, üst üste binmiş geometrik dev binaları gösteriyordu.

Paolo'nun hoşuna giden ilk şey o sahnenin atmosferi, uzaklığı ve aralıklı sokak lambalarıydı. Kendisinin uzun zamandır kentte, işçi semtlerine kadar uzanarak aradığı şeye benziyordu: uzak kış manzaraları, bulanık sokak

lambaları boyunca bitmek bilmez caddeler ve akşamları hayallere dalmış yürürken işçi kalabalığının ona çarpışları, dokunuşları. Sonra serin sabahlarda, kapalı bir havada başıboş dolaşırken gittiği o işçi semtlerinin bir güzelliğini daha keşfetmişti: Kırlara yayılmış yeni, bembeyaz evler arasında tek başlarına yükselen camla kaplı fabrikalar. Öğrenciyken, aylak aylak gezerken görmüştü onları.

İşte bunlardı onun gökdelenleri.

.....

Paolo şimdi o dünyada yaşıyordu.

Ama günle birlikte çaresiz can sıkıntısı bitip de akşam sabırsızlıkla evden kaçtığında boşalmış, hüznü bile bitmiş kente karanlık çökerken caddelerde yeniden başıboş dolaşmaya başlıyordu. Artık tek başına ayağa kalkamayacağını biliyor ve kimseden bir şey beklemiyordu. Sersemleten bir yorgunluk duyuncaya kadar öylesine, yürümüş olmak için yürüyordu. Yorulduğu zaman küçük bir sinemaya giriyor, kendini koltuğa bırakıyor, düşünmeden gözlerini perdeye dikeyor ve kendini mutlu hisseder gibi oluyordu.

O korkunç filmler çoktan piyasadan kalkmıştı. Artık Amerikan filmleri vardı. Lüks sinema salonlarında uzun süre gösterildikten sonra işçi semtinin sinemalarında oynatılıyorlardı. Paolo küçük sinemaları yeğliyordu; bunun nedeni sadece tasarruf etmek değildi. Şapkasız kızların, işçilerin arasına karışmaktan ve kafasını kaldırıp hayal kurmaktan hoşlanıyordu.

Perdede harika, ağızları kulaklarına varıncaya kadar gülümseyen güçlü adamlar ve genç, inanılmaz biçimde genç kızlar vardı. Ölümcül serüvenlerde ya da günlük yaşamda bu başkahramanlar hep aynıydılar. Paolo o filmleri seyrederken daha sağlıklı ve huzurlu bir yaşamı, basit ve öykünemez bir yaşamı, kentin kenarlarında keşfetmeye çalıştığı manzaralardaki gerçek yaşamı sürdürdüğünü düşü-

nüyordu. Ve perdede yansıtılan o hikâyelerin her biri onun bir serüveniydi; o büyülü sessizlikte, düşünce ve düş dünyasının sessizliğinde, tıpkı ruhunda olduğu gibi karanlıkta yaşıyordu onları.

.....

Paolo bütün kışı bu şekilde geçirdi. Soğuk nedeniyele sokaklarda gezinmiyor, her akşam küçük sinemaya gidiyordu. Yakasını kaldırıyor, bir köşeye oturup film izliyordu.

Bazen varyete oluyordu: Şarkı söyleyen sıradan aktisler, virtüözler, kocaman yüzlü komedyenler çıkıyordu sahneye. Bir şairden daha da gururla, "Biz sanatçıyız!" diyen insanlardı bunlar. Yoksuldular: yıpranmış kadınlar, sesleri yüzleri gibi pırıl pırıl, zayıf ve sevimli erkekler. Anlaşılması olanaksız bir dil konuşuyorlardı. Biraz Piemonte, biraz Napoli, biraz da Roma lehçesiyle karışık bir İtalyanca kullanıyorlardı. Paolo onları dinlerken bazen duygulanırdı:

Benim adım Ulissèssè
hiç umursamammam
ne acı çekenleri ne gezip tozanlarını
düşse dünya üzerimeme
derim yüreğimeme
boş ver gülümsese

Sahneye cambazlar çıktığında, nasıl o kadar güçlü olabildiklerine şaşarak kaygılanıyordu. Çok yoksul olduklarını düşünüyordu.

Sinemada sık sık Möschin'le karşılaşıyordu.

O da eğlenceli buluyordu gösterileri ama Paolo'dan daha eleştiriciydi.

Bir zamanlar bir tiyatrodaki ışık görevlisi olarak çalıştığı için görkem, iyi ışık düzeni, başarılı oyuncular, güzel aktörler, iyi oyun, iyi resmedilmiş dip sahneler ve başka

bir yığın şey bekliyordu. Eski filmleri seviyordu; yenilerinde de krallar, prensler, saray entrikaları, şatafat, güzel kadınlar olsun istiyordu. Karanlıkta aşağıda tuttuğu sigarasından bir nefes alırken Paolo'ya, mürekkep yalamış bir insan olduğu için, "Hocam," diye hitap ederek sahnelerin gerçeğe uyup uymadığını soruyordu.

Paolo sesini çıkarmazdı; ona güzel bir yüz, güzel bir sahne görmek, çok kalabalık olduğunda bir kıza yanlışlıkla dokunmak yetiyordu.

Môschin ise karanlıkta kız tavlamayı iyi biliyordu; bu arada Paolo'ya mümkün olsa hangi aktrisle beraber olacağını, en can alıcı noktalarda kendi lehçesiyle İtalyancayı karıştırarak konuşarak söylüyordu. Sonra birlikte her zaman karşılaştıkları o üç-dört kızın hangi ünlü aktrise benzediğine karar veriyorlardı. Môschin sinemanın ortasında kızları ellemeyi çok iyi beceriyordu. Paolo ise onun gibi olamadığı için öfkeleniyor, neredeyse delirecek gibi oluyordu.

V

Mart ayı çoktan gelmişti; bir akşam Paolo tek başına her zamanki küçük sinema salonuna girdi ve duvara yaslanıp gözlerini perdeye dikti.

Az insan vardı – sigara dumanı dolu salonun sıra sıra koltuklarında ayırt edilemeyen, koyu gölgeler görülüyordu sadece. Bir deniz öyküsü oynuyordu; okyanustaki adalardan birinde geçiyordu, kadın çiçekten çelenkler takmıştı, adam bir korsan ya da serseriyle tutuştuğu büyük kavgadan sonra üstü başı parçalanmış halde kadına sarılıyordu, arka planda gümüşü bir deniz ve palmiye manzarası vardı. Aktris çok güzeldi.

Paolo arada sırada bakışını perdeden çekip orkestrayı, perde gibi titrek piyanoyu dinliyordu. Oturmuyordu.

Yanına oturulacak bir kadın olup olmadığını görmek için ışığın yanmasını bekliyordu.

Ansızın, arkasını döndüğü, sinemanın ucundaki kapının açıldığını ve sessiz adımlarla birisinin ilerlediğini duydu. Tam o sırada ışık yandı.

Yanından geçerken gözucuyla kendisine bakan bir kız gördü. Kız, hemen önünde durup onun gibi duvara yaslandı.

Paolo onu tanıyordu. Her akşam fabrika çıkışında gördüğü kızlardan biriydi; Möschin ona Greta Garbo adını takmıştı. İşçiydi, araba koltuğu dikişçisiydi. Uzun boyluydu, yakası açık, siyah bir elbise giymiş, boynuna da inci kolye takmıştı. Saçları dağınıktı: Takma adına yakışır biçimde bakışları donuk, yüzü yassıydı. Fabrika çıkışı Möschin'in attığı laflara arkadaşları gülmüş, o ise göğsünü şişirerek, umursamazlıkla yürüyüp gitmişti. Tamerici Möschin de arkasından, "Havan batsın, çalgın baki-re, Greta'ya da pek benziyorsun!" demişti.

Kız şimdi Paolo'nun karşısındaydı, bacağını bükse bedenine dokunabilecekti. Möschin'in o sırada benzer nedenlerle kırlara uzanmış, şarkı söylüyor olduğunu düşündü. Greta sinemaya tek başına gelmişti. Denemeden olmazdı. Möschin olsa çoktan kızı tavlama işine girişirdi.

Işıklar söndü. Paolo harıl harıl nasıl başlayacağını düşünüyordu. Birkaç dakika geçti. Kız kendini arkaya doğru bırakmış ve filme dalmış gibiydi. Paolo'nun düzensiz soluğu mutlaka çıplak ensesine ulaşıyordu. Ama yine de yerinden kımıldamıyordu.

Paolo umursamadan ilerledi. Heyecanlıydı, bir yandan da dikkatsizce filme bakıyordu. Perdede büyük bir fırtına vardı, piyano gürültülü sesler çalmaya çalışıyordu. Paolo durdu.

Ansızın bacağında kızın sıcak kalçasını hissetti.

Kalbi yerinden fırlayacak gibi oldu. Neredeyse önü-

nü göremeyecek şekilde eğildi. Kımıldamıştı, bu iş tamamdı!

Emin olmak için biraz hareket etti. Çekingen duran o bacaklara dokunmak hoşuna gitti.

Kadın ansızın kendini ona doğru bıraktı. Paolo, kalbi küt küt atıp benzi sararırken ona iyice sarıldı. Sonra eğilip yüzünü saçlarında gezdirdi.

İkisi de bir şey görmeksizin perdeye bakıyordu. Kadının tüm sıcaklığıyla ona dayanmıştı. Soluk soluğaydı. Paolo ellerini uzatıp kızın ellerini tuttu, parmaklarını sıkı sıkı birbirlerine geçirdiler. Titriyor ve terliyordu. O sırada orkestra durdu.

Paolo ansızın ortaya çıkan o sessizlikte kan akışının tüm salonda yankılanacağını düşündü.

Kız hareketsiz duruyordu. Paolo heyecanla parmaklarını sıkıyordu. Sonra eğilip yanağını yanağına, omzuna dayadı. İncilerin soğukluğunu hissedince ürperdi. Kızın heyecanlı, düzensiz soluğunu duydu.

Bedenine dokunmak için bir elini çekmek istedi ama kız izin vermedi ve ansızın kollarını yukarı götüreerek Paolo'nun doymak bilmez ellerini göğsünün üzerine koydu.

Paolo kıza sarılınca titrediğini daha çok hissetti. Ağzını dudaklarına doğru götürdü. Ama kız debeleniyordu. Kendisinin bile anlamadığı bir şeyler fısıldadı kızın kulağına ama bir türlü onun yüzüne ulaşamıyordu.

Ansızın kız ona doğru döndü. Bir solukta, alçak sesle, "Gel, dışarı çıkalım!" dedi.

Birlikte ıssız yola çıktılar.

VI

İş çıkışı, serin bir akşam. Havadar, kocaman odalar ıstık içinde. Karşılaşan, durup konuşan, gülen insanların

gürültüsünden geçilmiyor. Fabrikanın camları güneşin son yansırıyla aydınlanmış.

“Hey dostum, Greta Garbo’yu tavlamışsınız, öyle mi?”

“Merhaba Môschin, kim söyledi sana?”

“Bu işlerde daha atılgan olmamakla hata ediyorsunuz. Bu işçi kızlar bayılıyor tavlanmaya. Şu kızıl saçlı kız söyledi, o görmüş sizi.”

“Evet, dün akşam sinemada ayarladım. Sevimli bir kız, biraz dolaştık.”

Paolo o lehçeyi zor konuşuyordu, sözcükleri iyice düşünmesi gerekiyordu.

“Aferin size! Bakıyorum emekçi kızlarımızı elimizden alıyorsunuz. Dün sinemada kimseye rastlamadınız, değil mi? Hadi gene iyisiniz. Benim ise az kalsın başıma neler geliyordu, bir bilseniz!”

Môschin sustu, dönüp kıs kıs güldü. Paolo merakla ona bakıyordu.

“Neler neler oldu! Siz Greta’yı beklerken anlatayım. Şurada duralım.”

İşçi kızların çıkış kapısı önünde durdular.

“Benimkini beklemek için her zamanki yere gittim. Baktım daha gelmemiş, çayıra uzanıp şarkı söylemeye başladım. Bağıra bağıra.

Ey tatlı Maruska
ta-ti-tatata

Benim fıstık, müzik pek sever, bilirim. Hemen geldi. ‘Sus, annem duyup sordu, kim bu şarkı söyleyen, diye,’ dedi. ‘Sen ne dedin?’ dedim, ‘Sarhoşun tekidir, dedim,’ dedi. Neyse, kalkıp başka yere gittik şarkı söylemeye. Yolda yürürken başladı, ‘Sevgilim, beni seviyor musun?’

Bir öpücük daha ver...' falan demeye. Sizin sinemada yaptığınızı yaptık biz de.

Geri dönerken, geç olmuştu, başladı yakınmaya, koşmak istedi, ben de onu sakinleştirmek için 'Maruska'yı bir daha söyledim. Bu şarkıya bayılıyor çünkü kendini Dağlar Kızı Dolores sanıyor. İkimiz de şarkı söyleyerek hızlı adımlarla yürüyorduk. Tam evine yaklaşmıştık ki bir de baktım iki aynasız, bizi işaret ediyor. Koşarak gelmezler mi! Kahretsin! Polis, yapacak bir şey yoktu, ellerinde tüfek. Benimkine, 'Merak etme, güzel sesimizi duydular da ondan geldiler,' dedim. Yanımızda bittiler, en çirkin olanı da karşıma geçip sordu:

'Nereye gidiyorsunuz?'

'Siz kimsiniz?' dedim.

'Polis. Nereye gidiyorsunuz?' dedi.

'Ben mi? Hiçbir yere. Fiat'ta işçiyim ben. Kimliğim yanımda, bu da nişanlım.'

'Kimliklerinizi gösterin.'

Kimlikleri çıkarmak zorunda kaldık ama bir de ne göreyim, benimkinin kimliği yokmuş meğerse yanında. Başladı bana sokulmaya, ağladı ağlayacak. Adam sert mi sert. Kimliğe bakarmış gibi yapıp, 'Tamam, siz gidebilirsiniz. Ama hanımefendinin bizimle karakola gelmesi gerekiyor,' dedi.

'Hay aksi! Zorluk çıkarmayın, hanımefendi bana emanet. İyi bir ailenin kızıdır kendisi,' dedim.

'O zaman bu saatte dışarıda olmaması gerekirdi,' dedi.

Tokatlasam olmaz. Çete bunlar. Vanchiglia Haydu-tu'ndan¹ farksızlar, bir dakikada insanın suratını çarşamba pazarına çevirirler. Ne yapacağımı bilemedim. İnsa-

1. XVIII. yüzyılın ortalarında Torino'da yaşamış, romanlara konu olan efsanevi haydut. (Ç.N.)

nın onuru da var. Kızı içeri atacaklar, sen dışarıda mı kalacaksın! Bu arada hiç konuşmadan duran öbür polis bana demez mi:

‘Çek git ayakaltından, hadi.’

O anda aklıma şu geldi: ‘Bunlar kızı alıp mıncıklayacak.’

Sonra yine sordu: ‘Başka bir şeye ihtiyacın var mı?’

‘Yok,’ dedim. Bu dünyada çok pezevenk var. Kıza göz kırpıp yürüdüm. Köşeyi döndükten sonra atlayacaktım üstlerine. Sevgilimi ellerinden alıp Tommiks gibi yapacaktım. Ama hiçbir şey anlamaz olmuştum.

Yaklaşık yirmi adım attıktan sonra dönüp nereye gittiklerine baktım, biri durdu. Tüfeği omzuna attı. Bir şeyler söyledi. Ansızın birinin, domuz, diye bağırdığını duydum. Sonra bir tokat sesi geldi, baktım benimki onları orada bırakmış, öfkeden kudurmuş bir halde bana doğru geliyor, köşeyi dönünce... İşte Greta’nız da geliyor...

Durun, bir dakika daha dinleyin. Kız yanıma gelince çok adi olduğumu söyledi. Ne yapabilirdim, diye kendi kendime soruyordum. Kurtulamayacağımı anlasaydım onunla beraber girerdim hapse. Ama o adamlar beni dayaktan öldürüp orada bırakırdı!”

Paolo gülüyordu. Dönünce bir grup kız arasında Greta’yı gördü. Akşam rüzgârında, ince elbisesinin altında bedeninin kaslı kıvrımları belirliyordu.

Môschin, “Hiç de çirkin kız değil,” dedi. “Maruska’m olmasa, polisin yaptığını ben de ona yapardım.”

Tam o sırada, uzun ve parlak bir araba kibirle yanlarından geçince kenara çekilmek zorunda kaldılar. İçinde fabrikanın kodamanlarından biri, yanında da güzel bir kadın vardı; başına kasket takmıştı, uzun bedeni hafifçe ipeğe sarılıydı. Mücevherler ve hoş kokular da cabası.

Môschin çok öfkelen-di:

“İşte! Onlar da arabalarıyla meydanı geçer geçmez kırlara gidiyor orospularıyla. Polisler bir şey mi diyor, yoo! Ah bir anlatabilsem!”

Paolo, onun sözünün sonunu dinlemeden yanından ayrıldı. Greta’ya doğru giderken “Maruska”yı mırıldanıyordu, mutluydu.

VII

Paolo ve Greta akşamları ot tutamlarıyla dolu, iyi aydınlatılmamış bir yolun sonunda buluşuyorlardı.

Greta buluşmaya hiç gelmezlik etmemişti. Paolo, daha karanlık dar bir sokaktan geçerek çıkıyordu o yola, kısa bir selamlaşmadan sonra kol kola girip gezmeye başlıyorlardı. Paolo, kızın ılık ve yumuşak beline dokunmaktan hoşlanıyor, hiçbir şey demeden sarılıyordu ona.

İşçi kız kendi lehçesini değil, İtalyanca konuşmayı seviyordu; ilk görüştükleri günlerde çok eğlendirici şeyler anlatıyordu. Paolo dalgın dalgın dinliyor ama ilk fırsatta durup ona sarılıyor, onu öpmeye başlıyordu; kız, tuhaf hareketler yaparak yavaş yavaş bırakıyordu kendini. Gözlerini kapatıyor, başını arkaya atıyor, sonra kendinden geçerek inlemeye başlıyordu. Greta’ya benzediğini bilmeden –en azından öyle görünüyordu– aktrismiş gibi davranıyordu; onun bu hali Paolo’yu başından beri biraz şaşırtmıştı. Zamanla onun gerçekten divanın bir kopyası olduğu düşüncesine alıştı. Bir gün ona, bakışını, hareketlerini Greta’ya benzettiğini söyledi. Kız bir an kuşkuyla baktıktan sonra koluna daha sıkı bir biçimde sarılıp olağanüstü bir doğallıkla başını omzuna sürtmeye başladı.

Paolo pek konuşmuyordu. Her karanlık köşede –aslında her yer ıssızdı– durup kızı ellemeye başlıyordu. Sonra sarmaş dolaş olup öpüşüyorlardı; Paolo ellerini kı-

zın göğüslerinde, bedeninde gezdiriyor, kız da ona sarılıyor, tedirginlikle eğilip bükülüyordu. Her seferinde kendilerini çimenlerin üzerinde buluyorlardı.

Mart sonuna özgü akşam serinliğinde havaya taze bir kır kokusu yayılmaya başlamıştı bile.

Uzakta kalan sokaklardan arada sırada bir tramvayın sarsıntı sesi geliyordu hafifçe.

Paolo ilk günler mutluydu. Artık geçmişteki sıradanlıklarla ilgili hiçbir şey anımsamıyordu. Gece yarısı yorgunluktan ölecek ama Greta'nın bedeni bedenine işlemiş bir halde eve dönüyordu.

O aşk için hiçbir şey yapmak gerekmiyordu. Sadece her akşam biraz şefkat göstermek ve birbiriyle uyuşamayan birkaç cümleyi sıkılmadan dinlemek yetiyordu. "Nasıl bir çılgınlık yapıyoruz biz, Paolo?" ya da "Benim aşkım çok hüznü," gibi cümleler ona yalan geliyordu ama ilk kez bir kadın ona böyle şeyler söylediği için mutluydu.

Bazen değişiklik olsun diye ilk kez karşılaştıkları küçük sinemaya gidiyorlardı. Paolo artık o kızla tanınıyordu; bir keresinde gişedeki kadın, "Sevgiliniz geldi bile, içeride sizi bekliyor," deyince kendini yeniden doğmuş gibi hissederek gururlanmış, dünyaya layık olduğunu düşünmüştü.

Greta sinemada kendini bir şey sanıyordu. Filmi izlemek istiyor, dik oturup alçak sesle alt yazıları okuyordu. Paolo kıza doğru eğiliyor, bedenini arıyor, rahat bırakmıyor ve sevsin istiyordu. Greta görülmekten çok korkuyor, "Görmesinler bizi, yoksa mahvolurum," deyip duruyordu. Her zaman gidip en karanlık köşeye oturuyorlardı.

Bazen film izledikleri de oluyordu.

Greta da Möschin gibi tarihsel filmlere bayılıyordu. Ama Greta aşk sahnelerini, uzun öpüşmeleri, vedalaş-

maları yeğlerken tamirci Mōschin şiddet içeren sahneleri ve komedi sahnelerini seviyordu.

Paolo hiç konuşmadan bekliyordu. Greta bazen yakın plan bir öpüşmenin en can alıcı noktasında ona doğru eğilip dudaklarını uzattığında bir daha ayrılmamak üzere öpüşmeye başlıyorlardı ama genç kız yandan, gözüyle o sahneyi izlemeyi sürdürüyordu.

Paolo az konuşuyordu. Genç kız ise buluştukları her akşam kendisine ilanıaşk edilsin istiyordu.

Bir keresinde sadece kendi lehçesinin sözcükleriyle, "Sen var ya, beni sevmiyorsun," demişti. Paolo kadınlara karşı ağırbaşlı olunması gerektiğini düşünüyordu. Üstelik altyazılı bir filmin aktrisiymiş gibi konuşan o işçi kıza ne diyebilirdi ki? Paolo yalan söylemeyi beceremiyordu. Onu arzuladığı zaman arıyor ama hiçbir şey söylemiyordu.

Çimlerin üzerine uzandıkları zaman Greta, Paolo'nun kulağına aşk sözcükleri fısıldıyor, saçlarını okşuyor, onu öpüyordu. Paolo ona ne diyeceğini bilemiyordu. Greta çimlerin üzerinde daha fazla zaman geçirmeyi, okşamayı, fısır fısır konuşmayı, bakışmayı seviyordu. Paolo ilk zamanlar, yoksul bir biçimde giyinmiş, sadece renkli ve püsküllü bir şalın güzellik verdiği o divanın sevgilisi olmasını çok istemiş, söylediği o şeyleri dinleme hayaliyle yanıp tutuşmuştu. Oysa şimdi, hayal gerçeğe dönüşünce o sözlere tahammül edemez olmuştu.

Paolo önce kendisine iri bedenini sunan, sonra da film sahnelerine özgü okşamalar ve şefkatli hareketler eşliğinde baygın haller takınıp kösnül hayaller kuran bir işçi kızla, aşk ve istek duymadan vakit harcamaya artık dayanamıyordu. Kızın bedeninden uzaklaşarak çimlerin üzerinden kalkıyor, onun da yerden kalkmasına yardım ettikten sonra gitmek, yürümek istiyordu; başka bir yere

uzanıp kaldıkları yerden başlayabilirlerdi, yeter ki o okşamalar olmasın.

Greta bunu asla anlamadı. Önce Paolo'nun artık onu sevmediğini düşünüp şefkatli hareketlerini artırdı, baktı ki durum daha kötüye gidiyor, sevgilisinin despotça ona hükmetmeye çalıştığı geldi aklına ve kurumlu davranmaya başladı.

Bir gün sert yanıtlar verdi ve öpüşmekten ciddi bir tavırla kaçındı. Paolo bunun farkına varmadı. Bunun üzerine huysuzluk edip o güne kadar kimsenin ona bir armağan almadığından yakındı. Paolo kent merkezindeki bir dükkândan boncuk kakmalı güzel bir tarak aldı ve bir akşam, tam Greta her zamankinden daha kötü davranmaya başlayıp onu geri çevirecekken, armağan etti. Greta fahişe gibi davranmayı severdi. Ama o akşam Paolo hiç olmadığı kadar tutkuluydu; bunun üzerine kendini bırakıp ona boyun eğdi. Sonuçta bu da fahişelere özgü, diye düşündü.

Sonra yeniden diva rolü yapmaya başladı.

Sinemaya gittikleri zaman Paolo genç kıza artık pek aldırmıyor, film izliyordu. Okşama ve konuşma işi kıza düşüyordu; Paolo bundan rahatsız oluyordu. Kocaman olsa da bir köyün kır tazeliğine sahip bir kentin ortasında, tertemiz evlerde geçen memur, tezgâhtar yaşamlarını, yani kendi yaşamını anlattığını düşündüğü filmleri seveceğine, şık giysilerin, güzel saç modellerinin olduğu, cüretkâr düelloların yapıldığı ve resimli kartpostallara benzeyen sahnelerle süslenmiş tarihsel filmleri sevmesine ve onlar hakkında konuşmasına Paolo'nun tahammülü yoktu. Sonra Môschin'in de –son zamanlarda sinema çıkışı uzaktan selamlaşmaya başlamışlardı– tarihsel filmleri sevdiğini ve, “Hiç olmazsa tarih var. Gerisi boş. Güzel kadınlar da olmasa hiç çekilmezler,” dediğini anımsadı.

Paolo'nun aklı başına gelmeye başlamıştı. Greta da yaşamdan aynı şekilde söz ediyordu. Bu çekilmez bir şeydi. Aslında film aktrislerinin tavır ve hareketleri de aynıydı. Sonunda, tüm o insanüstü aktrislerin aşklarının kendi aşkı gibi kavgalı gürültülü ve mutsuz olduğu düşüncesi birden aklına düştü. Bu düşünce onu tamamen yıktı.

Greta'ya hiç olmadığı kadar isteksiz ve kaba davranmaya başladı. Kız buna isyan etti ve gerçekten fahişe gibi davranmaya başladı. Bir akşam, kötü sözlerle ve kendi lehçesini konuşarak onu geri çevirdi. Ertesi akşam randevuya gelmedi.

Paolo bu duruma pek üzülmedi. O gün içini daha kötü bir düşünce kemiriyordu: İyice düşünecek olursa, bir kadının kalbini fethetmiş olmakla gurur duyamazdı. Greta değil miydi ona ilk yaklaşan? O değil miydi dokunmaya çalışıp kendini ona sunan? Şimdi de onu bırakıyor muydu yoksa?

Bu düşünceler ağır darbeler gibi üzerine iniyordu. Ne yapacağını bilemedi. Akşam kızın öfke dolu sözlerini dinledi. Ertesi gün başka korkunç laflar işitti ama bu sefer ailesinden: Artık yeter, gezip tozacağına geleceğini düşün. Onlara pek bir şey söylemedi. Dayanacağı bir nokta, bir destek yoktu. Sinirleri boşanmıştı. Sıkıntı içinde her şeye baştan başlaması gerektiğini, hâlâ bir kadının kalbini fethetmediğini düşünüyordu.

Evdekiler çok ağlamıştı.

Greta da o akşam eve ağlayarak döndü; gözyaşlarının tek nedeni öfke değildi.

VIII

Paolo, Môschin'le beraber bir kafede oturmuştu. Tamerlinin terfisini kutluyorlardı: Araba montaj bölümün-

den test bölümüne geçmişti. Başarılı bir gençti, test sürücüsü de olabilirdi.

Paolo'ya yeni işini anlatıyordu; Paolo da, aklında son günlerde yaşadığı sıkıntılar da olsa, gülümseyerek onu dinliyordu.

"Verdikleri para şimdi de az. Özelden daha az, tabii ama hiç olmazsa işçiye maaşını aksatmadan veriyorlar. Bin lîret maaş veren de var, biliyorum; ama insanı geber-tene kadar çalıştırıyorlar."

"Hadi canım Môschin! Şimdi bir memurdan daha fazla para alıyorsun. Hiç yakınma!"

"Doğru, hocam; ama ben sizin yerinizde olsaydım, sizin gibi çok okumuş olsaydım atardım tekmeyi o çizimlere ve çeker giderdim buradan."

Paolo hiç kımıldamadan lafı sineye çekti, sadece boş bakışlarını kaçırdı ve öfkeli annesinin sözlerini yeniden duydu. Dudağını büktü ve her zamanki gibi küçük düş-tüğünü hissederek öylece kaldı. Ama Môschin, Môschin haklıydı.

"Benim gibi araba üstünde tepelere tırmanın, demi-yorum, o iş size göre değil, sıkılırsınız. Orada tek yaptığın bira içmek. Ama siz başka şeyler yapabilirsiniz, ne bileyim örneğin müdür olabilirsiniz. Fabrika nedir bil-meyen o aptalların yerine siz müdür olsanız keşke!"

Paolo, Môschin'in istemeden yaptığı iltifatı duyun-ca birden gülümsedi ama bunu içinde gerçek bir haka-ret gibi yaşadı. Gerçekte bira içerek yaşamak, onun sözünü ettiği tepelerde rüzgâr gibi esmek istediğini söyleyemedi. Şu daha önceki gökdelen yanıtı gibi bir yanıt almaktan korkuyordu. Başını öne eğdi, bir süre konuşmadılar.

Môschin gülerek ona içecek koydu. Paolo, o sırada hafifçe arkadaşının omzuna değince, onun yanındayken birçok kez olduğu gibi, sağlığının ve güçlülüğünün çeki-

mine kapıldı. Duyduğu hüznü bu duyguyu artırıyor. Paolo kendini neredeyse bir kadın gibi hissetti, öfkelenerek o gücü ve o doğayı kıskandı: İntiharını düşündü.

Bu düşünce biraz sakinleşmesine yol açtı. Bir süredir yaşamındaki tek güç intihar düşüncesi idi. Bu onun için bir amaç, bir onur meselesiydi. Sonra yeniden cesareti kırılıyor ve korkuyordu. Buna alışmıştı, yaşamının son dengesi idi.

Môschin ona bakıp göz kırptı.

“Biliyor musunuz, ben de bıraktım benimkini. Bir akşam benzin koktuğumu söyledi. ‘Sen de balık kokuyorsun,’ dedim. Başladık kavga etmeye. Epeydir sıkılıyormuş, başka kadınlarla beraber olduğumu öğrenmiş, aptal yerine konuyormuş. ‘Haklısın,’ dedim, ‘o zaman git polisle çık,’ dedim. ‘Onun kocaman tüfeği var,’ dedim. Seveyim, okşayayım istiyordu, şaşırdı kaldı, alındı, sonra da çekip gitti.”

Paolo o sırada gürültüyle kafeden içeri giren bir grup genci izliyordu dalgınlıkla. Memura benzemiyorlardı.

Sonra kulağına gelen bir cümleden öğrenci olduklarını anladı. Bir an için eski yaşamını düşündü; o anki yaşamından daha boş ve hüznü geldi.

Dalgınlığını üzerinden atarak, “Môschin,” dedi, “bu demektir ki ikimiz de duluz. Kız tavlama ya beraber gidelim mi?” Kendine güvenerek konuşuyordu ama sadece dilindeydi bu güven. İçinden titriyordu. Böyle bir şeyi tek başına beceremeyeceğini bildiğinden, korkak insanlar gibi, yanında arkadaş istiyordu.

Môschin, “Kavga ederiz. Yolda iki tane bulduk diyelim, ikimiz de en güzelini isteriz, anlaşılamayız, olmaz,” dedi.

Paolo durup ne kadar deneyimsiz olduğunu düşündü. Bunu belli ettiğini anladı.

Môschin, “Bari bir akşam Violetta’ya dans etmeye

gidelim. Orada dolu kız var tavlayacak, buluruz bir tane. Şu çıtkırıldım oğlanların elinden alırız sevgililerini.”

Serüven Paolo’nun gözüne hoş göründü.

“Ne zaman gidiyoruz?” diye sordu büyük bir istekle.

Môschin, “Cumartesi akşamı gidelim, müzik var, yani yarın akşam. Oh! Ama şu güzel olanlarını, ateşli olanlarını bulmalı!” dedi.

Ama Paolo duymadı. Ansızın öğrencilerinin oturduğu masadan kulağına bir cümle gelmiş ve dikkati dağılmıştı.

“Modern sanat ya yoktur ya da olağanüstü bir biçimde içtencidir.” Başka bir genç karşı çıktı:

“Ya, onun için ahlaksızca icra ediliyor. İçtenciymiş!” Hep beraber güldüler.

Bir tanesi vahşi bir biçimde uluyarak gülmekten katılıyordu.

İlk duyduğu içtenci genç, “Salak mısın, nesin! Unutma ki ilkellik bile fazla aptal olmamayı gerektirir,” dedi. Öbürü kahkahasını kesip, zekâsına bakılacak olursa onun asla ilkel olamayacağını söyledi.

İçtenci genç iltifatı fark etmeden sözlerine devam etti: “Çok aptalız, işte onun için modern sanat yok.” Sonra hafifçe gülümseyerek, “Şair, ressam ve romancımız kusura bakmasın,” dedi.

Birçok farklı niteliği içinde barındıran kişi –şair, ressam ve romancı– üzüntüyle yüzünü buruşturup başını eğdi ve sigarasını tüttürmeye devam etti.

Yine aynı genç, “Sanatçılarla tartışılmaz. Eğer onlar yapmamışsa her şey çok aptalcadır,” dedi.

O noktada Môschin kendine geldi.

“Şunlara bak, alay mı ediyorlar birbirleriyle. Öğrencilerin hepsi böyle midir?”

Paolo, “Benim zamanımda da hepsi böyleydi,” diye yakındı. Bunun üzerine Môschin ciddi bir ifadeyle şöyle dedi:

“Bunları Rusya’ya yollamak lazım, adam olsunlar diye.”

O sırada şair, ressam ve romancı sigarasını sallayarak konuşmaya başlamıştı:

“Sanatçı aptal değildir – asıl siz salaksınız. Sadece kitaplarla yaşayan eleştirmenlersiniz. Sinemaya gittiğinizde ünlüyü ararsınız, gezdiğinizde ilginç olanı ararsınız, hayatı işçi ya da çocuk gibi yaşamazsınız: Uzaktan bakarsınız. Zamanı birbirinizi ısırarak geçirir, hiçbir şey yapmazsınız ve hiçbir şeyden anlamazsınız. Fabrika nedir bilmezsiniz, tıpkı günün birinde kilise nedir bilemeyeceğiniz gibi, sonra da oturup modern sanat üzerine tartışırsınız; çünkü modern bir hayat var mıdır, onu bile bilmezsiniz. Onun için yeter artık, rahat bırakın beni!” Tek kişi bu. Şair, ressam ve romancı yeniden başını sallayıp sigarasını tüttürmeye başladı.

İçtenci genç, “Âmin,” dedi.

Onun üzerine şu çok gülen genç, “Ressamımız haklı. Yalnızca yaşamın daha sade ve modern olduğu işçi semti modern sanata esin kaynağı oluşturur.”

Ama ressam da dahil olmak üzere herkes bu düşünceye karşı çıktı.

Môschin, dişlerinin arasından, “Hadi be, alayınız şarlatan!” dedi.

Sonra da dikkat kesilmiş Paolo’ya, “Gidelim hocam, şunların suratlarını bir daha görmez olayım,” dedi.

IX

“Herkes uyuyor mu burada?”

Odayı süslemek için birkaç tane balon asılmıştı, bir köşede piyanola, çevresinde de çiftler, işçi ve tezgâhtar kızlar, yalnız başlarına gelmiş artist favorili Güneyli tairirciler vardı.

Safça edilen ilk danslar başlamıştı. “Hanımefendi, benimle dans eder misiniz?”

Paolo biraz bocalasa da fena dans etmiyordu. Tam ortada, serseri şapkasıyla aptalın biri kalçalarını oynatarak baştan çıkarıcı bakışlar atıyordu. Hiçbir kız onunla dans etmek istemiyordu, o ise her birinin yanına gidip dans etmeyi teklif ediyordu. Boynuna astığı gitarıyla bir genç, iyi dans parçaları çalınmadığı anlarda, bir masada oturan işten iki-üç arkadaşının yanına gidiyor, sohbet ediyordu.

Paolo, Môschin’in yanına oturmuştu. “Ee... Naber? Dolu kız var, dolu. Gidip oturalım biraz.” Bir bira alıp oturdular. Môschin gözüne güzel bir kız kestirmişti. “Şapkacı olmalıymış, şuna bak. Şu kıskanç çekilsin de yanından. Ya siz, yok mu birileri?”

“Yok.”

“İşte geldi.” Telaşlı ufak tefek bir delikanlının yanında sinirli hareketler yapan bir kadın silueti belirdi. Durmuşlardı. Konuşuyorlardı. Adam uzaklaştı. Şapkacı kız oturup şapkasını çıkarınca başı göründü. “Oh oh!”

Paolo, “Gerçekten de güzelmiş,” diye fısıldadı. Môschin de, “Aşk öpücüğü sırasında düşünün bir de,” dedi.

Keçe şapka masanın üstünde duruyordu. Môschin kurnazca hareketler yapmaya başladı. Ansızın şapkaya dokundu.

“Ne güzel! Siz mi yaptınız bunu hanımefendi?”

Kız şaşırarak ona bakıp başıyla onayladı.

“Gerçekten mi? Şapkacı mısınız?”

Sessizlik oldu.

“Benim de bir şapkaya ihtiyacım var ama şöyle güzel bir şey olsun istiyorum.”

Şapkacı kız dönüp sertçe, “Kelleyi örtmek için mi?” dedi.

Paolo o küçük sohbeti kaygıyla izliyordu.

Ama plan tutmuştu.

"Dans edelim mi hanımefendi?"

"Ben aptallarla dans etmem."

"O zaman benimle edersiniz."

Yine sessizlik.

"Ben tango yapmıyorum."

"Ben eşlik ederim size hanımefendi."

"Söyledim ya, dans etmiyorum."

Biraz önceki ufak tefek delikanlı geldi. Şapkacı kız ayağa kalkıp gence sarıldı, sonra müziğin canlı ritminde sekerek uzaklaştılar.

Môschin sinirli sinirli sigarasını küllüğe vuruyordu. Konuşmuyordu. Paolo şaşkın şaşkın ona bakıyordu. Genç kız dönüp yerine oturdu. Cüce de yeniden ortadan yok oldu.

Môschin, "Nasıl, bu tango iyi miydi hanımefendi?" diye sordu.

"Evet, artık beni rahat bırakın."

"Neden? Erkek arkadaşınız sizi yalnız bıraktı, ben de size eşlik edeyim, dedim."

Kızın kırmızı dudakları gerginleşti.

"Kesinlikle benim erkek arkadaşım değil o. Beraber bile gelmedik."

Môschin ani bir hareketle, teklifsiz, sandalyesini kızı yaklaştırdı.

"O zaman hanımefendi, ilk dansı benimle yapacağınıza söz verin."

Kız susuyordu.

Paolo fazlalık ettiğini düşünüp kalktı. Çevrede pek bir şey yoktu. Birkaç kız onunla dans etmiş, sonra da onu bırakmışlardı. Hüzünlüydü, beceremiyordu. O güne kadar hiç becerememişti. Salonun havası en başta ilgisini çekmiş ama sonra içinde bir boşluk yaratıp uzaklara gö-

türmüştü onu. Artık orada duramazdı. Bir sinemaya gitse daha iyiydi. Kalabalık, ona iyice yabancı gelmeye başlamıştı. O sırada yanına bir kadın geldi! “Bu sefer de beceremezsem kendimi öldüreyim daha iyi. Bu dünyada işim ne benim?”

Ne güzel olur bir sabah
uyansam-şemsiyesiz!

Gitaristin çaldığı melodiler çoğalmıştı, herkes bir şarkı istiyordu.

Dağların arkasında, bir çalılığın dibinde
saksağanların yuva yaptığı yerde
bana ihanet ettin sen bir gün
yüreğimi bıraktım ben orada.
Ararsan bulursun orada
unutmadıysan hâlâ o yolu
git al yüreğimi dağların arkasından
saksağanların yuvasından.

Sesler uyumsuzdu, gitarist surdin kullanıyor, ölçülü ve usta bir şekilde çalıyordu. Büyük bir final yaparak şarkıyı bitirdi. Gülüşmeler, beğeni çığlıkları. Başka şarkılar. Napolili bir genç bir şarkıya başladı ama kimse ona eşlik etmedi. “Gitsin Güney’de söylesin şarkısını. Biz Piemonte’liyiz.”

Ne güzeldi-o manzara
tepeleri-küçük ormanı
küçük kuşun-yuvasını
unutamam-asla unutamam.

Sessizlik oldu. Piyano başlamıştı. “Maruska”. Paolo

döndü ve Môschin ile şapkacı kızın dansa kalktığını gördü. Mutlu oldu. O Môschin'in şarkısı, zafer marşıydı. Başka çiftler de dansa kalktı. Büyük bir koro oluştu.

Gözlerini gördüğüm günden beri
beklerim ben o vaadi.
Ah tatlı Maruska
tati-ta-ta-ta.

Môschin ile şapkacı kız fırıl fırıl dönüyorlardı. Môschin gülerek bir şeyler söylüyordu. Kız gülümsüyordu. Rakip genç kapıda belirdi ama hiçbir şey demeden çekip gitti. Paolo'nun içi acıyla doldu: "Ben korkardım. Sadece Môschin biliyor bu işi."

.....
Paolo çıkış kapısında bekliyordu.

Môschin uzaktan aceleyle selam verip bir dans figürü yaptı. Şapkacı kızla buluşmaya gidiyor.

Ah tatlı Maru...

Şarkı Paolo'nun dilinden düşmüyor. Söylemeye başlıyor ama sonunu getiremiyor. Sesi uyumsuz. Beceremiyor. Hiçbir şeyi beceremiyor. Dişlerini sıkıyor. Şarkı bile söyleyemiyorum! Kendi kendini sağır edecek kadar bağırarak istiyor.

Yerinden kıınıldamıyor, bekliyor.

Ansızın irkiliyor. Greta çıkıyor dışarı. Başı yukarıda yürüyor, tek başına. Üzerinde her zamanki önlük, saçları dağınık.

Paolo'yu görüp yoluna devam ediyor. Yaya kaldırımına çıkıyor. Paolo tereddüt ediyor.

Ama Greta onu beklerken gördü bir kere. Adımlarını yavaşlatıyor. Ansızın arkasına kaçamak bir bakış fırlatıyor.

Paolo yürümeye başlıyor. Hâlâ uyumsuz sesini düşünüyor. Greta dönüp bakıyor. Bir yayaya çarpıyor. Paolo yaklaşıyor.

.....

O akşam öfkeden ağladı.

GECE YAŞAMI ya da YİTİRİLMİŞ BİR ARKADAŞLIĞIN DİYALOĞU

Guidi kafeye girdi; bir mekâna girdiği zaman korunmak istercesine takındığı küstah ve kendinden emin yüz ifadesiyle, orada burada oturan gediklilerin önünden geçti. Ama ona aldırان olmadı. Gözlerini hafifçe kısmıştı; o da kimseyi görmedi. Bir ara küçük masalar arasında ilerlerken, elinde bir tepsiyle çok yakınından geçen garsona çarpmamaya özen göstererek kenara çekildi. Sonra bir köşeye oturup uzun süre orada kalacak biri gibi kendini bırakarak iki duvara birden yaslandı ve dalgın dalgın çevresine bakınmaya başladı. Sigara dumanı, uğultu, biraz göz kamaştıran ışıklar vardı.

“ ... Espresso.”

Kafenin ortasında güzel vücutlu, rengârenk elbiseli bir kadın ayağa kalkmış, arkasını dönerek çıkışa yönelmişti. Birileri başını çevirip ona baktı. Uzakta oturmuş bir delikanlı, kösedeki yaşlı adam. Kendine baktıracak ve hayaller kurduracak bir kadın olmayınca tek başına kafede oturmak keyif vermez. Guidi de masasından kadını bakışlarıyla izledi. Ama yüzünü göremedi. Eski, anlaşılmaz bir yüz hayal etti.

Guidi tedirgindi. Kafenin önünde az önceki karşılaşmayı düşünüyordu. Eski bir arkadaşının artık pek anımsamadığı neşeli ve kararlı yüzü ansızın karşısına çıkmıştı. Nazikçe selamlaşmışlar, ne diyeceklerini bilemeden köşede durmuşlar, ikisi de ellerini birbirlerinin elinden ayırmamıştı; sonra sıkıcı olmak korkusuyla acele ederek vedalaşmışlardı. Belki de Bruno bir kadını bekliyordu.

Guido o akşam kendini sıkıcı değil de yabancı hissetmişti. Arkadaşıyla aralarında ortak ne kalmıştı ki? Her zaman farklı olmuşlardı: O, kapalı, sessiz ve hayalci, arkadaşı ise erkeksi, neşeli ve içkiciydi. Okul birleştirmişti onları: Guidi, gamsız olmaya çalışarak arkadaşlarına öykünerek bir gruba girmiş ve Bruno'yla arkadaş olmuştu ama o yaşamı içgüdüsel olarak seçmemişti. Gençler o şekilde eğleniyordu ve genç olmak, dahası eğlenmek için öyle yapmak gerekiyordu. Artık anlıyordu. Şimdi, bir zamanların muğlaklıkları olmadan karşılaşmışlar ve birbirlerine söyleyecek bir şey bulamamışlardı. Aslında normaldi. Böyle kaç ilişki başlayıp bitmişti? Bruno bir kadın olsa bile biterdi! Yine de, bu karşılaşmayla yeniden yeşeren, neredeyse fiziksel bir çekicilik Guidi'de hüznün yarattığı.

Kafenin kapısı açıldı, içeri Bruno girdi.

Kalkık yakası, eğri taktığı şapkasıyla bir an durup meraklı bir şekilde, biraz da yan yan, salona baktı. Kararlılıkla tezgâha gitti ama ansızın büyük duvar aynasında bir şey görüp döndü.

"Aa, Guidi, bekle, yanına geliyorum!"

Guidi onun, yanına gelene kadar ellerini pardösüsünün cebinden hiç çıkarmadan, masalar arasından geçerken sağa sola doğru eğildiğini gördü.

“Ne yapıyorsun, dostum? Birini beklemiyorsun değil mi?”

Guidi hafifçe gülümseyerek başını hayır anlamında salladı, sonra pardösüsüyle şapkasını alıp kırmızıya çalan koltuğa koyarken, “Ne haber, Bruno?” diye geveledi. Arkadaşı şapkasını çıkarıp bir an çevresine bakındı, sonra rahat bir şekilde oturdu.

O sırada içeri giren genç kızı görünce, “İyi parça!” dedi. Guidi şöyle bir bakıp başını çevirdi.

Sabit gözlerle arkadaşına bakarak, “Hangi rüzgâr attı seni buraya?” diye sordu. Yüzü eskisi gibi çizgiliydi; kırışıklıklar ona gururlu ve güçlü bir hava veriyordu, gülüşünde de samimi bir hazırcevaplık vardı.

“De Giuli’nin köpekleri. Sen de tanırsın onu. Ticaret Enstitüsü’ndendi.” (Guidi evet der gibi bir işaret yaptı). “Bir espresso!” “Ne adam şu De Giuli!.. Ya sen Guidi, söyle bakalım, sen neler yapıyorsun? Bir dakika gördüm seni, sonra kaçtın hemen. Filozofluğa devam mı?”

Guidi hiçbir anlama gelmeyebilecek bir gülüşle başını salladı: “Filozofluk arkadaşlarla, eğlenceli insanlarla yapılır; tek başınaysan başka şeylerle uğraşırsın.” Ama son sözcükleri neredeyse ağzının içinde geveledi.

Sonra yeniden, “Sen neler yapıyorsun Bruno?” diye sordu. Koloniye gittiğini söylediler. Çöl güzel mi?”

Samimi bir nezaketle konuşuyordu ama o konuya girmesinin nedeni, söyleyecek bir şey bulamama, karşılıklı bakışmak durumunda kalma korkusuydu.

“Çöl bir sıcak bir bunaltıcı ama yine de güzel. İyi arkadaşlar edindim. İtalya’daymışım, hâlâ öğrenciymişim gibi hissediyordum kendimi.”

Guidi, “Nerelere gittin?” diye sordu.

“İki-üç kez şehir değiştirdim. Cerbub’a, Bingazi’ye, gittim... Bingazi, iki bin gazi...” diyerek göz kırptı. “Ama

dediğim gibi özel bir şey yok oralarda. Kimisi daha güne-ye, Murzuk'a gidip ateş ederek eğleniyordu, benim kü-çükken Murzuk adında bir köpeğim vardı – yok, Mur-zuk değil, Tobruk. Neyse, aynı şey... Ama ben Arapları hiç sevmedim, hem onlardan tiksiniyordum hem de acı-yordum onlara...”

Sustu, gözücuyla gelen kahve fincanına baktı. Ses-sizce kahvesini karıştırmaya başladı. Guidi bir şeyler söylemek istiyor ama ne diyeceğini bilmiyordu. Bruno'nun geçici olarak, tesadüfen orada olduğunu çok iyi bili-yordu. Daha neşeli olmak, çaba harcayıp eski arkadaşlık döneminde olduğu gibi yeniden sevimli davranmak ge-rekiyordu.

Bruno birden fincanın kenarında kalan siyahımsı tor-tuyu göstererek, “Bunda çok vitamin var,” dedi. Sonra ar-kadaşının eski ününü anımsayarak gülümsedi: “Ee Guidi, okumaya devam mı?”

“Yok, yeter artık! Askerde altı ay hiçbir şey yapma-yınca bir daha canım istemedi. Rahat bir iş buldum, ça-lışıyorum.”

“Ben de rahat bir iş bulabilsem keşke. Ne iş yapıyor-sun peki?”

“Ya, ne güzel olurdu! Herkese İngilizce dersi veriyor-um. Güzel kızlar dışında herkese. Kızlar bizim gibilere güvenmiyor tabii.”

“Ben de bir zamanlar biraz İngilizce biliyordum. Birlikte İngilizce okuduk, hatırlıyor musun? *Do... do you like... that girl?*”¹ dedi ve kıs kıs gülererek, onunla birlikte içeri giren ve adamın tekiyle bir masada hiç konuşma-dan sigara içen kızı gözüyle işaret etti.

Guidi içgüdüsel olarak, “*You bet, old chop,*” diye ya-

1. (İng.) O kızı beğendin mi? (Y.N.)

nıt verdi ama hemen arkadaşının bunu anlamayacağını düşünerek, istemeden de olsa ukalalık ettiği için üzüldü.

Bruno, "Ne... *what... do you do*¹... ne... ne dedin?" diye sordu.

Guidi neredeyse özür dileyecekti. Söylediği cümleyi açıklamak istedi. Ama sonra böyle bir şeyin de ukalalık olacağını düşündü. Umursamaz ve yavan bir tonla konuştu ama amacına ulaşamadı: "Bir diyalog cümlesi. Birden aklıma geldi çünkü çok kullanılır. Bilinen bir sözdür. Belki sen hiç duymadın."

"Ne demek peki?"

Guidi açıklamak zorunda kaldı: "*You bet*, iddiaya gir, iddiaya girebilirsin demek, söyleyebilirsin, evet, rahatça söyleyebilirsin demek, *old chop* ise çok kullanılır, moruk demek, dostum demek."

"Vay be! İyi biliyorsun sen bu İngilizceyi. Bir gün Amerika'ya gidersem öğreneceğim... Sigara kullanıyormusun?"

"Hayır."

"Ne mutlu sana!"

Yine bir sessizlik oldu. Bruno sigarasını yakmak için başını öne eğmişti, Guidi de bir şey arar gibi karşıya bakıyordu. Ansızın Bruno başını kaldırdı.

"Guidi, İtalya'da kalıp hiçbir şey yapmamak seni sıkıyor mu? Bari eğlenceli bir şeyler bulsa insan..."

"Sen ne yapıyorsun? İki yıl olmuş döneli."

"Ya! Bankada memurum. De Giuli'nin durumu çok iyi. Ben de gitmeyi yavaş yavaş düşünmeye başladım. Hiç olmazsa orada gebereceksen ânında geberiyorsun. De Giuli, Hava Kuvvetleri'nde. Asıl ilginç olan, biri buna, De Bernardi, Del Prete, Del Molin ve De Pinedo'nun

1. (İng.) "Ne yaparsın?" Genellikle kişinin ne iş yaptığını öğrenmek amacıyla kullanılan bir soru kalıbıdır. (Y.N.)

yanına bir de De Giuli gerek demiş, onun için gitmeye karar vermiş. Ne adam! Bildi ama. Ah Guidi, bize okulda ne aptalca şeyler okuttular...

Guidi arkadaşını dinlerken onu incelemeye başladı. Zayıf bir yüzü vardı, teni biraz bronzlaşmıştı; eskiden de kendini sevdiren ve karşısındakini etkileyen o yüz hiç değişmemişti. Samimi bir gençti Bruno, o lafçılığının ve belirgin yavanlığının altında ciddi, neredeyse hüzünlü bir şeyler gizliydi. Banka memuru! Toplu mezardı banka! Yine de Guidi arkadaşına güveniyordu. Ona yardım etmekten, neşeli bir arkadaş, zaman öldürmek için değil de, yaşamın güçlüklerini paylaşacağı bir dost olmaktan mutlu olacaktı.

Hayaldi bunlar. Guidi uzun zamandır kendini bırakmış ve hayatı öyle kabullenmişti. Yaşamdan hiçbir şey beklemiyor ve kendisinden daha güçlü olanların da, Bruno'nun da direnmeden düştüklerini görüyordu. Öylece yaşayıp gidiyorlardı: sohbet, gezme, arada sırada bir sevgili, gönülsüz yapılan iş, bir sinema filmi, bir kitap ve bir gün sonun geleceği korkusu.

Bruno konuşup duruyordu. Guidi sabit gözlerle masaya bakıyor, cevap vermeyi düşünmüyordu. Farklı ve daha iyi bir görüş dile getirmek için söyleyeceği her şeyin aptalca bir girişim olacağını düşünüyordu. Bruno'nun kendi lehçesinde söylediği cümleler kulaklarını tırmalıyordu. Amacı kendinden emin, daha canlı, daha genç olduğunu göstermek ve eskisi gibi neşeli, korkusuz bir arkadaş gibi davranmaktı. Oysa öyle değildi. Görünüşte korkusuzluk ve umursamazlıkla yaşanan o hayatın anısı onu tedirgin ederken ruhu yorgun ve kararsızdı. Bruno'yla bir zamanki arkadaşlık. Gülmeler, kolay sözcükler:

Herkes o sözcükleri unutmuştu; sadece samimiyetsiz şeylerin pişmanlığı olarak Guidi'nin aklına geliyorlardı. O yaşam, başkaları için değil, onun için yararlı ama aptalcaydı.

Bruno susmuş ona bakıyordu. Cevap vermek gerekiyordu. Her an kendisinin surat asmasından sıkılarak kalkıp gidebilirdi. Geç olmuştu. Guidi duvardaki sarkaçlı saate baktı.

Bunun üzerine biraz çekinerek, yüksek sesle, "Nereye gidiyorsun bu akşam?" diye sordu.

"Buraya girelim mi?"

"Girelim."

Pek lüks olmayan ama kent merkezinde, şu alçı süslerin ve duvar aynalarının olduğu eski sinemalardan biriydi. Kafeydi bir zamanlar.

Biletleri kasadaki kadın kesip kontrol ediyordu.

Kocaman, buz gibi bir bekleme odasından geçtiler.

Guidi rengârenk cam kutudan bir sakız aldı. Bruno istemedi ve sigarasını söndürdü. Karanlığa daldılar. Luce¹ yapımı film oynuyordu. Guidi, bir giriş yapar gibi, "İtalya'da da ne sıkıcı filmler yapılıyor!" dedi. Salondaki az sayıdaki izleyicilerden hiçbiri karşı çıkmadı. Karanlıkta gidip yerlerine oturdular. Saat onu çeyrek geçiyordu, az sonra başlayacak olan filmin tamamını izleyeceklerdi. İçerisi soğuktu, yakalarını kaldırdılar. Dışarıda gördükleri afişler, yarısı egzotik yarısı savaşlarla dolu renkli bir serüven vaat ediyordu.

1. LUCE: L'Unione Cinematografica Educativa (Sinema Eğitim Birliği). Mussolini iktidarı, 1920'li yıllarda propaganda yapmak amacıyla kurumun belgesellerinden faydalanıyordu. (Y.N.)

“Kim bilir ne saçma bir film!”

“Bilmem! Fox bu konuda uzmandır.”

“Şu Amerikalılar da... Sanki savaşı onlar yarattı.”

Guidi bu söze üzüldü. Söyleyecek bir şey bulamayan herkes Amerikan savaş filmlerinden dert yanıyordu.

Akşam, yavaş geçti. İkisi de neredeyse hiç ses çıkarmadan, uysallıkla cephedeki bildik hizmetçi kız öyküsünü izliyordu perdede. Ama Bruno ara sıra oflayıp pofluyordu; bir ara kız, sevgilisini aramak için sipere gidince uykulu ve yüksek sesle itiraz etti. Bir de tabancayı pipo sanan aptal bir komedyen vardı. Guidi, Bruno'nun hoşnutsuzluğunu anlayışla karşılıyordu; sonunda, filmin bitmesini beklemeden çekip gitmeyi de o önerdi. Salon neredeyse boşalmıştı.

“Hadi!”

Kalkıp dışarı çıktılar.

Bruno bir kez daha, “Öf be! Ne abuk sabuk şey!” dedi. Sonra, “Senin şu Fox da az değil yani,” diye ekledi.

Guidi kendini savunmadı. Düşünmeden hafifçe gülümseyip çevresine bakındı.

“Şimdi ne yapıyoruz? Daha erken.”

Umursamaz bir hali vardı. Konuşmadan, o sıkıntı sisi içinde oturmak ona iyi gelmiş, neredeyse iyileşmişti. O anda arkadaşı artık onu hiç ilgilendirmiyordu. Uysallıkla ondan ayrılacaktı, tıpkı gecenin yorgunluğuna uysalca katlandığı gibi. Ama yalnız kalınca, anımsayıp düşüneneğini ve korkunç bir şekilde üzüleceğini biliyordu.

“Ne erkeni! Saat on ikiye çeyrek var. Yatma vakti geldi sayılır. Yarın sekizde kalkmak lazım.”

Guidi son bir çare daha buldu.

“Bir araya gelmişken bari gidip Madam Adele hâlâ açık mı, bakalım. Sonuçta orada da yatılıyor.”

Bruno gözlerini fal taşı gibi açtı.

“Bak bunu filozoftan beklemezdim, tabii ki gide-

rız... Tek sorun oraya kadar gidip de mekânı kapı duvar bulmak.”

“Yok, bire kadar vaktimiz var. Hadi, acele edelim.”

“Şuna bak, pek de bilgili. Aferin! Hadi gidelim.”

Yürümeye başladılar.

İssız sokağın sonunda, ışıklı reklamların büyük kırımızı parıltılarından artakalanları görülüyordu.

Tam bir sokağın köşesinden dönecekken, Bruno kahkahalarla gülmeye başladı.

“Neyin var?”

“O filmi düşünüyorum, hani pipoyu arıyordu. Ne saçma ama değil mi? Bu fimleri nasıl yapıyorlar?”

Guidi, “İtalya’da da biliyorlar bu işi. Maciste ile Napoli arası!” dedi.

“Dünyada ne aptal insanlar var yahu. Bir daha sinemaya gidersem...”

Guidi buna yanıt vermedi. Tüm entelektüel yaşamının aslında sinemadan oluştuğunu düşündü. Kendini savunmaya cesareti yoktu.

“Ama *Kalabalık*’ fena değildi,” dedi. İçten içe onun bir başyapıt olduğuna inanıyordu.

Bruno, “Peh peh!” diyerek tartışmayı sonlandırdı.

Guidi o anda hayattaki miskinliğinin fazla film izlemekten kaynaklandığını düşündü. Serüvenler, güzel kadınlar yanında gerçekte kim ilgilenirdi ki?

Bruno, “Şarlo’yu da pek beğenmem ben,” diyordu.

Yok canım, henüz çocukken bile yeteneksiz ve uysaldı. *Kalabalık*. Onun yaşama konusundaki beceriksizliğini yansıtıyordu. Yaşam böyle birini kenara itiveriyordu. Bir sürü insandan biri: bir sürü insan gibi yolunu kaybetmiş.

Kalabalık. Bağırmaya değer mi?

Bir adam yaşamı yeniyor. Charles Murray¹ tedirgin bakışlı bir genç. *Kalabalık* söylencesi. Charles Murray yıllarca, boşu boşuna bir figüranlık rolü dileniyor, sonra ansızın King Vidor'un hoşuna gidiyor ve o büyük filmin başoyuncusu oluyor. *Kalabalık*'ı başka birçok film izliyor.

Peki ömür boyu figüran olarak kalacak insanlara ne demeli? Hollywood söylencesi. Bir hareket, bir yüz için çıldıran bir dünya. Bir günde dünyanın fethi. En güzel serüven ve kadınlar: Gerçeklikten kime ne?

Kalabalık'taki figüran. Eleonora Boardman'ın eşine attığı tokat...

Bruno ansızın, "Bir sussan, sersemlettin doğrusu," diyerek sessizliği bozdu. Sonra gülerek ekledi: "Hiç değişmemişsin Guidi; seninle çıkmak bir cenazeye katılmaya benziyor."

Yeşil kapının önüne vardılar. Zili çaldılar. Gri, kapalı bir elbise giymiş bir kadın kapıyı açıp sıkkın bıkkın arkasına baktı.

"Bitmedi, hem de iki kişi! Geç oldu, kızlar yatacak." Guidi şapkasını eğri büğrü takmış, dalgacı bir yüz ifadesi takınmıştı. Küstahça, "Ee, o zaman biz de gidip yatalım, teyze," dedi ama hemen yanlış bir şey söylediğini fark etti.

Bruno sakince, "Kimlik kartımızı o nedenle çıkardık!" dedi. Kapıcı kadın cevap vermedi. Geçmeleri için kapıyı iyice açıp, bekleme odasından gelen itiraza bir şeyler söyleyerek karşılık verdi. Odaya geçtiklerinde kendilerini

1. *The Crowd*'un başrol oyuncusu James Murray kastediliyor. (Y.N.)

elinde büyük bir para çantası tutan, dolgun vücutlu, çok sade giyisili bir kadın karşıladı ve hiçbir şey söylemeden, sadece müphem bir gülümsemeyle çok güzel, koyu ahşap, oymalı bir kapısı olan salona buyur etti. "Hemen geliyor," deyip kapıyı kapadı.

Birbirlerinin yüzüne baktılar. Bruno yanındaki koltuğa bıraktı kendini.

"Geç gelince ne oluyor, gördün mü? Hovardalık etmemize bile izin vermiyorlar. Sen çıkacak mısın yukarı?"

Guidi'nin canı hiç istemiyordu. Üstelik yeterli parası da yoktu. Gidip karşıdaki koltuğa oturdu, çok yorgundu; bir şeyler homurdanmaya başladı: "Sanırım az param var, onun için de istemiyorum," diyerek bozuk para çantasını çıkardı.

Bruno bacaklarını uzattı.

"Yeter. Gelsinler. Güzel bir şeyler varsa paramız çıkar."

Guidi sırf bir şeyler söylemiş olmak için, "Ben patroniçeyi beğendim," dedi. Bruno, "Peh!" deyince Guidi konuştuğuna pişman oldu.

Ansızın kalabalık ayak sesleri işitildi ve kapı açıldı. Berrak sesleri ve canlı renkleriyle odanın içine daldılar. Altı kızdı bunlar; kız demek yanlış olur aslında, ikisi kadından da beterdi.

Bruno yavaş sesle, "Hepsi bir kerede, aceleleri var," dedi.

İnce giyisiler bir hareketin, bir dekoltenin ortaya çıkardığı tahrik edici bazı şekiller; yine de yorgun, solgun vücutlar. Kösnüllük yok. Yıpranmış, boyalı yüzler. Genç, çocuksu bir yüz ama boş: bir maske.

Kızlar orada yalnızlarmış gibi kendi aralarında konuşuyorlardı. İki gence kaçamak bakışlar attıktan sonra radyatörün yanında birleşip konuşmaya devam ettiler. İçlerinden biri kendi etrafında döndü. Bir başkası çorabı-

nı yukarı çekti. Guidi, kaygıyla Bruno davransın diye bekliyordu.

Bruno ayağa kalktı, şapkasını bir kenara koyup kızlara doğru gitti. Esmer, ufak tefek, deneyimli dudakları kıpkırmızı bir kızla dışarı çıktı. Guidi kurnazca bir yüz ifadeyle elini kaldırıp güle güle der gibi bir işaret yaptı. Bunun üzerine kızlar aceleyle dışarı çıkıp kapıyı kapattılar.

Guidi yalnız kalınca bir an gözlerini kapattı. Yorgundu. Artık hiçbir arzusu yoktu. Salonda çevreye baktı: Güzel, oymalı, koyu mobilyalar vardı, duvar örtüsü kırmızıydı, köşede, bir konsolun üzerinde küçük, çıplak bir heykel vardı.

Zaman öldürmek için bir şeyler düşünmek istedi. Yaklaşık on dakika sonra Bruno aşağı inecekti. Bu onu ilgilendirmiyordu. Bruno'yla arkadaşlığı eskisi gibi tek düzeydi. Birlikte sohbet ediyor, yan yana duruyor, el sıkşıyorlardı ama birbirlerine söyleyecek bir şeyleri yoktu. İkisi de kendi yaşamlarını sürmüşlerdi ve aralarında ortak sadece anılar vardı. Bunlar da zorla ortaya çıkarılan anılardı, yeni bir gerçekliğe uyamazlardı ve tek başlarına bir şey ifade etmiyorlardı.

Guidi ayağa kalktı, salonun ucuna gitti, çıplak heykelin göğüslerini ellemeye başladı.

Bu ölmüş, boş arkadaşlıkların yaşamın en hüznü şeyi olduğunu düşündü. Bir zamanlarki arkadaşı, kaçınılmaz olarak geçen yıllarda değişti, bu nedenle de kaçıyor, yanıt vermiyor artık, o bir yabancı; ama içinde arkadaşının hâlâ canlı bir kısmını barındıran bir yabancı. Guidi bu düşüncelerden kurtulmak istedi. Akşam boyunca zaten fazlasıyla sevimsiz olduğunu, öyle devam etmemesi gerektiğini düşündü. İçinden çok üzüldü. Gizli gizli o heykeli okşamaktan da utandı. Tedirgin bir halde yeniden yerine oturdu. O sırada kapı açıldı.

İçeri ince, koyu lacivert elbiseli bir "kız" girdi. Biraz

önceki altı kızıdan biriydi, kapıyı hemen kapadı. Güzel bir kızdı, biraz yıpranmıştı; yüzünü saran gür siyah saçları ve makyajlı, derin gözleri vardı. Salonun ucunda oturan Guidi'ye doğru bir bakış atıp bir adımda radyatörün yanına gitti. Neredeyse şehvetli bir ürpetiyle güzel ve dolgun vücudunu, yakan radyatör dilimlerine yaklaştı-
tırıp, sanki en sıcak noktayı arar gibi hafifçe kıvrandı ve omzunun üzerinden, Guidi'ye bitkin bir bakış attı.

Sonra biraz kösnülü bir sesle konuşmaya başladı.

"Soğuk, biliyor musun?" dedikten sonra gözlerini fal taşı gibi açarak gülümsedi.

Guidi bu yenilik karşısında ne yapacağını bilemedi. Yanına gidip gitmemekte tereddüt etti. Utanmıştı.

"Yalnız mısın bu akşam?" diye sordu. Bruno'nun hemen geri dönmesinden çok korkuyordu.

Kadın dudaklarını belli belirsiz oynatarak, "Gelip ısınmak istemez misin?" diye sordu.

Guidi içeri girince pardösüsünü ve şapkasını çıkarıp bir sandalyenin üzerine atmıştı. Ayağa kalktı, daveti kabul etmek istemezmiş gibi, ağır adımlarla radyatörün yanına gitti.

Kadın, çıplak kollarını birleştirerek, yeniden baştan çıkarıcı bir biçimde gülümsedi. Guidi'ye bakmak için başını hafifçe eğdi. Guidi'nin parası yoktu. Bunu uygun bir şekilde nasıl anlatabilirdi ona?

Kadın, "Yukarı gelmez misin?" diye sordu.

"Hayır," diyerek orada durdu.

Kadın, "Bu akşam kendini vermiyorsun," diye ekleyerek gözlerini kıstı ve biraz daha yaklaştı.

Kadın ansızın Guidi'nin hoşuna gitti. Onu geri çevirmek zorunda olduğuna yandı.

"Hayır, mümkün değil (geveliyordu) ama yine geleceğim." O da biraz yaklaştı; döndüğü için kalçasına değil de karnına değiyordu.

“Adın ne?”

“Pupé.”

“Daha uzun süre kalacak mısın burada?”

Pupé gözlerini yukarı kaldırıp, yeniden biraz kurnazca biraz da şehvetle gülümsedi.

“Bir hafta.”

Guidi elini kaldırdı, hafifçe kadının saçlarını okşadı.

“Gerçekten Pupé, seni görmeye geleceğim.” Samimiydi ama oraya dönüp dönmeyeceğinden kuşkuluydu. Ona daha fazla sarılmaya cesaret edemiyordu çünkü söz verip bir anlamda ona borçlu olmak gülünçtü.

Kadın ikna olmamışa benziyordu ama yine de ondan ayrılmıyordu. Bunun üzerine Guidi sanki yanlışlıkla yaparmış gibi, elini kadının göğsüne koydu, öbür elini de giyisisinin yakasından çıplak tene değdirmek üzereyken, haylazca, “İzninle,” dedi. Pupé yanıt vermedi ama Guidi’nin elini tutup çekti. Guidi bozulmuş gibi dudağını bük-tü; ama o harekete kendini önceden hazırlamıştı.

“Gerçekten, Pupé, seni görmeye geleceğim,” diye samimiyetle yineledi. Sonra utanarak konuyu değiştirmeye çalıştı.

O anda dışarıdan ayak sesi geldi. Pupé hemen üstüne çekidüzen verdi, ardından sessiz bir gülümsemeyle kapıyı açıp gitti.

Guidi dirseklerini dayayarak radyatöre yaslandı. Pupé’nin güzel olduğunu düşündü. Tuhaf serüveni ve verdiği sözü düşündü; kadın onu duymamıştı bile. Her zamanki gibi, tıpkı Bruno’yla olduğu gibi, beceriksiz ve samimiyetsiz davrandığını düşündü. Ve kararını verdi; oraya bir daha gitmeyecekti.

Bruno aşağı inince dışarı çıktılar. Guidi, kapıcı kadı-

na kendisinin bir şey yapmadığını, onun için de bahşış vermeyeceğini söyledi. Bruno ondan önce çıkıp, "Sona kalan verir," demişti. Kadın, "Kahrolası!" diye homurdanarak kapıyı çarpmıştı.

Dışarıda bir an durdular. Bruno, "Seni caddeye kadar geçireyim," dedi.

Havanın kötüleşeceği kapalı gökyüzünden belli oluyordu. Sokaklar ıssızdı. Bruno yürürken kızla neler yaptığını anlatmaya başladı. Cinsel deneyimlerini bir arkadaşına anlatarak onları yeniden yaşamak eski bir alışkanlıktı. Arkadaşlıklarının ilk zamanlarında Guidi'nin çok hoşuna giden bir dil, kendi lehçesiyle karışık tumturaklı bir İtalyanca konuşuyordu. Guidi, onu biraz dalgın ve de pek memnun olmadan dinliyordu. Sessizce gece havasını içine çekiyordu. Ama bir ara güzel bir ayrıntıyı duyunca kıs kıs gülmeye başladı ve Pupé geldi aklına. Kendinden tiksindi.

Bruno, "Aslında dünyadaki en ciddi kadınlar bunlar," diyordu. Guidi onun yüzüne baktı. Onun için korku olan, arkadaşının o kurnaz kaygısızlığının altında, dışa vurulmadan yaşanan ciddi, sancılı yaşamın yatıyor olmasıydı. Sonra kendini düşündü, suratı asık, acı çekermiş gibi yaparak sokaklarda dolaşmak isteyen biri... Filozof... Bir cenaze.

Caddeye varmışlardı. Bruno elini uzattı.

"Guidi..."

"Buraya kadar. Geldik. Sana daha neşeli bir akşam sunmadığım için özür dilerim Bruno..."

Bruno, "Olur mu hiç Guidi!" diyerek gülümsedi. Ama başka bir şey söylemedi.

Ayrıldılar. Guidi onu bir daha görmeyeceğini biliyordu.

Geceleri, Sokaklarda Cesare Pavese'nin henüz 17 yaşındayken kaleme almaya başladığı ve ölümünün ardından yayımlanan öykülerini ve öykü taslaklarını içeriyor. Öykülerin başkişileri, hayatın kıyısında kalmış, sınırlarda gezinen insanlar: Pavese'nin alter ego'su diyebileceğimiz, sanatçılığın ilk yaratım sancılarını varoluşsal düzlemde deneyimleyen, yazar olmayı arzulayan genç; bohem hayatın aksak ritminde savrulan sanatçı; insanca yaşamayı umut eden dilenci ve fahişe; bir ressama modellik yaptığı kısacık anlarla hayata tutunmaya çalışan genç kız; sanata ve aşka duyumsadığı tutkuyu ölümle sonsuz kılmak isteyen müzisyen... Kimi derin bir varoluşsal tutkuyla, kimiye yılgınlıkla; yaratıcıları gibi onlar da hayatın kendilerine dayattığı koşullar bünyesinde bir "yaşama uğraşı" verir. Bu "yaşama uğraşı" ise derin bir yalnızlıkla sarılıdır.

Geceleri, Sokaklarda 20. yüzyıl Avrupa edebiyatının en güçlü kalemlerinden Cesare Pavese'nin sonraki yapıtlarında belirleyici olacak biçimsel ve tematik gücü, onun kendine özgü soluğunu müjdeler; bu anlamda edebiyat tarihi için de değerli bir belge niteliğindedir.

#italyanedebiyatı #varoluşçuluk #sanat #yaratıcılık
#yaşama uğraşı #yalnızlık